

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

108195

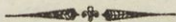
Gerbes, Franciska,
Gerbes, Franciska,

B E R I L O

za

drugi klas

malih šol na kmétih.

(Za krajske šole.)

Velja zvezano v usnjateh herbtu 19 kr. sr.

Na Dunaju, 1854.

V zalogi ces. kralj. bukvarnice za šole.

108195

0

83

zabljiva

V c. k. ljudskih šolah se smejo, ako ministerstvo uka in bogočastja izjeme ne dovoli, samo predpisane, s štempelnam šolsko - knižne prodaje zaznamovane bukve rabiti. Tudi ne smejo dražje biti, kakor je na prvem listu postavljeno.

108195

22982/1950

Šolske postave za ljudske šole.

I. Za vedênje pred šolo.

1. Otroci svojo šolsko pripravo imejte zmér-
raj lepo zloženo in pripravljeno; nič na nji ne
spridite, in snažno jo varujte.

2. Ne jemljite je nikoli več v šolo, kakor
kolikor je za vsako učenje potrebujete. Noži in linijala
se brez očitnega privoljenja učenikovega ne smejo
v šolo nositi.

3. Preden greste z dómu, preglejte, ali je vaša
obleka snažna. Obraz, roke in noge si umijte, nohti
porežite, lasé lepo poravnajte. Tudi potrebo opravi-
vite poprej.

4. Če zavoljo kake bolezni ali zavoljo kakega
drugega pravega zadržka ne morete v šolo iti,
prosite, de se učenikam na znanje da.

5. O pravem času pojdite z doma, in po poti
v šolo se ne zadržujte, de o pravem času pri-
dete. Ojstro vam je prepovedano, se na takih krajih
zadrževati ali še celo razgrajati, kjer se ljudje
shajajo.

6. Tiho in pametno hodite. Pozdravite se, ka-
dar se na poti snidete. Če gréste od daleč, zberite
se fantje s fanti in dekleta z dekleti.

7. Kadar do šole pridete, otrebite si blato ali
sneg s čevljev, sneg otresite tudi s klobukov in
plajšev.

8. Pozdravite jih, kateri vas v šoli srečajo.

9. Ne zaderžujte se pred šolo ali v šoli; pojedite vselej na ravnost v učilnico.

10. Kdor prepozno pride, mora učeniku resnično zaderžek povedati. Gorje mu, kateri si hoče z lažmi pomagati. Vsaka laž se ojstro kaznuje.

II. Za vedênje v šoli.

1. Kadar v učilnico stopite, se učeniku ali učenici lepo priklonite. Ako jim imate kaj povedati, povejte. Pozdravite po tem tudi druge učence in učenke.

2. Svoje plajše, klobuke, kape, poveršne suk-nje, omrele, kernirje i. t. d. na svoj kraj položite, tako de jih morete hitro v roke vzeti.

3. Po zimi ne hodite na ravnost k peči, po letu ne k štérni ne na okna, ampak vselej na svoje odkazano mesto.

4. Ne bodite si nevošljivi zavoljo sprednjiga mesta, ker se po pridnosti in po lépem vedênju deli. Skerbite s tim perve mesta zaslužiti.

5. Svoj šolsko pripravo položite, preden se uk prične, na polico pod klóp.

6. Tiho in mirno čakajte začetka uka. Pripravljajte se zanj. Mislite poprej, postavim, kaj bi utegnili biti vprašani, ali pa tiho berite iz kakih šolskih bukev.

7. Ob molitvi pred ukam vstanite, roké gôr deržite, in lepó molite, kar se vam naprej moli.

8. Po molitvi le tisto od priprave v roke vze-mite, česar vam je vselej za uk treba.

9. Med ukam vselej po koncu sedite, in der-žite roke, če ne pišete, ravno pred seboj na klopi.

10. Oči in ušesa naj bodo v učenika ober-njene. Vsakikrat storite, kar se vam žapové, radi in na tanko. Pokoršina je lastnost, ki jo mora vsak učenec imeti.

11. Ktere brati ali odgovarjati pokličejo, naj vstanejo, in se lepó vstopijo.

12. Kteri bi radi brali, odgovorili ali kaj vprašali, sméjo to le spodobno z vzdignjeno roko pokazati.

13. Kteri so k mizi ali k tabli poklicani, naj takó gredo iz klopi, de drugih po nepotrébnem ne motijo, ravno tako naj gredó spet na svóje mesto, kadar drugej nimajo več opraviti. Kteri zravno njih sedijo, se morajo radi umakniti.

14. Ne sméte si nagajati, si oblačil, bukev, pisem i. t. d. nikakor ne spridovati.

15. Ne smete se pomenkvati, si ne všeptavati ali za drugimi govoriti, tudi se ne ozérati, z rokami igrati, z nogami ne dersati ali mahati, ne po klopéh hoditi, brez pripušen a ne iz svojiga mesta hoditi, ne po svoji volji zdaj stati, zdaj sedeti, klopi ali sedežev v njih ne premenjevati.

16. Ob nauku ne sméte nič jesti, tudi ne jedil kazati, ne piti prositi. Kterim se kosilo s seboj da, ker so daleč doma, naj ga, kadar v učilnico pridejo, na mestu hranijo, ki ga učenik pokažejo.

16. Brez sile ne sméte na straniše hoditi; pa tudi ne nanj prositi, preden tisti nazaj ne pride, ki mu je bilo préd dovoljeno.

18. Komur je dovoljeno na straniše iti, ga ne sme umazati ali počerkati. Če umazanega najde, naj precej pové. Ne smé dalje zunaj biti, kakor kolikor mu je treba, in zunaj straniša na nobenem kraju ali kotu svoje potrebe opravljati.

19. Nobene naj manjše stvari si ne smete skrivaj jemati, pa brez pripušenja si eden drugemu tudi ne nič posojevati, zastonj dajati, prodajati ali premenjevati.

20. V šoli vam zročeni bukev, pisem, številskih tablic, linijal, čertalnic ali risave, občertov, podobnic ali modlov, pozemljine ali naturalij brez pripušenja ne sméte domú jemati. Ničesa ne spridite in ne popačite; to bi bilo nehvaležno.

21. Ne poškodujte in ne mažite nikakor klopi, miz, stolov, oken, vrat, stene in kaj takega.

22. Ne mečite koscov papirja, spridenih peres ali kaj družega pod klopi.

23. Med seboj bodite mirni in prijazni, postrežljivi in priljudni! varujte se gerdega, neporédnega vedenja.

24. Kadar drugi učeniki ali učenice, ki se pri učenju verstijo, v učilnico pridejo, ali če se šolski oglednik, fajmošter ali duhovni učenik, grajšinski gospod ali kdo drugi imeniten pokažejo, vstanite, od učenika ali učenice opomnjeni se priklonite, in tako dolgo lepo stojte, dokler se vam ne reče sésti.

25. Ko je uk končan, orodje spet pospravite, in pred se na klóp položite.

26. Kadar se imenik ali katalog bere, odgovorite, ko se vaše ime pokliče, dosti glasno: *Tukej*.

27. O molitvi po šoli tako storite, kakor pred šolo.

28. Ko se molitev konča, vzemite svoje orodje, pojdite z verstjo iz klopi, kakor se vam vselej ukaže, vzemite spravljene plajše, klobuke, kape i. t. d. vstopite se, kakor vam učenik ali učenica rekó, po dva in dva v versto, de greste, in kadar memo njih greste, se jim priklanajte, in pustite se peljati za verstjo in tiho do pred šole.

29. Če se gre po stopnicah ali štengah ali čez ktere štable, hodite počasi in varno, de kdo ne pade.

30. Če imajo kateri zmed vas učeniku ali učenici kaj povedati ali potožiti ali pri njih kaj drugega storiti, naj storé, preden se iz učilnice gre.

III. Za vedenje v cerkvi.

1. Ktere učenik pred ukam v cerkev pe-ljejo, tisti naj orodje tačas v klopéh popusté; če

pa še le po uku v cerkev gredo, naj ga s seboj vzamejo.

2. Po dva in dva, in kjer je šola namešana, naj naprej fantje, za njimi pa dekleta tiho, mirno, lepó v cérkev gredo, se ondi na odmenjene mesta vstopijo, in med službo božjo stojé ali klečé, kakor se jim ukaže, pobožno in pristojno molijo ali pojejo; po opraviu pa spet po prvem redu iz cerkve odidejo.

3. Zberite se ob nedeljah in praznikih o pravem času v cérkvi na odmenjenih mestih, pri nauku zvesto poslušajte, in pri molitvah pobožno in lepo molite.

4. Pri zedinjenem petju in pri molitvah ne vpijte, pri očitnih obhodih ali procesijah se reda držite, in molite ali pojte po napeljevanju gospoda fajmoštra ali duhovnega učenika.

5. Ravno tako delajte pri obhajilih in pogrebih kadar jih spremljate.

6. Kteri ob nedeljah popoldanski nauk obiskujejo, naj se, kjerkoli je mogoče, v učilnici shajajo, po dva in dva tiho in lepó v cérkev hodijo, in na svojih mestih nauk zvestó poslušajo.

7. Tako naj se tudi, kteri gredo ob odmenjenih dnéh k spovedi in k svetemu obhajilu, kjer je mogoče, pred v učilnici zberejo, od tod po dva in dva v cerkev gredo, se spodobno zadržé, in potem tiho ino mirno domu vernejo.

8. Zadržite se v cerkvah in v vsih svetih krajih spodobno in pobožno. Ne ozérajte, ne prehajajte se prešerno, ne jemljite nobene igráče s seboj, ampak molitvene ali pesemske bukvice. Skerbite ogibati se vse stiske, in pojdite, kadar koli je mogoče, po dokončani božji službi pred odrašenimi, naj pred fantje, potlej dekleta.

IV. Za vedênje zunaj cerkve in šole.

1. Zaderžite se ob nedeljah in praznikih, v cerkev gredé, pámetno in spodobno. Ravno tako tudi domu gredé.

2. Ne mudite se pred cêrkvijo, če se tudi božja služba še ni začela. Še manj se sméte tam igrati. Ne hodite brez dovoljenja v zvonik ali turen, ne lazite na zid, ki je okoli cerkve, ne praskajte po zidu, ne pišite in ne čerkajte nanj.

3. Kadar vas zverstene iz cerkve ali šole pe-ljejo, hodite v tem rédu, dokler je mogoče. Ne sméte se tedaj pred šolo muditi, in ondi ali pri dru-gih hišah ali na katerem drugem očitnem kraju svoje potrebe opravljati, ne vsaksebi tékati, ampak tiho in pametno domu hodite.

4. Ne očitajte tistim po poti, kateri so bili izmed vas v šoli svarjeni, kregani ali kaznovani, ne posmehujte se jim zato, in ne pravite drugim. Ne zmerjajte eden drugega, ne dajajte si gerdih imen, ne zaničujte eden drugega zavoljo slabéjše glave ali telesnih nadlog.

5. Ne bodite po cestah in potih in nikjer niko-mur nadležni, ne praskajte nikjer zidú ali plank, ne oškodovajte ničesa pri hišah, pohišju, plotih, zelenjavah, drevesih, travnikih, njivah i. t. d.

6. Ne jemljite nikomur nič, varujte se zmi-kati ptujiga sadja, grozdja ali letine na poljih i. t. d.

7. Pozdravljajte jih, kateri vas sréčajo, in ime-nitnim osebam se spodobno priklanajte.

8. Učite se, in delajte doma svoje šolske naloge (to je, kar se vam naroči naučiti se in opraviti) berite, pišite, rajtajte, risajte, ponav-ljajte, kar ste se že préd učili. Opravljajte pa tudi radi in na tanko dela, ki vam jih stariši opraviti ukažejo.

9. Kadar vam je dovoljeno igrati si, izvolite si take kraje, kjer niste nikomur nadležni. Igrajte razločeni, fantje s fanti, dekleta z dekleti. Igrajte si brez prepira in vpitja; ne igrajte si tako, da bi bilo zdravju škodljivo, nepošteno in nespodobno. Poprašajte svoje starše in učnike.

10. Ne dersajte se po nevarnem ledu, tudi ne ob hišah in drugih potih; ne kopajte se v nevarnih vodah, in nikoli ne nagi.

11. Ne obešajte se zadej na vozove ali sani, in ne storite nikoli nič, kar vam vaši predniki in vikši prepovedó.

12. Kadar vam je iz šole za zmeraj ostati, zglasite to spodobno in zahvalite se vsim, kateri so imeli z vami opraviti. Vedite, da so učniki vaši naj večji dobrotniki, katerim ste vse žive dni hvalo dolžni. Skažite svojo hvalo naj pred s tim, da pridno obiskujete oponavljavni nauk in nedeljsko šolo, da zaobljene vednosti ne pozabite, ampak jo v prid obračate.

Ravnajte se po teh postavah radi in na tanko. Kdor jih ne spolnuje, ga bodo njegovi učniki po okolišinah skrivaj in očitno posvarili in okregali, mu bodo v kazen vzeli listek pridnosti, častni sedež, častno znamenje, častno službo, ga bodo deli sedeti ali stati na odločen, na sramoten kraj; ga bodo izbrisali iz častnih ali zlatih bukev in zapisali v černe bukke, ali ga bodo celó s šibo ali s paličico topli, in on si napravi s tim hud zapis v vedênju. Nepoboljšljive iz šole izženejo.

Povesti iz svetege pisma stare zaveze.

O stvaritvi sveta.

Če se le okoli sebe ozremo, zagledamo brez števila veliko reči, ktere so vse dobre in koristne za nas. Solnce nas poživlja s svojo dobrotljivo gorkoto, in razveseluje s svojo lučjo. Zemlja redi s svojim sokam sadeže ali zéliša, zéli in drevésa, ki so v živež nam in drugim živim stvarém. Sapa nam je potrebna, de dihamo, in si življenje ohranimo. Vetrovi čistijo zrak škodljivih soparjev, hladijo prehudo vročino, zljajšujejo v barkah voziti po morju in jezérih, in gonijo mline k pridu ljudém. Rosa, dež in sneg so zlo dobrotljivi, ker povišajo rodovitnost zemlje, rastino sadežev, zéli in drevés, in ker bi mogla zemlja brez te poživnosti kmalo pusta biti. Celó hude vremena, ki so velikrat strašne in škodljive, nam vender veliko več prida storijo, kakor škodovajo. Poglejte, kako po hudem vremenu travniki lepo zelené, kako se sadeži in zéli z novo močjo in lepoto vzdigajo, kako je drevje na novo poživljeno. Hude vremena sčistijo sapa škodljivih soparjev, zmanjšajo omotno letno vročino; zrahljajo zemljo, in povišajo s tim nje rodovitnost, velikrat nam dežja naženejo, in poživijo suho perst.

Kako velik je še le prid živine za nas ljudi. Služi nam v ohranjenje našega življenja, v našo priložnost in v naše veselje. Veliko živine nam daje živež; ona nam nosi pripravo za našo obleko. Nektero živino so ljudje privadili, de jo imajo za svoje dela in opravila. S kolikim trudam bi mógli naši starši delati, in s kolikim pótam svojiga obraza polje sami obdelovati, ko bi jim domača živina delati ne pomagala! Kolike prijetnosti življenja nam napravi le samo nagli in močni konj! Kako prijetno nas razveseluje ptičev pétje! Ali kdo more sošteti vse dobrote, ki jih nam ljudem stvari na zemlji delajo! Veliko, veliko sadežev in žival prida še ne poznamo, ki nam ga delajo. Pa gotovo je, de imajo tudi one za nas in za druge stvari svoj prid.

Če dalje premislimo, kako lepó in po rédu je vse na svetu napravljeno, kako je vse na svojem pravem kraju, kako se vse o pravem času godi; moramo še bolj sterméti in se čuditi tistemu, kteri je vse to tako lepo in zalo naredil! Ko bi se naša zemlja solncu, ki se okoli njega suče, bolj približala, bi se naše polja in verti posušili, in zemlja bi bila nerodovitna pušava. Ko bi se pa od solнца preveč oddaljšala, bi vse zmerznilo, vse pozéblo. — Ropne in strupéne zveri živé večji del po samotnih krajih, in bežijo od ljudi. V vročih deželah raste in rodi sočnato sadje, ki se ž njim ljudje poživljajo; po merzlejših krajih se pa tiste reči najdejo, ktere so ravno tam ljudem koristne in potrebne. — Kako po redu in prav se verstijo dnevi in noči, kako na tanko si nastopajo letni časi. Zemlja, naše prebivališé, se suče že več tisuč let okoli solнца, in ni še nikoli, in celo nič zgrešila svojiga pota. Luna se suče vpravno okoli zemlje, in spreminja svojo svitlobo v naj lépšem redu.

Ali je mogoče, da bi se ktera še tako slaba koča sama naredila? Če lepo, vpravno sozidano hišo vidimo, ali ne mislimo precej, da jo je umen zidar naredil? Kaj pa je naj večja in naj lepša hiša v primeri s svetom tako vpravno storjenim? Če tedaj vsaka vpravno storjena hiša mora imeti umnega zidavca, koliko bolj mora imeti svet umnega, in sicer neskončno umnega začetnika.

Ljudje znajo hiše zidati, mesta narejati; ali pa tudi morejo bitko trave narediti ali črvičku življenja ohraniti? Ali morejo ljudje gor k solcu, k luni ali k zvezdam priti, da bi jim luč dali ali pot pokazali, od ktere naj ne odstopijo? Ali so tedaj mogli ljudje našo zemljo in vse, kar je na nji, ali so mogli veliki zali svet narediti? Kratko nikar. vsi ljudje skup bi ne bili mogli tega sve narediti. Tistemu, kteri je svet naredil, mora mogoče biti vse narediti, kar hoče: on mora neskončno umen, on mora neskončno dobrotljiv biti, ker je vse tako prav in mōtro naredil, in ljudem k pridu napravil. Tega vsemogočnega neskončno umnega in neskončno dobrotlivega začetnika sveta imenujemo z vso častjo Boga.

Solnce, luna, zvezde, naša zemlja in vse kar je na nji, vse to ni bilo zmēraj, tem č Bog je vse to nekđaj napravil. Radi bi pa tudi vi zvedili, kako je ljubi Bog vse to iz ničesa, samo s svojo voljo napravil, kako je vse to vstvaril! Tega bi noben človek ne mogel vediti, ker ni bilo nikogar pri stvaritvi pričjoč-ga; le Bog nam je to zamogel povedati. In ljubi Bog nam je tudi na znanje dal, on nam je razodel, kako se je vse o stvaritvi godilo. Pobožni možje so razodenje, ki jim ga je storil, popisali, in nam ga v svetih bukvah zapustili, ktere imenujemo *sveto pismo*. Iz teh svetih bukev bote zdaj slišali, kako se je godilo, ko je Bog stvaril svet in vse reči na njem.

V začetku, takó nam pripoveduje sveto pismo, ni bilo nič, kakor Bog sam. Pred še ne prav šest tisuč letmi je Bog hotel, de bodi nebo in zemlja, in bilo je oboje. Če Bog kaj ukaže, se zgodi, in če hoče, je že. Pa zemlja ni bila taka, kakoršna je zdaj: bila je s tamo in vodo obdana, pusta ino prazna. Tedaj je hotel Bog, de bodi svetloba, in svetloba je bila. To se je zgodilo prvi dan. Drugi dan začne biti obnebje po volji božji, ki našo zemljo kakor pokrov obdaja. Po tem so se po volji božji narejali hribi in doline po naši zemlji; voda se je stékala v globokejse kraje, in tako se začnejo morja, jezera, réke in potoki; na suhem pa so mógli rasti mnogoteri sadeži, zéli in drevesa. To se zgodi tretji dan.

Sadeži, zéli in drevesa potrebujejo, de morejo rasti, cvesti in sadje roditi, svetlobe in gorkote. Zdaj ukaže Bog četerti dan, de naj svetijo solnce po dnevi, luna in zvezde pa po noči, de nam spremin časov kažejo, in de naj se štirje letni časi zaporedoma verstijo. Peti dan je Bog hotel, de naj na zemlji zdaj tudi žive stvari prebivajo; vstvaril je tedaj ptice v podnebjú in ribe v vodi. Šesti dan je vstvaril Bog druge živali in zadnjič človeka. Človek je pa veliko blagejše in imenitniše bitje, kakor vse druge stvari na zemlji, ker ima razun telesa prav umetno napravljenega tudi še pametno in neumerjčo dušo; po božji podobi je vstvarjen, in k temu namenjen, de Boga spoznava, časti, ljubi, moli, de je čedalje boljši in pobožnejši in pa večno zveličan. Pervemu človeku je bilo ime Adam, to je: „iz persti stvarjen,“ in njegovi pomočnici Eva, to je: „mati vsih ljudi.“

Zdaj je bilo na zemlji vse tako napravljeno, de je bila prav pripravna za prebivališe pametnih stvari. Bog je pogledal stvari in vidil, de je vse prav dobro in vse prav po namenu, za kterega je bilo vstvarjeno. Sedmi dan je Bog počival, to je, jenjal je nove reči stvarjati. Ta dan je postavil

v svet praznik, ob katerem naj ljudje ne delajo, ampak počivajo in posebno le nanj mislijo, naj njegove popolnomosti in zapovedi premišlujejo, naj ga za prejete dobrote hvalijo, naj ga vsih potrebnih dobrot prosijo, na gaj častijo in molijo. — Gospodovi aposteljni so nam kristjanam nedeljo v praznovanje postavili, de naj ondaj od dela jenjamo, in naj se k božji službi z vso pobožnostjo podamo.

Če vse to prav premislimo, kar je Bog iz nič le samo s svojo voljo naredil, moramo stermeti nad velikostjo njegove moči. Nič ni bilo, iz česar bi bil Bog vse to narejal ali sostavljal; nobenega orodja in nobene pomoči ni potreboval; nič mu ni bilo treba prizadevati si, ne truditi se; le hotel je, de naj bo vse to, in bilo je. Bog je stvarnik nebes in zemlje; vse lahko stori, kar hoče; on je vsemogóčen! V njegovo moč tedaj smemo in moramo vselej zaupati, ker ni nesreče ne potrebe, de bi nam on ne mogel pomagati.

Kako poredoma in modro je Bog ravnal ob stvaritvi zemlje! Še le potlej, ko je bila zemlja za prebivališče živih stvari pripravljena, je vstvaril živali, in zadnjič človeka, ko je bilo že vse pripravljeno, česar potrebuje k svojimu življenju. Kako mnogotere so stvari, kako različne po svojih razpólih, in vendar je vsaka prav takšna, kakoršna mora biti, de svoj namen doseže, in de srečo vsih povikša. Bog ima pri vsem, kar stori, nar boljše misli, in vse prav dobro izpelje: Bog je neskončno moder. Tudi mi tedaj vselej s premislikam delajmo, in pri vsih svojih opravilih se zmeraj po modrem rédu ravnajmo. Pri vsem, kar delamo, imejmo dobre misli, in prizadevajmo si srečo svojim bližnjim povikševati.

Kolika je dobrota božja do nas ljudi! Vse kar vidimo na zemlji, je za našo srečo vstvarjeno in pripravljeno. Vse stvarjene reči moremo v svoj prid obrniti in jih rabiti ali nucati. Posebno je dal Bog naši duši um in svobodno voljo, vstvaril

nas je po svoji milosti z veliko imenitnostmi, po svoji podóbi, in je hotel, de naj ga zméraj bolj in bolj spoznavamo, častimo in ljubimo, de bodemo sveti in pa večno zveličani. In mi naj bi tega neskončno dobrotjivega Boga, svojiga naj boljšega očeta ne ljubili? Res, brezšteviline dobrote, ki nam jih Bog vsak dan deli, hočemo prav premišljevati in ga za nje v molitvi serčno hvaliti; dobrote, ki nam jih deli, hočemo po njegovi volji v dobro obračati, in s tim tudi srečo svojim bližnjim poviševati, njegove svete zapovedi hočemo vselej na tanko spolnovati in skerbeti, njegove ljubezni in dobrote vredni biti.

Od dvéh prvih človekov v raju in od njunega greha.

Bog je djal perva človeka v prav prijazen in lep kraj, ki je bil prijetnemu vertu enak. Pravimo mu raj. V raju naj bi zemljo obdelovala, in pa dobro in pobožno in srečno živela. Perva človeka sta bila, ko ju je bil Bog vstaril, nedolžna in nepokažena; lahko sta božje lastnosti in božjo voljo spoznavala; k dobremu sta bila nagnjena, in z zvestim spoznavanjem božje svete volje sta se božje ljubezni in prijaznosti vredna delala. Lahko sta delala, zakaj njuno telo je bilo zdravo in terdno, in ni bilo boleznim in bolečinam ne smerti vdano. Bog sam ju je podučeval, kako de naj ga častita, ljubita in molita, in čedalje boljša in pobožnejša prihajata. De bi se perva človeka bolj in bolj vadila pokorna biti, in božjo sveto voljo na tanko spolnovati, jima da Bog lahko zapoved. Rekel jima je: „Od vséga drevja po raju jejta, samo od tega drevesa ne smeta jesti; če bota jedla, bota móгла umreti.“ To drevo je imenoval Stvarnik drevó spoznanja dobrega in hudega.

Nekega dne gre Eva celó blizo prepovedanega drevesa, kar na njem kačo zagleda. Kača spregovori rekoč: „Zakaj vama je Bog od vsih dreves jesti prepovedal?“ Eva reče: „Od vsih dreves po raju smeva jesti, samo od tega drevesa je Bog rekel: Nikar ne jejta od njega, sicer bota umerla.“ „O,“ reče kača na to, „ne bota umerla ne! Še le prav sprgledala bota, če od njega okusita. Enaka bota Bogu, in vedila bota dobro in hudo.“ Eva se da tem lažnjivim besedam zapeljati, je od prepovedanega sadú, in ga da tudi Adamu jesti. Takó sta oba božjo zapoved vedama in prostovoljno prelomila in grešila.

Ali je bilo pač to prav, de sta bila Bogu nepokorna? Slušati bi bila móгла Boga, kateri jima je bil toliko dobrega storil, ako ravno nista razumela, zakaj jima je prepovedal jesti od tega drevesa; saj je vselej dobro, kar Bog zapové.

Komaj sta bila prva človeka božjo zapoved prelomila, sta že spoznala, de nista prav storila. Strah in nepokoj je v nju stopil, pékel ji je storjeni greh. Nič več nista zdaj mogla z veseljem na Boga, svojiga Stvarnika in predobrotljivega Očeta, misliti, bala sta se ga, in se mu skrivala med gromovje v raju. Kdor namreč kaj hudega stori, se boji Boga in ljudi, in se sam pred seboj sramuje.

Proti večeru zaslišita glas božji, ki pravi: „Adam, kje si?“ Bog ju je s tim k spoznanju njunega greha in k pobolšanju napeljeval. Adam odgovori: „Slišal sim sicer tvoj glas, tode bojim se pred te priti, ker sim nag, za to sim se skrila.“ Bog mu reče: „Zakaj pa si jedel sad, od kteriga sim ti djal, de ne jej?“ Adam odgovori: „Pomočnica, katero si mi pridružil, mi je dala prepovedanega sadú, ter sim ga jedel.“ Eva pa reče: „Kača me je s svojimi lažnjivimi besedami zapeljala.“

Bog, kateri vse dobro obdaruje, pa tudi vse hudo kaznuje, kateri na tanko spolni, karkoli obljubi, reče Evi: „Tvoje težave bom pomnožil, veliko boš terpela s svojimi otroci. Možu boš v oblasti, in on bo tvoj gospod.“ Adamu pa reče Bog: „Ker si poslušal besedo svoje zene, in si jedel prepovedanega sadú, bodi prekleta zavoljo tebe zemlja; s potnim obrazom boš svoj kruh jedel, dokler se ne poverneš v zemljo, iz katere si vzet.“ Nič več ju ni pustil v tem prijetnem kraju, temuč ju pahne iz raja.

Ta zgodba nam prav očitno kaže, de stori greh človeka vselej nesrečnega, mu vzame notranji pokoj, in ga pripravi ob prijaznost in dopajdenje božje. Čujmo tedaj skerbno nad svojim nagnjenjem in željami; zatérajmo vsako prepovedano željo precej v začetku, ko jo je še lahko zatreti, in imejmo vse za škodljivo in pogubljivo, kar nam je Bog prepovedal, naj se nam še tako prijetno dozdeva, naj nas še takó mika.

Ta greh nepokoršine izvira iz dveh prvih človekov v vse ljudi, in se imenuje izvirni ali poérbani greh. Mi vsi smo bili po tem grehu Bogu zoperni in zaslužene kazni vredni. — Pa neskončno usmiljeni Bog je že prvima človekama obljubil poslati Odrešenika, kateri ju bo od greha réšil.

Kajn in Abelj.

Kajn, Adamov pervorojeni sin, je bil kmet, Abelj, njegov brat, pa pastir. Že takrat so ljudjé v znamenje svoje pobožne hvaležnosti, kar so imeli naj boljšega, Bogu v dar nosili, in s tim očitno na znanje dajali, de morajo za vse dobrote le Bogu hvalo dati. Kajn prinese tedaj poljskega pridelka Bogu v dar, Abelj pa mu daruje perve mladiče svoje čéde. Na Abeljnov dar je Bog Berilo za II. klas.

z dopadenjem gledal, ker mu ga je s pobožnim in resnično hvaležnim srcem opravljal. Kajnov dar pa ni mogel Bogu dopasti, ker je bil on nevošljivec in divji togotnež, in ni imel pri daritvi pobožne hvaležnosti v svojem srcu.

Kajn naj bi bil iskal vzroka, de njegov dar ni bil Bogu takó ušeč, kakor Abeljnov, sam v sebi, v svojem hudobnem srcu. Ali iskal ga je le v svojem bratu, ravno kakor de bi bil on Bogu bolj dopadel, ko ne bi bilo njegovega brata; bil je jezen na Abeljna, bil mu je zavoljo božjiga dopajdenja nevošljiv, in ga je za smert sovražil. Ko sta bila nékdaj sama na polju, sta Kajna nevošljivost in sovraštvo tako prevzela, de svojiga nedolžnega brata Abeljna zgrabi in ubije.

V kako strašno pregreho zapelje človeka lahko huda strast, če se ji precej v začetku ne ustavi! Še brata umoriti ga ni groza, kdor se nevošljivosti, sovraštvu in jezi udá, in teh hudih nagnjenost že v prvi mladosti ne kroti in ne zatéra.

Za to strašno pregreho je tudi šiba božja prišla. Kajn je bil sicer od začetka prederzen; zakaj ko ga je Gospod Bog vprašal: „Kje je tvoj brat Abelj?“ mu je odgovoril: „Kdo me je mojimu bratu varha postavil?“ Ali Bog mu reče: „Kri tvojiga brata vpije z zemlje do mene, de bi se nad teboj maševal. V bégu boš, in po svetu se boš klatil, in nikjer ne boš mirú in pokoja našel.“ Tako je tedaj prišla šiba božja nad Kajna, ker je bil svojiga brata ubil: zakaj noben greh ne ostane brez kazni, in naj se nam tudi hudobnež po zunanjem sréčen dozdéva, v svojem srcu vendar nima mirú. Kajn obupa in ves zdivjan zakriči: „Moja pregreha mi ne more več odpušena biti!“ Zapustil je očetovo hišo in kraj, na kterem je storil to strašno pregreho, in se je po-

čikal po samotah, in huda vest ga je noč in dan pekla in mučila.

Ali bi si ne bil mogel Kajn dobrega zgléda svojiga brata pred oči postaviti in poboljšati se? Pa ne de bi bil svojiga brata posnemal, mu je bil še le nevošljiv zavoljo božjiga dopadenja. Kako lepó pa ravna Abelj, ker se ni dal svojimu bratu s slabim zglédam pohujšati! Kadar nad drugimi slabe zgléde vidimo, nikar jih ne posnémajmo, in ne dajmo se jim v greh zapeljati; raji se dajmo z dobrimi zgledi drugih k dobremu unéti.

Kako gerda in ostudna je nevošljivost! Vese- limo se raji, kadar se bližnjimu dobro godi; iz serca mu vse dobro privošimo, in pri sleherni priložnosti mu k sreči pomagajmo. Nevošljivec ni nikoli dovoljin, in si sam življenje ogre- nuje; sovraži vse, katerim se bolje kot njemu godi, in jih iše v njih sreči zadržati. Kako zopern mora nevošljivec Bogu biti, ker nam je Bog toli- ko zaterdil, de si eden drugemu vse dobro iz serca privošimo in storimo, de se med seboj lju- bimo; nevošljivec pa ravna ti véliki zapovedi na ravnost nasproti.

Potop pervega svetá.

Pervi starši so zavoljo zgube svojiga dobrega sina Abeljna zlo žalovali. Bog jim je dal drugega sina, ki se mu je Set reklo. Bil je po Abeljnovo dober in pobožen in veselje svojim starišem. Se- tovi mlajši so posnemali zgled svojiga očeta, in so božjo voljo na tanko spolnovali, pa sčasoma so se dali spačenim Kajnovim mlajšim v hudo zapeljati, in odtod je prišlo, de se je ves člo- veški rod čedalje globokeje in globokeje v grehe in hudobije pogrezoval. Le Noe s svojo družino je ostal še pobožen in bogaboječ. Od njega pravi

*

sveto pismo, de je bil mož brez madeža, in de je po volji božji živei.

Bog, kateri vse hudo studi, in hoče, de naj po stezah njegovih zapoved hodimo, je vseskozi prav oostro opominjal in svaril spridene ljudi, in jim žugal, popolnoma jih pokončati, ako se ne poboljšajo. Dal jim je odloga sto in dvajset let, de bi bili v sé šli, svoje grehe spoznali, in jih opustili. Pa nič niso marali za opominovanje in svarjenje; božja prizanašljivost in milost jih ni k poboljšanju pripeljala. Toraj je Bog sklenil, spačeni in nepoboljšljivi človeški rod z groznim potopam kaznovati in pokončati. Pokončal ga je tudi res 1656 let po stvarjenju svetá. Samo Noe s svojo družino je bil živ ohranjen v veliki ladji ali barki, ktero si je mogel sam po božjem povelju napraviti. V to barko je šel Noe s svojo ženo, s svojimi tremi sinovimi in njih ženami, in je vzel seboj vsake živali dvoje, kar jih v vodi ni moglo živeti, de so žive ostale.

Ker ni bilo upati, de bi se sprideni ljudje poboljšali, je Bog zažugano šibo poslal. Strašno začne dež liti. Kakor iz strašnih slapov hrumi voda štirideset dni in štirideset noči spod neba na zemljo. Vsi studenci se odpró, in iz zemlje voda pridere. Zméra se naraša in naraša, in zadnjič stopi čez naj višje gore. Nikoli nikjer se niso mogli ne ljudje ne živali rešiti; vse po vsi zemlji je bilo pokončano.

Sto in petdeset dni je voda po zemlji stala. Bog pošlje gorek veter, in oblaki se razvlečejo; voda upada, verhovi gór se sčasoma iz vode prikazujejo, in Noetova barka obstoji na Araraški gori na Armenskem. Noe izpusti naj pred krogarja, potlej pa goloba, de bi zvedil, ali je voda že dosti upadla ali ne. Krogarja ni bilo več nazaj, ker je nad merhovinami, ki so po vodi plavale, dosti živeža dobil. Golób pa spet k barki prileti. Sedem dni pozneje Noe spet goloba izpusti, kateri

še le zvečer nazaj prileti, in prinese oljkino vejico s zelenimi peresci v kljunu. To je bilo veselo znamenje, de je voda dovolj upadla.

Noe gre zdaj iz barke, iz hvaležnosti postavi Gospodu altar, in mu na njem za čudno odrešenje v zahvalo dar zažgè. Bog je imel toliko dopadenje nad Noetovim darom, de je njemu in njegovim sinovam obljubil, de ne bo nikoli več s potopam zemlje razdèval, in v znamenje storjene obljube je mavrico na nébu postavil.

Noetovo djanje imejmo v zgled, kako de med hudobnimi ljudmi živimo: Noe je tudi med spačenimi ljudmi ostal pobožen in priden, častil je pravega Boga, in ni se dal drugim s hudobnimi pogovori in slabimi zgledi zapeljati. Kaj je tudi nam storiti, kadar slišimo pogovore, ali vidimo slabe zglede?

Kako milostiv in usmiljen je Bog! Dal je hudobnim ljudem 120 let odloga se poboljšati, in jih je še po svojem zvestem služabniku Noetu opominjal in svaril: pa ne de bi se bili dali z božjo milostjo in prizanašljivostjo k pokori in poboljšanju omečiti, so še le malovredniši in hudobniši prihajali. Kadar je bila mera njih pregreh napolnjena, je priderla šiba božja. Tako pride šiba božja dostikrat počasi, - pa pride vendar le gotovo, ako se grešnik k Bogu ne oberne in ne poboljša.

Kolikanj de Bog pobožne ljudi ljubi, vidimo nad Noetam. Otél je njega in kar je bilo njegovih, zato ker je bil dober in pobožen. Tako otéva Bog tudi še zdaj čudodélno svoje zveste služabnike ob času sile. Pravični je pod posebno brambo božjo, toraj smemo v naj večji nevarnosti biti veseli in mirni, če smo le pobožni in pravični in vredni ljubezni in dopadenja božjiga.

Pervo, kar je Noe po prestani nevarnosti sto-

ril, je bilo, de je Boga za odrešenje in ohranjenje zahvalil. Njegova hvaležnost je bila Bogu prijetna. Ali ne prejmemo tudi mi vsak dan brez števila veliko dobrot od Boga? Kaj nam je toraj tudi vsak dan storiti? In s čim skazujemo sosebno svojo hvaležnost do Boga?

Hamov greh.

Po tem začne Noe spet zemljo obdelovati. Grozdje mu zdaj v misel pride, ki se je do zdaj le jedlo, ožeti, in si iz njega pijačo napraviti. Ker ni moči te pijače poznal, je je prvič preveč pil. Upijani se, in v šotoru nespodobno razodet leži. Ko ga Ham, njegov sin, ugleda, se zaničljivo posmehuje, ker ima divje veselje nad tim nezadolženim pregreškam svojiga očeta, in ne spomni se ne dobrot, ki jih je toliko od svojiga očeta prejel, ne lepih zgledov pobožnosti in bogaboječnosti, ki jih je nad njim vidil. Kaj, še svoja brata, Sema in Jafeta, je mislil v enako pregreho zapeljati! Tode Sem in Jafet sta bila umnejša in boljša od Hama; nista tega svojimu očetu v greh štela; mislila sta le raji na pobožnost in krepost, ki sta jo sicer vselej nad svojim očetam vidila, vzameta plajš, gresta z vstran obernjenimi obrazi v šotor k očetu, ter ga odeneta.

Ko se Noe prebudi, in vidi, de je odét, popraša svoje sinove, kdo bi ga bil odél. Kadar pa zvé, kako se je Ham soper otročje spoštovanje pregrešil, in kaj de sta Sem in Jafet storila, je dobrega očeta grozno bolelo, de je mogel nad svojim sinam toliko nehvaležnost doživeti; vender ga je veselilo, de sta una sina toliko otročje spoštovanje do njega skazala. Pohvalil je njuno dobro danje, in je k Bogu za nju molil, de bi se njima in njunim otrokam dobro godilo, to je, blagoslovil ali žegnal ju je; Hamu pa je njegovo pre-

greho očital, in mu napovedal, de Bog gotovo ne bo tega njegovega nespoštljivega djanja do svojiga očeta brez kazni pustil; temuč ga bo nad njim in nad njegovimi prvimi mlajšimi še kaznoval. To imenuje sveto pismo: Noe je Hama klel. Prerokvanje pobožnega Noeta se je tudi spolnilo. Semovim in Jafetovim mlajšim se je veliko bolje godilo, kakor pa Hamovim.

Vidite, ljubi otroci, kolika in kako strašna je pregreha, ako otroci svojih starišev spodobno ne spoštujejo, ali če se jim še celo zaničljivo posmehujejo! Tako pregreho Bog gotovo tēpe. Sveto pismo pravi: „Okol naj tistemu, kateri očeta zasramuje in svojo mater zaničuje, krokarji spod čela izkljujejo, in njihovi mladiči naj ga požrejo.“ Sem in Jafet pa nam dajeta lep zgled otročjiga spoštovanja in otročje hvaležnosti. Posnemajte, ljubi otroci, ta zgled, in božji blagoslov ali žegen bo nad vami!

Zidanje Babilónskega turna.

Noe je po potopu še 350 let živel, in je umerl, ko je bil 950 let star. Od začetka je Bog ljudem prav dolgo življenje dajal; kakor so se pa ljudje sčasoma množili, ravno tako se je tudi čas njihovega življenja skrajševal. Mlajši Noetovi so se zmeraj bolj po zemlji razmikali, kar dobijo veliko ravnoto, kjer se mislijo ustaviti, in tu najdejo med rekama, ki se jima Evfrat in Tigris pravi, tudi dobre pašnike za svoje čede. De bi njih iména vekomaj slovele, in de bi se po deželah ne razgubili, si izmislijo turen zidati, ktereга verh bi se neba dotikal, in bi se od vsih krajev vidil.

Pa to je bilo božjim sklepam nasproti. Bog namreč je hotel, de bi se ljudje po vsi zemlji raz-

širili, in jo obdelovali. Toraj je overl njih zidanje, in jezik jim je zmešal. Več jezikov se med njimi začne, de eden drugega ne umejo. Ravno zato morajo zidanje popustiti, in se v mnoge narode razdeliti. Mesto in nedodelani turen so imenovali Babel, to je po našem jeziku, zmešnjava. Tisti rodovi, kateri so en jezik govorili, so šli skupej, in so se v daljnih deželah ustavili. Tako so se začele mnoge ljudstva in mnogi narodi, in so se zméraj bolj po zemlji razširjali.

Iz tega vidimo, de Bog človeške dela po svojih neskončno modrih in dobrotljivih sklepih obrača in vlada. Kar je pa božji volji nasproti, gre naskrižem. Toraj se pri vsih svojih delih vedno sprašujmo: Ali je to, kar mislim storiti, tudi po božji volji? Ali bom s tim njegovo sveto voljo spolnil? Bom s tim svojim bližnjimu kaj k sreči pripomogel? Le po tem si smemo svesti biti božjiga žegna, če po božjih neskončno modrih in dobrotljivih sklepih ravnamo. Brez božje pomoči bi bil ves naš trud zastonj; po božjem žegnu pa moremo vse upati.

Abraham.

Bog je sicer ljudi podučeval, kakošen de je, in kaj de od njih hoče; kaj de naj od njega upajo, če bodo njegovo voljo na tanko dopolnovali; česa de naj se pa tudi bojijo, ako bodo njegovim zapovedim nasproti ravnali. Tode ko so se ljudje vsak-sebi ločili in po zemlji razširjali, so kmalo pozabili nauke svojih pobožnih očakov, zlasti pa nauk, de je Bog, on nevidni Oče vsih ljudi, vse stvaril, de vse hrani in vlada, in tudi za vse skerbi.

Začeli so stvari po božje častiti, in so menili, da smejo od njih marsikaj dobrega pričakovati, ali da se morejo marsikakega zlega nadjeti. Sosebno pa so solnce, luno in zvezde za bogove imeli, ker so se ljudem nekaj savoljo svoje koristnosti, nekaj pa zavoljo svitlobe in blišobe sosebno imenitne zdele. Na Egiptovskem so nekteri celo živali po božje častili, ktere so ali s svojo koristnostjo ali škodljivostjo in velikostjo slovele. Verovali so toraj v dobre in hude bogove.

Tim izmišljenim bogovam ali malikam v čast so tempeljne zidali, altarje postavljali, in darove opravljali. Temu grehu se pravi malikovanje. Pri tem ni bilo ljudem nič mar za poboljšanje, v svojih grehah so živeli, kaj, mislili so celó svojim bogovam s samimi darimi dopasti, ako ravno hudega nagnjenja svojiga serca ne zatarejo in se ne poboljšajo. Vse svoje zaupanje so v malike stavili, in se na vedeštvo, praznoverstvo in druge neumnosti veliko zanašali. In ljudje so se zméraj bolj v nevednost in pozabljenje Boga, v greh in hudobijo pogrezovali, in si časnó in večno nesrečo na glavo nakopavali.

Je li mogel Bog, ljubeznjivi Oče vsih ljudi, pri tem neobčutljiv biti? Je li mogel pripustiti, da bi pravo spoznanje njegovih lastnost in njegove volje popolnoma iz zemlje zginilo?

Med mlajšimi Sema, Noetovega sina, se je spoznanje in češenje edinega pravega Boga še najdalje ohranilo. Pa tudi ta rod je bil že v nevarnosti navzeti se malikovanja. Toraj si je Bog iz tega roda moža izvolil, kateri bi pravo spoznanje božje med ljudmi ohranil, in med vse narode na zemlji razširil. Ta mož je bil Abraham, ki je s svojo živo vero, s svojim terdnim zaupanjem in svojo voljno pokoršino do Boga vsim ljudem v lep zgled, in je oče Izraelškega ali Judovskega ljudstva.

Abraham je bil v Uri na Kaldejskem rojen. Njegovemu očetu je bilo imé Tare, s katerim je šel v Haran na Mezopotamsko. Pa tu ni smel ostati, ker je malikovanje tudi že njegovo bližnjo žlahto udarilo. Bog mu je tedaj ukazal iti v ptujo deželo, de bi tudi on ne zabredel v malikovanje. „Iz dežele mi idi,“ Bog Abrahamu reče, „od očetove hiše izmed svoje bližnje žlahte v deželo, ktero ti bom pokazal. Velikemu narodu te bom očeta storil. Obilno te bom požegnal, in po tebi bodo vsi narodi na zemlji oblagodarjeni.“ In Abraham je bil božjemu povelju pokoren. — Ali ni tudi nam ljubi Bog zapóved dal? Ktere so te zapovedi? In kako smo jih dolžni spolvovati?

Abraham gré na Kanánsko.

Abraham je šel na Kanánsko s Saro, svojo ženo, in z Lotam, sinam svojiga rajnkega brata. Tukaj se mu Bog prikaže, ter mu pravi: „Tú ostani, to deželo bom tebi in tvojim mlajšim v last dal, in oče boš velikemu narodu.“ Kjer je bilo dosti trave, sta Abraham in Lot toliko časa ostajala, dokler so imele njune čede kaj paše; po tem sta spet dalje hodila. De sta imela ob suhih poletnih mescih vode za svoje čede, sta globoke jame kopala, in va-nje dežévnico napeljevala. Kamor koli je Abraham po svoji hoji prišel, in kjer koli je šotoril, je postavil altar, ter je na njem svojimu Gospodu in Bogu, ktereга je resnično častil in po otročje ljubil, dar češenja in hvaležnosti prinesel, in ob tem je svojce Boga prav spoznati in častiti učil.

Po Abrahamovo tudi mi vseskozi in radi od božjih neskončno popolnoma lastnost, od božje vsegamogočnosti, dobrotljivosti, svetosti in pravičnosti govorimo, vseskozi na njegovo vsepriče-

jočnost in vsevednost mislimo, vedno si prizadevamo s pobožnim življenjem mu dopasti.

Abraham nam je dal tudi prav lep zgled mirnosti. Dozdaj sta Abraham in Lot zméraj v enem kraju skupej prebivala, tode sta imela vsak svoje čede in hlapce. Njune čede so se pa tako pomnožile, de jim je marsikdaj potrebne paše primankovalo. Ravno tako jim je tudi večkrat voda pošla. Za tega voljo so med Abrahamovimi in Lotovimi hlapci večkrat prepiri za spašnike vstali. To je mirnega Abrahama grozno bolelo. Rekel je Lotu: „Ljubi bratanec! lepo te prosim, naj ne bo nobenega prepira med nama in najnimi pastirji; saj sva bližnje žlahte. Glej, vsa dežela ti je odperta! Lepo te prosim, ločiva se. Če greš ti na levo; grem jaz na desno; če se pa ti na desno oberneš, grem jaz na levo!“ Tako sta se v miru ločila. Lot si je izvolil rodovitno, vodnato stran ob reki Jordanu, ter je prebival v Sodonskem mestu.

Kako vam dopade Abrahamovo djanje? Ali bi si ne bil smel Abraham, ki je bil starši, rodovitnejšega kraja izbrati? Tode Abraham je iz ljubezni do mirú od svoje pravice odjenjal, in je raji slabši spašnik za ljubo vzel, kakor de bi bil priložnost h kregu in prepiru dajal. Tako se moramo tudi mi vsih prepirov in kregov ogibati. Če hočemo v miru živeti, ne smemo zméraj svoje pravice terditi, temuč večkrat moramo odjenjati, in se raji kakega dobička vanati, kakor priložnost k prepiru dati. Sveto pismo nas prav ojstro k mirnosti opominja, ker pravi: „Blagor mirnim, otroci božji bodo imenovani.“ Imejte tedaj, kolikor je v vaši moči, z vsimi ljudmi mir.

Lot je sicer mislil z boljšimi pašniki ob Jordanu veliko pridobiti. Ali je pa Lot boljšo stran izvolil? Prišel je med prav hudobne ljudi, in je

bil v nevarnosti, de bi ga v hudo ne zapeljali; mogel je od njih tudi marsikaj zopernega preterpeti. Ali je bil zavoljo svojih boljših pašnikov srečnejši? Tako se velikokrat na svetu godi. Človek zgubi, ko misli dobiti, in pridobi, ko odjenja, in misli, de bo zgubil.

Takrat je bilo veliko kraljičev in knezov, kateri so se med seboj prepirali, bojevali in si čede in ljudi odpeljevali. V takem boju je bil tudi Sodomski kralj premagan; njemu in vsim Sodomljanam so poropali čede in premoženje, in ta nesreča je tudi Lota zadela. Ko je Abraham to' zvedil, si ni dolgo pomišljeval; kar šel je s svojimi hlapci stiskanim na pomoč. Premagal je sovražnike, ves rop jim je vzel, in rešil Lota, in kar jih je bilo še drugih vjetih. Kako je bil Abraham pač vesel, de je nesrečnim toliko pomogel, in kako so ga hvalili, kar jih je bil rešil!

Ko se je Abraham od tega boja vernil, mu gre Melhizedek, Salemski kralj, naproti, in daruje kruh in vino, bil je namreč duhoven Boga Najvišjiga, žegnal je Abrahama, in rekel: „Zegnan bodi, Abraham, od Boga Najvišjiga, kateri je vstvaril nebo in zemljo! In hvaljen bodi vsegamogočni Bog, kateri te je varoval, in ti tvoje sovražnike v roke zdal!“ In Abraham mu je desetino dal od vsiga. Tudi Sodomski kralj je k Abrahamu stopil, in ga prosil, de naj vse čede in vse premoženje za se obderži, kar ga je sovražniku odvzel; on je zadovoljin, de je le ljudi nazaj dobil, ki so bili vjeti. Tode Abraham je odgovoril: „Kakor resnično živi Bog, vsegamogočni Gospod nebes in zemlje, jaz ne vzamem nikar niti od vaših oblačil, ne jermena od vaših čevljev! Bog me je že dosti obdaril, ker mi je zmago dodelil. Hlapcam mojih sosedov, kateri so mi bili na straui, dajte kak del: jaz pa in moji hlapci nič ne vzamemo.“

Dobri ljudje se ne dajo za svojo radovoljno postrežbo plačati: sramovali bi se plačila tolikanj

želeti in samopridni biti. Naj lepše plačilo je za nje, če smejo misliti, da zatéranam in stiskan-
cam pomagajo. Ne govorijo, kakor nekteri terdo-
vratniki in samopridneži: „Kaj je meni mar drugih
nesreča!“ Po Abrahamovo hočemo misliti tudi mi
in ravnati, če je naš bližnji v kaki nesreči in naše
pomoči potrebuje.

Abrahamu sin obljubljen.

Nékdaj se je Bog Abrahamu prav ljubeznivega
razodel. Abraham sedi pred durmi svojiga šotora
v senci pod drevesam. Bilo je ravno opoldne, in
solnce je močno pripékalo. Kar zagleda tri možé
priti, pa jih ne pozna. Napróti jim gré, se jim
nizko prikloni, in reče naj imenitnišemu iz-
med njih: „Gospod, če me hočes zlo razvесе-
liti, ostani pri meni, in ne ogibaj se mojiga šo-
tora. Počijte si malo tukaj pod drevesam, preden
se dalje spustite.“ Rečejo mu: „Stóri, kakor si djal.“

Abraham hiti v šotor, in reče Sari, svoji
ženi: „Urno spêci podpepelnikov ali mlincov iz naj
lepše moke.“ Potlej teče k čédi, odbêre naj
lépše tèle, in ga da hlapcu. Berž ga mora pri-
praviti. On sam prinese tačas mleka in sirovéga
masla, in po tem podpepelnike in pečenko. Ves
čas je pod drevesam pri njih, ter jim streže.

Po obedu rekó Abrahamu: „Kjé pa je Sara,
tvoja žena?“ Abraham odgovori: „Tamkaj je v
šotoru.“ Na to reče naj imenitniši izmed njih:
„K letu osoraj spét pridem. Takrat bo Sara sina
imela.“ Sara je to slišala, in se sama pri sebi
skrivaj posméja. Tujic pa reče: „Zakaj se Sara
posmehuje? Je li mar Bogu kaj nemogoče?“
Ustraši se Sara, ko je slišala, da tuji mož njene
misli ve.

Abraham zdaj vidi, da ti možje niso

ljudje. Ravno taka je pa tudi bila. Angeli so bili, de, sam Bog se mu je v človeški podobi razodel!

Učimo se iz tega, de so dobri ljudje božji ljubki in veselje angelov.

Abraham prósi za Sódomo.

Postrežljivi Abraham je popotnike nekoliko pospremil, kateri so proti Sodomi šli. Gospod reče: „Bom mar Abrahamu skrival, kar me je misel storiti, ker se bo iz njegovih mlajših velik narod zaredil, in po njem bodo oblagodarjeni vsi narodi na zemlji?“ Poznam ga, de bo svojim otrokam in njih mlajšim bôžje zapovedi priporočal na tanko spolnovati, de Gospod zavoljo Abrahama vse dopolni, kar mu je obljubil.“ In Gospod reče Abrahamu: „Védi, de bom hudobne prebivavce po mestih ob Jordanu pokončal.“ Abrahama prevzame nadloga, ktera prebivavce teh mest čaka, in prederzne se za nje prositi. Rekel je: „Ako bi bilo v Sodomi petdeset pravičnih, ali bi jih hotel s hudobnimi vred kaznovati in pokončati, in ali bi zavoljo tih pravičnih ne prizanesel raji tudi grešnikom?“ Gospod odgovori: „Če najdem v Sodomi le petdeset pravičnih, vsemu mestu bom zanesel.“ Abraham pravi: „Glej, jel sim s teboj govoriti, desiravno sim prah in pepel; naj toraj še dalje govorim! Ko bi jih bilo pa le pet in štirideset, ali samo štirideset, ali bi tudi razdjhal mesto?“ In Gospod odgovori: „Tudi zavoljo štirideset pravičnih ne bom razdjhal mesta.“ Abraham še govori: „Nikar ne bodi hud, Gospod, de še dalje govorim! Kako pa če se v mestu le trideset ali le dvajset pravičnih znajde?“ Gospod odgovori: „Tudi zavoljo dvajset pravičnih ne bom pokončal meščanov.“ Abraham še reče: „Gospod, ne bodi hud, de še pregovorim! Morebiti jih bo le deset pravičnih v njem.“ Gospod reče: „Tudi

zavoljo teh deset pravičnih ne bom mésta pokančal.“ Zdaj Gospod Abrahama popusti, in Abraham se verne domu.

Angela prideta v Sodomo, kjer jih Lot v svojo hišo vzame. Hudobni prebivavci so hitéli ž njima gerdo delat. Lot si je prizadéval jih od hudega zaverniti. Ali vse Lotovo opominjevanje je zastonj, še vrata hočejo s silo ulomiti; tode angela potegneta Lota k sebi v hišo, zakleneta duri, in udarita ljudi s slepoto, de več ne morejo vrat najti. Na to rečeta angela Lotu: „Če imaš koga svojcov v mestu, sinove ali hčere ali žlahtnikov ktereга, vse s seboj vzemi iz tega mesta; zakaj vedi, Bog bo to mesto z vsimi njegovimi hudobnimi prebivavci vred z ognjem spod neba požgal.“

Ko se je zarja napóčila, zapustijo Lot, njegova žena in njegove dvé hčeri mesto, in bežijo na bližnje goré. Komaj so bili iz mesta ubežali, kar pade ogenj in goreče žveplo spod neba na hudobne mesta, in jih zažgé, in mesta in prebivavci v njih se pogreznejo. Slano jézero, polno žvepla, je na tistem kraju vstalo. Ko je Lotova žena ogenj slišala pokati, se ozrè zoper zapoved angelov po mestu, in se pomuduje pri njegovem strašnem poginu, kar tudi njo ogenj dobi, in zavoljo svoje nepokoršine je v solnato postavo spremenjena.

Ta zgodba je za nas prav podučna. Iz nje spoznamo, de je Bog milostiv, usmiljen in ves dobrotljiv, de ne želi smerti grešnikove, ampak de naj se spreoberne, in živi; iz nje vidimo, de Bog hudo studi in grešnika kaznuje. Zgled Sodomljanov nas uči, de hitro prejde sreča hudobnežev, in de nad njih pregrehe na zadnje le vender pravična šiba božja pridere.“ Vidil sim,“ pravi pobožni David, „hudobnika, bil je prederzen,

razširjal se je, in zelenel je kakor lovor. Ko sim pa po tem memo šel, glej, že ga ni bilo več; opráševal sim po njem, pa nikoli nikjer ga ni bilo najti.“ Nasproti pa je sreča pobožnega stanovitna. Bog ga v njegovem upanju ne pusti v sramoto zabresti.

Abraham dobi ukaz svojiga sina darovati.

Abraham in Sara sta bila prav vesela svojiga sina Izaka; bil je pobóžen in pokóren. In ko je večji prihajal, je bil še bolj pobóžen in boga-bojéč; toraj je bil tudi veselje in veliko upanje svojih staršev. Pa Bog je hotel vero in pokoršino Abrahamovo skusiti, ako bi bil pripravljen dati, ko bi Bog hotel, tudi kar ima naj ljubšega. Kar je pa Abraham imel naj dražjiga, je bil pobóžni in dobri Izak. In ravno tega ljúbega sina, hoče Bog, de bi mu Abraham daroval. Koliko britkih misli je pač ljubeznivega očeta serce tergalo, ko je ta božji ukaz zaslišal! Svojiga preljubega sina naj bi on oče daroval, je li bilo to mogoče očetovemu sercu? Pa Abraham je k temu pripravljen, ker je božji ukaz. Naj bi ne bil Abraham toliko vere v Boga imel, naj bi ne bil vedno s tiho pokoršino božjih zapoved spolnoval, bi mu ne bilo to mogoče storiti. Rés, dobri oče bi bil raji svoje zivljenje dal; ali Bog je sina hotel, in kar Bog hoče, je bil voljna storiti. Poln vere in zaupanja, de Bog samo to hoče, kar je dobro in koristno, če ravno ljudjé tega vselej ne razuméjo, pelje Abraham s težkim sercam svojiga sina na Morijsko goro, ktero mu je bil Bog odločil, ter vzame dreva in ogenj s seboj. Izak, viditi vso pripravo za daritev, vpraša: „Oče! tukaj so derva in ogenj, kje pa je dar?“ Z britkim sercam odgovori Abraham: „Za dar bo že Bog skerbel, ljubi sin!“ Ni mu mogel oče še povedati, de je on sam tisti dar.

Ko je bilo na Morijski gori že vse k daritvi pripravljeno, je hotel Abraham svojiga sina Izaka darovati; ali glej, angel božji zavpije: „Abraham, stoj, in ne stori nič žalega mladenču! Bog je tvojo vero in pokoršino skusil, in vidil, de ga bolj ljubiš, kot svojiga edinega sina.“ Ves vesel je bil zdaj Abraham, bilo mu je pri sercu ravno tako, kakor de bi mu bil Izak še le zdaj dan. Rad bi bil zdaj Gospodu hvalin dar zažgal. In glej, v gošavi tiči ôven za rogé zapleten. Vzame ga Abraham, in ga daruje Gospodu v hvalin dar. Bog ponovi zdaj Abrahamu že préd storjeno obljubo, de bo njegov zárod tako pomnóžil kakor zvezde na nébu in pések ob mórju, in de bo iz njegovega zaróda Mesija rôjen, po katerem bodo odobroteni vsi narodi na zemlji.

Rés, Gospodovi sklépi so prečudni, in neprelédne njegove póta! Gospod vse lepó izpelje! Kteri Boga ljubijo, so jim vse reči v dobro. Kar Bog stori, je prav storjeno; kar on pošlje in ukaže, je vselej dobro in koristno.

Zgled pobožnega Abrahama naj nas k veri in k upanju v Boga prigánja in spodbáda, k voljni pokoršini do njegovih zapoved, naj se nam tudi še tako težke dozdevajo. Otroci, navadite se že zdaj Boga čez vse ljubiti, in z voljo delati, kar on zapoveduje, potlej vas ne bo v poznejši starosti težilo božjih zapoved na tanko spolnovati; vsim božjim narédbam se bote voljno udajali, če vas bo tudi težko stalo, in če tudi spoznali ne bote, kako de bi vam môgle dôbre in zdráve biti.

Izak vzame Rebeko.

Po ti skušnji je še dolgo pobožna družina pokojno in veselo živela; na zadnje je Sara 127 let stara umerla. Abraham je njivo kupil, na kateri je bil grob izkopan, v kterega je truplo svoje žene pokopal.

Ko je bil Izak štirideset let star, ga je želel njegov oče oženiti. Abraham je skerbel, da bi njegov sin tako ženo dobil, ktera se Boga boji, in njegove zapovedi spolnuje. Pošlje tedaj svojiga zvestega hlapca Eliezerja, da bi njegovemu sinu tako ženo poiskal. „Idi,“ reče Abraham Eliezerju, „in zberi ženo mojemu sinu, pa ne med malikovavci, ampak med hčerami moje rodovine.“ Hlapec vzame deset kamél izmed Abrahamove čéde, jih otovori z jedjó za po poti in z mnogimi darili za nevésto in njene starše, in gré na Mezopotamsko, rojstno deželo svojga gospodarja, v mesto Haran. Nekega dne zvečer pride do tega mesta.

Eliezer se ustavi pri studencu, na kterega so mestne hčere po vodo hodile. Boga je na pomoč klical, da bi svoj opravek dobro opravil, in je molil: „Prosim te, o Bog, stój mi na strani, da dobim dobro in pobóžno nevésto sínu svojiga gospodarja. To mi bódi v znamenje tvoje volje: ktera devica, ko jo poprosim, mi bo dala piti, in bo tudi še moje kamele napojila, ona bo naj boljša nevésta za Izaka.“ Še ni izmolil, ko bi trenil, pride deklica iz mesta po vodo k studencu, in prošena da ne le Eliezerju piti, ampak napoji tudi njegove kamele. Ta devica je bila Eliezerju zavoljo ponižnosti in postrežljivosti prav ušeč. Obdaril jo je z zlatimi uhani in zapéstnicami, in jo vprašal: „Hči, čigava si? Ali je prostor, da bi prenočil v hiši tvojiga očeta?“ Deklica odgovori: „Rebeka sim, Batuelova hči.“ Eliezer je Boga hvalil, da je ta deklica ravno iz Abrahamove rodovine.

Berž teče deklica domu, in pové vse to. Imela je tudi brata, Labana po imenu. Ko vidi Laban pri sestri zlate uhane in zapestnice, in sliši kaj vse pripoveduje, hití k možu, in mu reče: „Priatelj božji, kaj zunaj stojiš? Berž pojdi v hišo! Pospravil sim vse, in tudi kamélam prôstor naredil.“ Eliezer pové, zakaj de je poslan, in reče: „Ali mi hočete svojo hčer Rebeko nevesto dati za Izaka? Mu odgovorijo: „Spoznamo, de je to volja božja, kateri se ne bomo ustavljali.“ Eliezer poklekne, in zahvali vesélega serca Boga, de mu je tako dobrotljivo pomagal Abrahamovo naročilo opraviti. Eliezer in Rebeka sta se domu vernila z nekoliko deklami vred, ki jih je Rebeka za svojo postrežbo s seboj na Kanansko vzela. Izak in Rebeka sta prav veselo in mirno živela v šotoru, v katerem je pred Sara prebivala.

Bog vlada dostikrat čudno človeške prigodbe, pa vselej po svojih brez konca modrih in dobrotljivih sklepih. Marsiktere majhine okolšine v našem življenju, se nam zdi, de se naključijo, pa ne naključijo se, temuč Bog jih obrača in vlada nam v prid.

Ezav in Jakob, Izakova sina.

Izak je imel dva sina, Ezava in Jakoba; bila sta po telesu in duši eden od drugega močno razločena. Ezav je bil ves dlačen in kosmat, divji, togoten in prešéren, rad je na lov ali jago zahajal. Jakob je bil pa pohleven in tih, rad se je doma deržal, izvolil si je krotko pastirsko življenje, pri tem je pa tudi svoji materi pomagal, ravno za to ga je bolj čislala kot Ezava.

Enkrat pride Ezav ves truden iz hoste, in velika lakota ga sprehaja. Jakob je ravno lečni sok kuhal, toraj mu Ezav reče: „Daj mi to jéd, in dam ti svoje pervénstvo (to je, pravice pervorojenega).“ Jakob je hotel tega zagotovljen biti, toraj reče Ezavu:

Prisézi, de mi prepustiš pervénstvo.“ Ezav, ki ni hotel svoje želje ukrotiti, poterdi svojo obljubo s priségo, jé, in ne pomisli, de bi se utegnil svoje obljube sčasoma kesati.

Večkrat je bil med bratama prepir, ker je Ezav s svojo togoto in svojim divjim vedénjem prilóžnost dajal. Pa popolnoma sovraštvo je še le med njima vstalo, ko je bila Rebeka mlajšemu Jakobu žégen pervénstva zadobila. Ko je bil namreč Izak v svoji starosti oslepel, in čutil, de se mu konec življenja bliža, je rekel Ezavu: „Pojdi moj sin na lov, in če kaj ujameš, mi jed napravi, kakoršno véš, de rad jém. Potem te bom žégnal preden umerjem.“

Ko Rebeka to sliši, pregovori Jakoba, de si ovije roke in goli vrat s kozličevino, se obleče v Ezavovo naj lepše oblačilo, nese po divje pripravljenega kozliča očetu, in ga prosi za žégen pervénstva. Izak je jédel, žégnal Jakoba, ki ga je Ezava mislil, in rekel: „Bog ti daj roso z nebes in rodovitno deželo, žita in vina obilno. Naródi naj ti služijo, in tvoji bratje naj ti bodo pokorni. Gorjé mu, kateri ti kaj hudega želi, in blagor mu, kateri ti dobro voši.“

Ko Ezav domu pride, in očeta za žégen prosi, je na dan prišlo, de je Jakob že žégen prejel. Ker Ezav, kar se je bilo zgodilo, ni mogel preurediti, in je bil že tako svojimu bratu pravico pervénstva za lečni sok nepremišljeno prodal, bi bil mogel vse to z voljo terpeti. Pa Ezav je bil zavoljo tega raztogoten, in je v togoti žugal, de bo svojiga brata umoril.

Jakob gre na Mezopotamsko.

Od togote divjiga brata je mogel Jakob od doma pobegniti; šel je tedaj na Mezopotamsko. Na ti poti je mogel pod milim nebam nočiti. Kamen je djal pod glavo, ter zaspi. V spanju se mu Bog prav prijaznega razodéne. Vidil je gred ali lojtro, ktera je na zemlji stala, in z verham do neba segala, in božji angeli hodijo po nji gor in dol. Verh nje je vidil Boga sedeti na sedežu, kateri mu reče: „Jaz sim Bog, ki me je tvoj déd Abraham molil, in me tudi tvoj oče Izak moli. Zemljo, na kateri spiš, bom tebi in tvojim mlajšim dal, in iz njih zaroda bo Mesija rojen. Sprémil te bom v tujo deželo, iz ktere te bom spet zdravega nazaj pripeljal v hišo tvojiga očeta, ako boš le vedno moje zapovedi spolnoval.“ Ko se Jakob iz spanja prebudi, reče poln veselja: „Gotovo, tukej je tudi Bog pričajoč, tega nisim vedil, božja hiša je tu in vrata nebeške!“ Kamen, ki ga je pod glavo imel, postavi v spomin po koncu, ter ga z oljem oblije. S to nebeško prikaznijo ves pokrepčan Jakob terdno veruje, de ga bo Bog tudi na tujem varoval in žegnal, zakaj on je povsod pričajoč.

Vedno zaupajte v Boga, ravno tako kakor je Jakob zaupal. Bog vam bo vodnik in oče tudi na tujem, kjer vam ne bodo mogli vaši stariši ne s sovetam ne z djanjem pomagati. Saj je Bog povsod pri nas, če smo tudi daleč od svojih starišev, ali zapušeni od svojih znancov in prijatlov; le zméraj bodimo pobožni in bogaboječi, de bomo božje pomoči in božjiga varstva vredni. Izroči Gospodu svoje pota, in upaj va-nj, on bo vse prav naredil.

Jakob je srečno na Mezopotamsko prišel, k svojimu ujcu Labanu, in je njegove čede pasel. Čez nekaj časa reče Laban Jakobu: „Nočem, de bi mi zastonj služil, povej, kakošno plačilo hočeš.“ Jakob mu odgovori: „Nočem plačila, daj mi svojo mlajšo hčer Rahelo za ženo, in sedem let ti bom drobnico pasel.“ Ko je sedem let preteklo, reče Laban: „Ni navada, de bi se mlajša hči pred kot starša možila. Še sedem let mi služi, če hočeš še Rahelo za ženo imeti.“ Jakob je še sedem let služil, in potlej se je hotel domu v svoj kraj verniti. Ali Laban, kateri se je bil po Jakobovi pridni skerbi s čedami obogatil, ga ne misli od sebe pustiti; toraj mu reče: „Še dalje ostani pri meni, in plačilo si sam izgovôri.“ Jakob ostane še šest let pri Labanu, in si je pridobil veliko čéd, s kterimi se je potlej na Kanansko vernil.

Vidite, kaj si človek vse s pridnostjo in zvestobo pridobi! Privadite se že v prvi mladosti pridnosti in delavnosti. Pridnega roka bogatí, pri lenuhu pa pomanjkanje in réva prebiva.

Jakob se spravi s svojim bratom Ezavam.

S straham in trepetam je šel Jakob proti Jordanu, zakaj mislil si je, kolikanj de ga njegov brat Ezav sovraži. Pa Jakob stavi v Boga svoje zaupanje, in si misli; Bog, kateri me je doslej tako po očetovo vodil in mi toliko dobrega storil, me bo tudi pozneje obdaroval, in iz te nevarnosti rešil. Molil je: „Nisim vredin milosti in zvestôbe, katero si, o Gospod, nad menoj, svojim hlapcam, skazal! Z gôlo palico v rokah sim šel pred dvajsetimi letmi čez reko Jordan, zdaj pa grem z dvema čedama nazaj. Varuj me pa tudi zdaj serdite roke mojiga brata, zakaj močno se ga bojim.“

Jakob je bil z nebeško prikaznijo v zaupanju

v Boga poterjen, in gre svojimu bratu naproti. Mislil ga je potolažiti z obilnimi darmi, odbranimi čedami, ki mu jih je po svojih hlapcih pred seboj poslal. Za njimi je šel sam s svojci, ter se je svojimu bratu Ezavu, ko ga je ugledal, sedemkrat globoko priklonil.

Ezav pa se je branil od Jakoba darov vzeti, in reče: „Le imej, kar imaš; jaz imam sam dovolj.“ Ker mu je pa Jakob le ponujal, je Ezav darove od njega vzela, de ga ni žalil, in de mu je pokazal, de nima nobenega sovraštva več v svojem sercu do njega.

Vsak človek, kateri premisli dobrote, ki jih vsak dan iz Očetove božje roke prejema, mora z Jakobam reči: „Gospod, nevredin sim tvoje milosti, ki jo meni, svojimu hlapcu, skazuješ!“

Naša dolžnost je jezo in sovraštvo opuštati. Serdljivec ogrenuje sebi in drugim življenje, ker mu jeza in sovraštvo ne dasta nikoli miru in pokoja, temuč si mora vedno nasprotnega razžaljenja svést biti. In, ali se more nespravni togotnež v svojih molitvah z zaupanjem k Bogu obrniti, in od njega milosti in odpušenja, blagoslova in pomoči pričakovati? Tega ne, ker Bogu le spravno serce dopade: „Bodite usmiljeni, kakor je vaš Oče v nebesih usmiljen.“

Jožefa bratje prodajo.

Jakob je imel dvanajst sinov. Naj mlajša med njimi, Jožef in Benjamin, sta imela mater Rahelo, ktera jima je zgodaj umerla. Jožef je bil očetu naj ljubsji, ker je bil prav dober in pobožni, in se ni nikoli napčenosti in grehov svojih starših bra-

tov udeležil. Ravno zato so mu oče, de bi mu zavoljo njegovega lepega zaderžanja veselje storili, pisano suknjo omislili. Za tega voljo so ga jeli bratje sovražiti in čertiti. Ali pa smemo komu zavoljo lepšega oblačila nevošljivi biti in ga zato čertiti?

Bratje so jeli Jožefa še bolj sovražiti, ker je vsako krivico in napako, ki so jo storili, svojimu ocetu povédal. Ali pa ni Jožef prav imel? Ali ni prav, de otroci staršem povedó, kadar kaj napčnega ali hudega od bratov in sester ali od poslov vedó? To je jih dolžnost, samo de ne smejo iz kakega slabega namena, ne iz pike ali sovraštva do njih, ampak samo zato povedati, de se grešniki posvariyo in poboljšajo, starši se pa škode obvarujejo. Ali so imeli bratje prav, de so Jožefa čertili?

Jožef je imel néko noč dvoje sanje, s kterimi si je še hujše sovraštvo svojih bratov na glavo nakopal, tako de mu nikdar lepe besede ali lepega pogleda ne morejo več dati. „Zdelo se mi je,“ pripoveduje Jožef bratam, „de vežemo snopje na polju. Moji snopi so vstajali, in se po koncu postavljali; vaši snopi so se pa mojim priklanjali. Še drugikrat se mi je sanjalo, de se mi solnce, luna in enajst zvezd priklanja.“ Zavoljo teh sanj so ga bratje še bolj sovražili, ker so menili, de hoče Jožef njih gospod biti, in še sami oče mu pravijo: „Kaj bomo mar jaz, tvoja mati in tvoji bratje tvoji podložni?“

Bratje so le pripravne priloznosti pričakovali svojo piko do Jožefa v djanju pokazati. Ona se jim primeri, ko so oče Jožefa nekđaj do njegovih bratov, kteri so v daljnih krajih čéde pasli, gledat poslali, kako se jim godi. Ko ga bratje od daleč zagledajo, se v njih sercih stara pika de njega zbudí. „Vidite,“ pravijo, „vidite ga, zdaj

gre sanjač sem; ubijmo ga, in verzimo ga v kako jamo, očetu pa porečemo, de ga je divja zvér požerla. Bomo le vidili, čemu so njegove sanje.“

Vidite, kam sovraštvo in maševanje človeka zapelje, ako se jima ne ustavlja! Kmalo bi bili brata umorili, ko bi jih ne bil Bog zaderžal, kateri je bil Jožefa za posebne reči namenil. Ruben, naj starši brat, jih je z lepo pogovarjal in od tega strašnega sklepa odvrčeval. „Oh,“ jim reče, „nikar vendar ne oskrunajte svojih rok s kervijo svojiga brata; raji ga že verzite v tisti le prazni vodnjak!“ Sam s seboj je pa mislil: Če ga v vodnjak veržejo, pojdem, in ga bom izvlekel, in k očetu ga nazaj popéljem.

Neusmiljeni bratje storé, kakor jim je Ruben svetoval, in potlej sedejo mirni k jedi, kakor de bi ne bili nič hudega storili. Ruben pa ne more med tako nečloveškimi brati jésti, jih popusti, gre in misli, kako bi Jožefa smerti otél.

Ko bratje še južinajo, pridejo Izmaelski kupci, ki so šli v Egipt in so z marsiktero rečjó, zlasti pa tudi s sužniki, kupčevali. Tedaj reče Juda svojim bratom: „Kaj nam pomaga, če naš brat lakote umerje? Prodajmo ga raji za sužnika tim memo gredočim kupcam; saj je vendar naš brat.“ Te besede so bratom ušéč. Jožefa iz vodnjaka potégnejo, in prodajo tega mladenča, ki je bil še le šestnajst let star, kupcam za deset srebernikov. Jožef prósi, zdihuje, jóka, ali vse nič ne pomaga, mógel je iti sužnik v tujo deželo brez upanja še kdaj viditi svojiga očeta.

Ali kaj hočejo grozovitni bratje ubogemu očetu sporočiti? Kozliča zakoljejo, Jožefovo pi-

sano suktnjo v kri pomočijo, jo pošljejo vso kervavo očetu, in oznanijo mu: „To suktnjo le smo našli: pogledjte vender, ko bi utegnila suktnja vašega sina biti.“ Ubogi oče precej spozná suktnjo svojiga sina, in ves žalosten zažene na glas svoj jok: „Mojiga sina suktnja je! Divja zvér je mojiga Jožefa raztergala! Jakob razpára zgornje oblačilo po sebi, se obleče v rasovnik, in joka neprenehama. Bratje, se ve, so se prestrašili nad žalostjo in jokam svojiga očeta, prizadevali so si ga potolažiti, ali nič ni pomagalo. „Pustite me jokati,“ jim reče žalostni oče, „jokal bom, dokler ne pojdem za Jožefam pod zemljo.“

Ta prigodba je za nas prav podučna. Iz nje vidimo prav očitno, v kake strašne pregrehe sovraštvo in nevošljivost pripravi. Zatórajte tedaj vsak začetek sovraštva in nevošljivosti v svojem sercu; zakaj z njima bi se pred Bogam silno pregrešili in ljubezni naproti ravnali, katero smo vsakemu človeku dolžni.

Ostanite dobri, ko bi tudi vaši bratje in vaše sestre kaj hudega počénjali, in ne dajte se jim v noben greh zapeljati. Svarite jih raji z ljubeznijo in krotkostjo; ako se pa ne poboljšajo, starišem povejte; tode ne oznanite jim vsakega pregreška, tudi ne iz sovraštva ali maševanja, ampak iz gole ljubezni, de jih starši posvaré in poboljšajo.

Jožef v Putifarjevem domu in v ječi.

Izmaelci so Jožefa v Egipt pripeljali, in ga imenitnemu gospodu prodajo, kraljevemu dvorniku, Putifarju po imenu. Jožef je zvesto opravljaj opravila, ki so mu bile dane, in si je v kratkem vso

ljubezen in vse zaupanje svojiga gospoda pridobil, tako de mu vse gospodarstvo zroči. Srečno in zadovoljno je Jožef živel. Pa njegova sreča je le malo časa terpela. Putifarjeva žena je bila hudobna, in misli tudi Jožefa v hudobijo pah-niti. Ali Jožef se ne da zapeljati, in ji reče: „Kako bi mogel storiti tako hudobijo vpričo Boga, kateri je povsod, in vse vidi, in grešiti soper njega!“ Žena se nad tim tako raztogoti, de nedolžnega Jožefa svojimu možu zatoži, de jo je hotel v greh zapeljati. Putifar je ženi verjel, in ukaže po-božnega, nedolžnega Jožefa v ječo djati.

Blagor mu, kdor ima čisto vést, in toraj Boga prijatla; zakaj Bog ga bo o pravem času rešil, in mu pomagal! Jožef je imel dobro vest, in zato v ječi ni obupal. Tudi v ječi je kmalo toliko ljubezni pri ječarju našel, de mu da vse sojetnike pod oblast.

Med jetniki sta bila tudi kraljev véliki točaj in véliki pék. Oba sta imela néko noč čudne sanje, zavoljo kterih sta bila vsa klaverna. Jožef, ki je že sam veliko terpljenja in veliko britkosti skusil, in toraj s terpinci usmiljenje imel, jih ves mil vpraša: „Zakaj sta danes tako klaverna?“ Véliki točaj pripoveduje sanje, ki jih je imel, in pravi: „Sanjalo se mi je, de vidim vinsko tertó s tremi mladikami. Rastla je, že odgnala, odcvetla, in grozdje je na nji dozorélo. Jaz pa sim kraljev kozarec imel v rokah, vzamem grozd, ga ožmém v kozarec, in ga kralju podam.“

Na to odgovori Jožef: „Sanje prav izlagati je božja reč. Nihče jih ne more razložiti, če nima posebnega rasodetja božjiga.“ In Jožef je imel res posebno razodetje božje, de je mógel sanje

prav razlagati. Rekel je vélikemu točaju: „Čez tri dni te bo kralj spet v poprejšnjo službo vzel in mu boš spet kozarce podajal, kakor si popred delal. In kadar ti bo spet dobro,“ mu še Jožef reče, „spomni se tudi mene, in pomagaj mi iz ječe, v katero sim po nedolžnem pahnjen. Hebrej sim, in iz same nevošljivosti in sovraštva za sužnika na Egiptovsko prodan.“

Véliki pék vidi, de je Jožef točaju sanje dobro razložil, in začne tudi svoje sanje pripovedovati rekoč: „Meni se je pa sanjalo, da imam tri jerbasa na glavi. V verhnjem jerbasu so bile za kralja mnoge jedi pekovskega dela. Pa ptice so mi jih znad glave iz jerbasa jédle.“ Jožef reče: „Čez tri dni se bo kralj tudi tebe spomnil: tode umoril te bo, in poreče tvoje truplo obésiti, in ptice bodo meso kavsale iz tebe.“

Tri dni po tem je bil kraljev gód. Velike gôstje je napravil kralj svojim služabnikom, in pri mizi mu točaj in pek v misel prideta. Ukazal je točaja v staro službo postaviti, péka pa umoriti, in njegovo truplo obésiti.

Ta zgodba nam daje veliko koristnih naukov. — Ali bi se bil pač Jožef v Putifarjevem domu tako hitro svojimu gospodu prikupil in zaupanje dobil, ko bi si ne bil v mladosti marsiktere koristne učenosti pridobil in pridnosti in dela ne bil privadil?

Kar nikdar se ne dajte drugim k hudobii zapeljati! Mislite po Jožefovo prav po gostem na Boga, kateri je vsegapričejoč, in vse vidi, kateri vse hudo sovraži, in le dobro ljubi. Ali bi si upali vpričo starišev ali učenikov kaj hudega storiti? Koljko bolj se morate bati vpričo Boga kaj nespodobnega ali nepripušenega počénjati! Bojte se Boga, in varujte se hudega, Boga imejte vedno

pred očmi, in v svojem sercu, nikar v noben greh ne dovolite, in Bog vam bo vedno pomagal, vas ne bo tudi v stiskah in britkostih nikoli zapustil.

Jožef iz ječe rešen in povikšan.

Primerilo se je enkrat, de je kralj sam prav nepokojne sanje imel, katerih ni nobeden Egiptovskih modrijanov in sanjorazlagavcov mógel razložiti. Točaj, kateri se zdaj Jožefa spomni, reče kralju: „Israelsk suženj je v ječi, kateri je meni in vélikemu peku sanje, ki sva jih imela, razložil, in po izlagi se je vse na tanko zgodilo.“ Pri ti priči je bil Jožef iz ječe pripeljan, in pred kralja postavljen. Takrat je bil Jožef v tridesetem letu svoje starosti.

Kralj je Jožefa prijazno ogovoril, in mu reče: „Sanje sim imel, in slišim od tebe, de veš vse sanje gladko razlagati.“ Jožef mu pa odgovori: „Bog bo mojimu gospodu dobre reči oznanil.“ Faraon je začel: Zdélo se mi je, de stojim pri reki Nilu. Kar pride sedem lepih rejenih krav iz vode, in se po bregu pasejo. Za njimi pa pride sedem gerdih suhih krav iz nje. Sube krave pa so unih sedem debelih požerle, in niso bile nič debelejše. V tem sim se prebudil, in mislil, kaj bi te sanje pomenile; pa si jih nisim mogel razložiti. Na to sim spet zaspal, in spet se mi je sanjalo. Vidil sim sedem polnih klasov iz enega stebła poganjati. Za njimi jih priraste sedem drobnih snetjavih klasov. Drobní požrejo polne klasove in vender niso bili polni.“

Jožef je odgovoril: „Oboje sanje so enakega poména. Sedem debelih krav in sedem polnih klasov pomeni sedem rodovitnih let, ki jih bo Bog v Egipt poslal. Za njimi pa pride sedem nerodovitnih let, ko po vsem Egiptu nič ne bo rastlo, in se bo vsa obilnost rodovitnih let pojedla. Svétujem ti

tedaj, kralj, de poišeš umnega moža, kateri bo obilnost bogatih let v žitnice spravljal, de bo ob dragini kaj jesti.

Kakor izlaga sanj, ravno tako je bil tudi ta modri svet kralju toliko ušeč, de je kar rekel: „Kje dobimo koga, de bi bil kakor ti od Boga razsvitljen?“ Djal je tedaj Jožefu: „Ker si toliko modrost od Boga prejel, boš od slej prvi za menoj v deželi, in tvojim ukazam in naredbam mora vse moje ljudstvo pokorno biti.“ Na to sname kralj svoj perstan, in ga Jožefu na perst natakne, ga v belo tančico obleče, kakoršno so pervaki dežele nosili, mu obesi zlato verižico okoli vratú, in ga reče v kraljevi kočii po mestu peljati, in pred njim klicati: „To je deželni oče! Vsak mu skazuj pokoršino in čast, on je deželo rešil.“

Tako je bil Jožef počešen in povikšan; Bog je tako hotel! Pa veliko ljudi, ki jih Bog odobroti in osreči, pozabi njega in prejete dobrote, se prevzamejo in napihnejo, in se dajo svojim hudim željam in strastim premagati. Tak ni bil Jožef. Zméra je pobožin in ponižin ostal, ni se v svoji sreči prevzel, in do vsih je bil ponižin in prijazin. Hodil je po deželi, je žito skupoval in ga v žitnice spravljal.

Kako dobrotljivo je Jožef po svojih modrih naredbah za vso deželo skerbel, se je posebno v hudih letinah pokazalo. Ne le po Egiptovskem, ampak tudi po bližnjih deželah je velika lakota nastajala, pa v Egiptu se je lahko pomagalo, ker je bilo veliko žitnic polnih žita. Žitnice so zdaj odklenili, in ne le Egipčanam, ampak tudi drugim narodam žito prodajali.

Kdor je zméraj pobožin in bogaboječ, mu bo gotovo na zadnje dobro. To se je nad Jožefam na tanko spolnilo. Njegovo terpljenje in njegove britkosti so ga k sreči in kraljevi časti pripeljale. Nadloge so ga priganjale Boga in pobožnost zméraj bolj ljubiti, in tolikanj terdneje se je Boga deržal, ker je bil od bratov prodan, v ječo pahnjen, in od vsih ljudi zapušen. — Navadite se, vsako terpljenje, katero vas zadene, in vsako zlo, ki se vam primeri, s poterpežljivostjo in stanovitnostjo prenašati, po tem čedalje boljši in pobožnejši prihajati, v ljubezni, v zaupanju na Boga in v pokoršini do njegove svete volje čedalje bolj rasti. Bog vam gotovo vse nadloge le v vaš prid pošilja. Ali ni mogel tudi Jožef po ternjevi poti hoditi, de je rešil vso deželo, de je bil dobrotnik in ohranivec svojiga očeta in svojih bratov?

Jožefovi bratje pridejo v Egipt.

Tudi po Kananskem, kjer so Jožefov oče in bratje živeli, je vstala velika dragina. Ko je Jakob zvedil, de je v Egiptu žito na prodaj, pošlje svojih deset starših sinov tje žita kupovat; le Benjamina, naj mlajšega sina, je pri sebi obderžal. So prišli v Egipt, in jim je, kakor vsim, kateri so po žito hodili, k Jožefu rečeno. Ko se mu bližajo, se mu po šegi jutranjih dežel do tal priklanjajo. Jožef spozna precej svoje brate; bratje pa njega ne spoznajo, in tudi on se dela, kakor de bi jih ne poznal. Po tolmaču je z njimi govoril, in jih vpraša: „Kdo ste? od kod ste prišli?“ Mu odgovorijo: „Iz Kananskega smo, in smo prišli žita kupit.“ Jožef reče: „Ni tako ne, ogleduhi ste, in ste prišli deželo ogledovat, de bi jo z vojsko vzeli!“ Vsi prestrašeni mu odgovorijo: Gospod, tega ne! Mi tvoji hlapci ne mislimo nič hudega. Bratje

mo, sinovi enega očeta: dvanajst nas je bilo; naj mlajši brat je doma pri očetu, eden pa več ne živi.“ — Jožef jim na to reče: „Je prav, se hočem prepričati, ali govorite resnico. Eden zmed vas naj gre domu, in naj pripelje naj mlajšega brata, ki pravite de je doma pri očetu. Vi drugi ste pa ta čas moji jetniki.“ Po tem jih reče vse na tri dni v ječo peljati.

Tretji dan veli Jožef brate iz ječe predse pripeljati, in jim reče: „Po milosti hočem z vami ravnati, in vas vse razun enega izpustiti. Ta ostane zapert, dokler mi svojiga mlajšega brata ne pripeljete.“ Zdaj si bratje mislijo, kako so z Jožefom ravnali, in pravijo po Hebrejsko med seboj: „Po pravici terpimo vse to, ker smo se toliko nad svojim bratom pregrešili. Vidili smo britkost njegove duše, milo nas je prosil, pa ga nismo uslišali! Zato je prišla ta nadloga nad nas.“ In Ruben jim reče: „Ali vam nisim pravil, ne pregrešite se nad mladenčem! Zdaj le se nam njegova kri vtépa!“ — Glejte kako človeku huda vest tudi čez več let še pregreho očita! In kdor se krivega vé, si mora vsako nesrečo, ki ga zadene, božjo šibo misliti.

Ker jih je Jožef umél, desiravno je po tolmaču ž njimi govoril, se mu serce od ljubezni topí, se oberne od njih, in joka. Pa se oberne spet proti njim, in reče Simeona vpričo vsih ukleniti. Svojim služabnikom pa ukaže, jim žaklje (vreče) z žitom nasuti, in va-nje vsakemu njegov denar djati, ki so ga za žito s seboj prinesli. Potlej otovorijo svoje osele, in se domu vernejo. Ko so v bližnji gostivnici vreče odvezali, in svoj denar najdejo, se zlo prestrašijo in se bojé, de utegnejo misliti, de so tatje.

Gredó dalje, in pridejo srečno dómú. Kadar k očetu pridejo, mu pravijo: „Oče, v Egiptu

kraljuje hud gospod: ogledúhe nas je imenoval, in, ko smo mu pravili, de nas je dvanajst sinov enega očeta, de je naj mlajši še doma, eden pa je že umerl, nam je zapovedal, de mu tudi naj mlajšega brata pripeljimo. In de bi bil tega gotóv, je Simeona zastavljenca prideržal.“ Nova britkost je bila to žalostnemu očetu. „Ob vse moje otroke me bote pripravili,“ žaluje stari oče. „Jožefa več ni, Simeon sedi v tuji deželi zapert, in zdaj mi hočete še Benjamina vzeti?“ Ruben bi rad očeta potolažil, in reče: Meni zaupajte brata, in ako ga nazaj ne pripeljem, hočem dva svojih sinov za-nj zgubiti!“ Tode Jakob se ne more pripraviti, de bi naj mlajšega sina od sebe pustil, zakaj nesreča z Jožefam ga je oplašila.

Jakobovi sinovi gredó drugič v Egipt.

Lakota je pritiskala, in žito, ktero so bli sinovi iz Egipta prinesli, začne pohajati, tedaj reče Jakob: Pojdite dol v Egipt, in kupite žita de lakote ne umerjemo.

„Brez Benjamina,“ reče Juda, „ne smemo priti. Dajte toraj mladenča z nami; jaz sim za-nj pôrok, in mene za-nj primite.“ Jakob jim je dal svojiga ljubega sina; pa s kolikošno britkostjo je svojiga ljubčika od sebe dal, si lahko mislimo. Rekel je: „De vam bo hudi gospod v Egiptu mistiv, vzemite s seboj, kar raste v naši deželi naj boljšega, in nesite mu v dar. Vzemite tudi denarje s seboj, ki ste jih pri verhu vreč našli, morebiti de je zmota; in vzemite tudi še drugih denarjev s seboj, de dovolj žita kupite. Bog vam daj pri možu v Egiptu milost doseči.“

Oh, koliko britkosti napravijo poredni otroci svojim staršem! Kolikošna reva izvira velikokrat iz ene same hudobije! Vsa nesreča in žalost Jakobova je izvirala iz sovraštva in nevošljivosti bratov

Berilo za II. klas.

do Jožefa! De bi se pač vi vsakega grešnega nagnjenja varovali, in vsakega hudega déla bali, zakaj njegovi nasledki so le nesreča in pogubljenje!

Jakobovi sinovi so šli zdaj z denarji in darmi v Egipt. Ko v Egipt pridejo, jih reče Jožef v svojo hišo peljati, in jim dober obéd napraviti; hotel je namreč s timi možmi obédovati. Bratje, ki jim je huda vest še zméraj krivico očitala, se tega močno prestrašijo, menili so, samo zato so v gospodovo hišo peljani, de jih bodo kot tatove strahovali, in v sužnost djali. Rekli so tedaj hišniku, de so s seboj denarje prinesli, ki so jih v svojih vrečah dobili, in niso vedili, kako so va-nje prišli. Hišnik jih tolaži rekoč: „Le brez skerbi zavoljo tega bodite; jaz sim vaše denarje že prejel: kar ste v vrečah dobili, vam je Bog poslal.“ Vode jim prinese, de si nogé umijejo, in poklade njihovim oslam, in jim Simeona iz ječe pripelje. Zdaj so začeli serčnejši in veselejši prihajati.

Kadar Jožef v hišo stopi, padejo vsi po šegi tiste dežele pred-nj na kolena, in mu podajo vsak svoje darí. Jožef jih prijazno pozdravi, in vpraša: „So li zdravi vaš stari oče?“ Mu odgovorijo: „Zdravi so naš oče.“ Potlej pogleda svojiga naj mlajšega brata, kateri je ž njim Rahelo mater imel, ter mu reče: „Bog te sprimi moj sin!“ Pri teh besedah se mu je nad bratom iz ljubezni do njega užalilo, in se zjoka. Ko si Jožef solze obriše, se k obedu usedejo. Jožef je sam pri eni mizi obedoval, pri drugi so obedovali njegovi služabniki, pri tretji pa njegovi bratje po svoji stárosti. Pa Benjamin dobí v znamnje posebne ljubezni Jožefove vsega petkrat več, kot drugi bratje.

Jožefovi bratje se vernejo na Kanansko.

Jožef zapové svojimu hišniku: „Napolni možem vreče z žitam, kar ga gre va-nje. Deni pa verh žita vsakemu njegove denarje, v vrečo naj mlajšega pa še mojo sreberno kupo.“ Drugo jutro bratje zgodaj odrinejo, in si nič hudega ne mislijo. Komaj so mestne vrata zapustili, Jožef hišniku za njimi hiteti ukaže. Hišnik jih terdo prime, ter jim reče: „Zakaj ste tako nehvaležni, de ste sreberno kupo, ki moj gospod iz nje pije, ukradli?“

Blagor mu, kdor je dobre vesti, kadar je tožen! Bratje si niso imeli v ti reči nobene krivice očitati, toraj so djali: „Kaj, mi bi bili storili kajtakega, in tvojimu gospodu sreberno kupo ukradli? Umerje zmed nas naj tisti, pri katerem se kupa najde; pa še tvoji sužnji bodimo vsi drugi poverh!“ „Tega ne,“ odgovori hišnik, „le tisti bo suženj mojiga gospoda, pri katerem se kupa najde.“

Kar se jim je nemogoče zdelo, to se je v resnici skazalo: v Benjaminovi vreči je bila sreberna kupa. Od žalosti in britkosti so bratje svoje oblčila na sebi raztergali, in se vsi z Benjaminam vred spet v mesto vernejo. Jožef jim reče: „Zakaj ste mi to naredili? Juda odgovori: „Gospod, kaj ti hočem odgovoriti? Bog je našel krivico nad nami; zato se nam tako godi. Glej, mi vsi smo tvoji sužnji!“ Jožef reče: „Tega me Bog varuj! Kdor je kupo ukradel, bo moj suženj; vi drugi pojdite k očetu v miru domu.“ Juda reče: „Gospod, jaz naj bom tvoj suženj namesto Benjaminá; zakaj jaz sim staremu očetu pôrok za-nj. Če ga s seboj ne pripeljemo, bo britkost starega očeta pod zemljo spravila.“ Jožef se zdaj ne more nič več premagati. Egipčanam, ki so okoli njega, ukaže iz hiše iti, potlej pa jok na glas zažene, in po hebrejsko reče: „Jaz sim Jožef, vaš brat! Ali res še živijo moj oče?“

Bratje ostermé od strahú, in kar ne morejo besedice pregovoriti; Jožef pa jim je serce delal. „Ne bojte se“ jim pravi, „ne tolikanj vi, ampak Bog me je sem poslal, de ste vi lakote in smerti rešeni; zato me je kneza naredil po vsi Egiptovski deželi. Še pet let ne bo ne sétve ne žétve. Hitite do mojiga očeta, recite jim: Jožef, vaš sin, vam sporočuje: Bog me je gospoda vse Egiptovske dežele postavil, dol k meni pridite. Vi in vaši otroci bote blizo mene prebivali; jaz vas bom živil, vas, in kar vas je, vse.“ Jožef da še vsakemu, zlasti pa Benjaminu, darov, in tudi očetu jih pošlje, in verh tega še z blagam otovorjenih oslov in z živežem za po poti obloženih oslic, in po tem jih odpravi. In pri odhodu jim še reče: „Ne kregajte se mi po poti zavoljo nekdanjiga, vse naj bo pozabljeno.“

Iz tega vidimo, de ni Jožef iz maševanja s svojimi brati od začetka tako terdo ravnal, ampak de bi zvedil, kakošni de so do Benjaminu. Ko je pa njih poboljšanje in ljubezen do Benjaminu spoznal, je pozabil vso krivico, ki so mu jo bili storili. De bi pač tudi mi po Jožefovo krivico pozabili, ki nam je bila storjena, de bi pač tudi mi veselje imeli tistim dobro storiti, kteri so nas razžalili!

Jakob pride v Egipt. Jakobova in Jožefova smert.

Tudi kralj je zaslišal, de so prišli Jožefovi bratje v Egipt. Kralj je tega vesel, in ukaže Jožefu po starega očeta in njegovo družino poslati, in jim v Egiptu posebno deželo odkazati, kjer bodo za svoje čede dosti paše imeli.

Bratje pridejo domu, in povejo očetu: „Jožef, vaš sin, še živi, in je prvi za kraljem v Egiptu!“ Jakob jim ne verjame; ko mu pa vse od kraja po-

vejo, in vozove pokažejo, de se v Egipt popelje, se je razveselil in poln veselja zavpije: „Dosti mi je, de moj sin Jožef še živi! — Dobri starši nimajo večjiga veselja na zemlji, kakor če svoje otroke srečne vidijo.

Rad je šel pobožni starčik v Egipt, de Jožefa še enkrat vidi, svojiga priserčnega sina, preden umerje. Precej se je z vso svojo družino in z vsimi svojimi čedami na pot napravil. Na mēji Kananske dežele je še Jakob Bogu dar opravil, in Bog mu je v prikazni govoril: „Pojdi v miru na Egiptovsko. Tudi ondi te bom varoval, in Jožef ti bo oči zatisnil. Iz tvojih otrok hočem v Egiptu velik narod storiti; nékdaj jih bom spet iz Egipta izpeljal, in jim Kanansko deželo v last dal, kakor sim obljubil Abrahamu in Izaku, tvojima očakama.“

Kadar se Jakob vélikemu mestu Egiptovske dežele približuje, pošlje Judata, svojiga sina, pred seboj, Jožefu njegov prihod napovedat. Jožef se svojimu očetu v kraljevem vozu naproti pelje, in ko očeta od daleč zagléda, plane iz voza, in sprejme svojiga starega očeta z velikim spoštovanjem. Jakob hiti svojimu ljubemu sinu v naročje, ga objéma in poljubljuje, in od veselja joka, ter pravi: „Zdaj pa rad umerjem, de te le vidim še enkrat!“

Jožef desiravno je bil gospodar Egiptovske dežele, se ni sramoval očeta, temuč pred kralja ga pelje s svojimi brati. Neumni in napuhnjeni otroci se sramujejo svojih starišev in sorodnikov nizkega stanú. Le hudega in nepoštenega življenja se mora človek sramovati. Ali mu ni še le v čast, če se kdo s svojim ukam in lepim zaderžanjem iz nizkega stanú do visokega povzdigne?

Jožef je po kraljevem povelju svojimu očetu in svojim bratom sêlo na Gesenskem odkazal, v naj lepšem kraju Egipta, kjer so za svoje čede dosti paše dobivali, in jih je obilno z vsim preskerboval, česar jim je bilo treba.

Jakob je po tem še sedemnajst let živel, in je umerl, ko je bil 147 let star. Kadar se je njegova smert približevala, pošlje po svojiga sina Jožefa. Jožef pride in pripelje tudi svoja dva sinka, Efrajma in Manaseta, k staremu očetu. Ko Jakob sliši, de je njegov ljubi Jošef prišel, povzame vso svojo moč, se skloni na postelji, žegna njegova sinka, in jima še marsikaj sporoči. „Bog mi je razodel,“ še reče, „de bo Kanansko deželo mojim mlajšim v last dal. Kadar tedaj spet van-jo pridete, razdelite jo med se. Ta dva Jožefova sina vzamem za svoja sina.“ Judatu je pa še posebej napovedal, de bodo iz njegovega rodú knezi dežele in Mesija rojeni. Zdaj ga je moč zapustila, poravnal se je nazaj na posteljo, ter mirno v Gospodu zaspal, poln vere v božje obljube.

Vsi so jokali; Jožef je svojimu očetu oči zatisnil, in solze so se mu na očeta uderle. Zapovedal je zdravnikom Jakobovo truplo z naj dražjim mazilam pomazati, in povedal je kralja, de je svojimu očetu s prisego obljubil, pokopati ga na Kananskem na pokopališu njegovih preddédov, in ga prosi privoljenja, to svojo obljubo spolniti. Kralj mu je to rad dovolil. Sedemdeset dni so po Jakobu v Egiptu žalovali.

Kako lepo in blago je ravnal Jožef, ko si je prizadeval svojimu staremu očetu življenje polajšati! Ali ni to vsakega otroka dolžnost? Ali niso otroci za vse dobro za Bogam le svojim staršem hvale dolžni? Naj bodo otroci tudi umni, bogati in imenitni, bi vender taki ne bili, ko bi jih starši ne bili redili in učili, jih ne ljubili in za-nje ne skerbili. In božja zapoved na ravnost zapoveduje, starše spoštovati in ljubiti.

Po očetovi smerti so se bratje bali, da bi se Jožef zavoljo krivice, ki so mu jo storili, nad njimi ne maševal; toraj so ga še enkrat za odpušenje prosili, ker so menili, da jim je Jožef do zdaj le zavoljo njih očeta zanašal. Tode Jožef jim reče zavoljo nekdanjiga brez vsega strahu biti, in pravi: „Vi ste mi sicer hudo mislili, pa Bog je to v moj in vaš prid obrnil. Vas in vaše otroke bom živil, kakor še o življenju rankega očeta.“ S to obljubo potolaženi in poveseljeni so se njegovi bratje na Gesensko vernili.

Jožef je res, kakor do zdaj, za svoje brate skerbel. Deželo je z veliko zvestobo in umetnostjo gospodoval, tako da je kraljevo prijaznost in ljubezen ljudstva do smerti užival. Po očetovi smerti je 54 let živel, in je v 110. letu svoje starosti umrl. Jožefovo truplo so po kraljevo umazili in v Egiptu pokopali. Kralj in ljudstvo so ga obžalovali, in še dolgo časa po tem je bilo Jakobovim mlajšim v Egiptu prav dobro.

Nad Jožefovimi brati vidimo prav očitno, koliko je muka hude vesti. Huda vest je res ogenj, kateri nikoli ne ugasne, in červ, kateri nikoli ne pogine. Kadar vas tedaj mika in vleče kaj hudega storiti, mislite si: Kaj, zavoljo hude slasti, zavoljo časnega dobička bi pa bolečine hude vesti v svojem srcu čutil in terpel? Ali s tim bi si hotel veselje odvzeti, da bi ne mogel več z veselim srcem k Bogu, svojimu očetu, pogledovati, svojiga terpljenja mu ne tožiti, in za prejete dobrote ga več ne po otročje hvaliti? Kako naglo je prešlo divje veselje bratov, da so se nad nedolžnim Jožefom maševali, in koliko časa jih je huda vest pekla!

Radi odpustite, če vas kdo razžali, in preženite sovraštvo in jezo in vse maševanje iz svojiga

serca. Lepo je in Bogu prijetno, bližnjimu, kadar nas razžali, odpustiti. In kdor bi svojimu bližnjimu ne odpustil, bi tudi ne smel od Boga odpušenja svojih grehov upati.

Jožef je mirno in veselo umerl, in njegov spomin so dolgo ohranili v svojih sercih vsi, kateri so ga le poznali. V večno življenje je vzel s seboj veselje, de je tukej svojimu bližnjimu v prid delal. Če tudi vi želite kdaj mirno in častito umreti, obračajte po Jožefovo svoje življenje bližnjimu v prid, in se že v mladosti prav veliko koristnega naučite, privadite se dela in pridnosti, in pridobite si serčno in resnično ljubezen do bližnjiga. Le po tem bote veselo in srečno živeli in blaženo umerli, in ohranil se bo vaš spomin dolgo med ljudmi.

Jakobovi mlajši hudo zatérani v Egiptu.

Po Jožefovi smerti so se bili Izraelci (tako se imenujejo Jakobovi mlajši, ker se je Jakobu tudi Izrael reklo) v Egiptu tako pomnožili, de se je eden poznejših Egiptovskih kraljev jel bati, Izraelci bi se utegnili kdaj s sovražniki Egipta združiti, in se celé polastiti vse dežele. Toraj je sklenil Izraelce zatérati. Po cegelnicah in po polju so mógli silno hudo tlako opravljati in pretežke dela delati. Oglednike je čez nje postavil, de so jih k delu priganjali, in dostikrat neusmiljeno mučili. Tode Izraelov narod se je po božji obljubi tudi pod hudim zatéranjem množil. Ker tedaj po tem takem ni mogel svojiga namena doseči, je ukazal vse vnovič rojene Izraelske fantiče v vodo pometati. Pa Boga je treba bolj poslušati, kakor ljudi, sosebno če kaj očitno napčnega in hudobnega zapovedujejo. Toraj se tudi ni povsod neusmiljeni in pregrešni kraljevi ukaz spolnoval.

Mojzes rojen in na kraljevem dvoru zrejen in podučen.

Nekaj časa po tem, ko je bil neusmiljeni kralj ukazal Izraelske fantiče v vodo pometati, je bil Mojzes rojen, ktereга je bil Bog v to namenil, de bi zatérano ljudstvo iz sužnosti Egipčanov rešil. Njegova mati ga je cele tri mesce v svoji hiši skrivala. Pa zdaj ga nič več ne more Egipčanam prikrivati. Iz bičevja tedaj splete jerbašček, ga znotraj zasmoli, položi dete va-nj, in dene jerbašček pri kraju Nila v ločje. Otrokova sestra se je móгла od daleč vstaviti, in gleda, kaj se bo z otrokam zgodilo.

Mojzesa je hotel Bog za velike reči prihraniti, ravno zato ga je smerti obvaroval. Kraljeva hči je k vodi prišla kopat se, kar zagleda jerbašček. Precej reče svojih dekel eni po-nj iti. Ko ga odpre, zagleda otroka v njem. In glej, dete je jokalo. Kraljevi hčeri se smili, in reče: „Oh, Izraelskih otrok ta bo kateri!“ Sklenila je to dete živo ohraniti, in zrediti ga. Otrokova sestra stopi zdaj k nji, in ji reče. „Naj grem naj, in kako Hebrejko pokličem, de bo dete dojila.“ Kraljeva hči ji reče iti, in deklica urno teče po svojo lastno mater. Mati je prišla, in kraljeva hči ji reče: „Vzemite tega otroka, in redite mi ga, de odraste.“ — Pač je bila mati vesela, de je bil njen otrok ne le živ ohranjen, ampak tudi celó od kraljeve hčere ji v réjo dan.

Bog ve vselej svoje misli in svoje sklepe speljati. če jih tudi ljudje ovreti skušajo. Kralj je bil ukazal vse vnovič rojene Izraelske fantiče v vodo pometati, pa pri vsem tem je bil Mojzes pri življenju ohranjen, ker je imel svoje zatérano ljudstvo rešiti. Prav mirno smemo tedaj pri vsih pri-

godbah svojiga življenja v Boga zaupati, zakaj brez njegove volje nas ne more nobena nesreča zadeti, in on nas zna iz vsake nevarnosti rešiti.

S kakošno ljubeznijo in skerbjo želijo starši svoje otroke zrediti! Noben trud jim ni prevelik, de bi le svoje otroke pri življenju in zdravju ohranili, in jih časno in večno srečne storili. O de bi si pač vsi otroci to k sercu vzeli, in svojim staršem za te dobrote ves čas svojiga življenja hvaležnost skazovali! Kteri otrok svojim starišem ljubezen in skerb z nehvaležnostjo in britkostjo vračuje, si pač ne sme božjiga dopadenja obetati, ker Bog zapoveduje: „Spoštuj očeta in mater,“ in je s to zapovedjo še posebne obljube sklenil.

Ko je bil Mojzes nekoliko odrasel, ga je kraljeva hči k sebi vzela, in ga da na kraljevem dvoru rediti, in mnogih naukov egipčanskih učiti. Do štiridesetega leta svoje starosti je Mojzes na kraljevem dvoru ostal. Enega dne gre Mojzes v tisti kraj, v katerem so njegovi deželani, Izraelci, prebivali. Mojzes vidi, de Egipčanski brič revnega Izraelca grozno neusmiljeno pretépa, in ga zato taka togôta popade, de je Egipčana ubil. Drugi dan je šel spet k svojim rojakam, ter vidi, de se dva Izraelca prepirata. Se je potegnil za zatiranca, unemu je pa očital njegovo neusmiljenost. Ta pa je bil hud zavoljo Mojzesovega svarjenja, in reče: „Kdo te je sodnika čez naji postavil? Ali bi mar tudi mene rad ubil, kakor si včeraj Egipčana.“

Mojzes se tega prestraši, in bal se je, de bi se ta reč kralju ne povédala. Za-nj ni bilo več v Egiptu varno ostati; zbežal je toraj na Madjansko, ktero ni bilo več Egipčanskemu kralju pod oblastjo. Ondi se je Mojzes soznanil z Jetram, duhovnam

in pastirskim knezam, kateri mu svoje čede v skerb zročī, in mu svojo hčer Zeforo v zakon da.

Desiravno je Mojzes na kraljevem dvoru v obilnosti živel, vendar svojih stiskanih bratov ni pozabil. V sreči in obilnosti moramo vedno na potrebe svojih bratov misliti, in iz njih jim pomagati, ali pa vsaj jim jih pomanjševati.

Mojzes poklican Izraelce iz Egipta rešiti.

Mojzes je pač velikokrat na revo svojih rojakov na Egiptovskem mislil, in želel jih je rešiti. Ali od nikoder ni imel upanja, de bi se to kdaj moglo zgoditi. Pa kar je ljudēm nemogoče, to je Bogu mogoče.

Enega dne je Mojzes na Horebski gori Jetrove ovce pasel, in Gospod se mu prikaže v gorečem germu, kateri pa ni zgorel. Mojzes gre bliže germa pogledat, kaj de bi to bilo; kar ga glas iz plamena ogovori: „Ne hodi bliže! Izuj pred svoje čevlje, zakaj ta kraj je svet.“ Glas še dalje govori: „Jaz sim Bog Abrahamov, Izakov in Jakobov, Bog tvojih očetov.“ Mojzes poln svetega strahu si zakrije obraz. Glas božji še pravi: „Vidil sim revo svojiga ljudstva v Egiptu in slišal njegovo zdihovanje. Izpeljati jih hočem iz Egipta v deželo, ktero sim njihovim očetam obljubil, in ti boš njih vojvoda!

Mojzes se je štel nevrednega in nepripravnega ta ukaz spolniti, in se je bal iti pred kralja v Egipt. Tode glas božji mu reče: „Ne boj se, jaz ti bom na strani stal.“ Mojzes vpraša: „Kaj hočem Izraelcam reči, kdo de je tisti, ki me je do njih poslal?“ Glas odgovori: „Jaz sim tisti, ki je zdaj, ki je zméraj bil, in ki zméraj bo; reci jim toraj: Večni me je do vas poslal.“ — Mojzes bi se bil rad znebil tega božjiga povelja, in reče, de mu ne bo nihče verjél, de se mu je Gospod prikazal. Glas božji reče: „Kaj imaš tisto v roki?“ Mojzes odgovori:

„Palico.“ Glas reče: „Na tla jo verzi.“ Jo verže, in v kačo se je spremenila. Bog mu jo ukaže prijeti, in ko jo prime, se mu v roki spet v palico spremeni. Glas božji mu še dalje reče: „Deni roko pod suknjo.“ Mojzes jo dene, in ko jo spod suknje vzame, je polna gób. Mojzes jo je na božje povelje spet pod suknjo vtaknil, in ko jo spod suknje vzame, je bila vsa čista.

Mojzes se še dalje izgovarja, in pravi, de ni zgovoren, in de se mu jezik zavaljuje. Pa glas božji odgovori: „Kdo je dal usta človeku in besedo njegovemu jeziku? Kdo je stvaril mutca in govorca? Mar ne jaz? Pojdi le serčno: jaz ti bom v misel dajal, kaj de govôri. Aron, tvoj brat, ti bo v Egiptu naproti prišel in te spremil; on bo govoril, ti pa čudeže delal: moč ti bom dal, veliko čudežev storiti. Kralj se bo sicer ustavljal, pa na zadnje bo ljudstvo vender pustil peljati.“ — Mojzes se zdaj udá božjemu povelju, in gre v Egipt. Aron mu pride naproti, ker je bil tudi on od Boga povelje dobil pred kralja stopiti, in mu rêči, da naj Izraelce spusti.

Mojzes je spoznal velike težave svojiga poklica, in je le malo v svojo moč zaupal. Ne smemo se sicer preveč na svojo moč zanašati, in nikoli ne misliti, de nam ne more nič spodleteti, temuč, de nam mora vsaka reč le po sreči steči. Pa tudi premalo ne smemo v svojo moč zaupati, in ne preboječi biti. S preveliko nezaupljivostjo bi se veliko dobrega overlo, k čemur je treba serčnosti in poguma. Mojzes je bil pokoren božjemu povelju, in je zaupal v božjo pomoč, desiravno je imel veliko težav. Tako moramo tudi mi pri svojih dobrih sklepih Boga pomoči prositi, se je s svestjo nadjati, in ž njo pridno in stanovitno delati. Z božjo pomočjo se vse, bodi si še tako težko, spelje.

Mojzes in Aron stopita pred kralja. Deset stisk pride nad Egipt.

Mojzes in Aron stopita po božjem povelju pred Faraona, in mu rečeta: „Tako pravi Gospod: Spusti moje ljudstvo iz svoje dežele, de mi gre god obhajati v pušavi.“ Kralj ves prevzeten odgovori: „Kdo je tisti Bog, ki ga Izraelci molijo, de bom jaz v strahu njegovi besédi? Ne poznam ga, in tudi ljudstva ne spustim.“ Od sihmal je kralj še huje ljudstvo stiskal, ker je ménil, de še premalo ima opraviti, in si je toraj zmislilo Bogu god obhajati. Še bolj so zdaj Izraelci pod stiskami zdihovali in ječali. Toraj sta Mojzes in Aron spet pred kralja stopila, in ga vnovič prosita, de naj Izraelce izpusti. Mojzes dela čndeže kralja prepričati, de ima res od Boga povelje ljudstvo v pušavo izpejlati. Pa kralj se ne da omečiti.

Zdaj so prišle nad Egipt mnoge šibe božje. Vsa voda v Egiptu se po božjem ukazu v kri premeni, ribe poginejo v nji, in nihče je ne more več piti. — Mnoge živali, žabe, krastavice, komarji in obadi nadlégovajo in mučijo ljudi in živino; po polju in hišah jih je bilo vse živo, in nihce se jim ni mogel ubraniti. — Strašna kuga se uname med živino, ter jo je hudo morila. — Černi mehurji in hudi metljaji so se po ljudih izpahnili. — Pa vse te šibe niso kralja omajale, de bi bil Izraelce izpustil; toraj mu je Mojzes strašno točo napovedal, in ga opomnil, de naj nikar ne pusti drugi dan živine, ki mu jo je kuga pustila, na pašo gnati, sicer mu jo toča pobije. Drugi dan je res tako toča rožlala, de je vsa zelenjava po polju končana, in de so tudi ljudje in živina pod milim nebam pobiti.

Kralj pošlje po Mojzesa in Arona, in obljubi ljudstvo izpustiti, de le toča néha. Toča je nehala, kakor je Mojzes obljubil; pa komaj se zvedri, kralj že spet ni hotel ljudstva izpustiti. — Na to

pride po božjem povelju brez števila kobilic, in pokrijejo vso deželo. Vse so pokončale, nikjer zelenega lista na drevju ne ostane, ne na tleh. — Po tem je vstala po vsem Egiptu taka tema, de še opoldne človek človeka ni vidil.

Te stiske bi bile pač mógle kraljevo terdovratnost omečiti, in ga primorati Izraelce izpustiti, de bi svojo deželo toliko hudega obvaroval. Pa stiske so ga le toliko časa pretrésale, dokler so terpele. Berž, ko je stiska odjenjala, se je skujal, in ni hotel ljudstva izpustiti. Le zadnja strašna stiska, ki je njemu samemu prav do živega prišla, ga je primorala ljudstvo izpustiti. Vsi pervorojeni, tudi kraljev starši sin, so po Egiptu eno noč pomerli. Pri Izraelcih pa ni nikar eden umerl. Grozen jok je bil po vsem Egiptu.

Kadar kralj zvé, de so starši sinovi eno noč po hišah pomerli, pošlje na nagloma do Mojzesa ukaz, de naj se precej z Izraelci iz dežele vzdigne. Izraelci so tudi odhoda že pričakovali, in so bili na Mojzesovo povelje vsi na pot pripravljeni. Brez pomude so pot nastopili, in šlo jih je iz Egipta 600.000 mož, žen in otrok ne štetih.

Mojzes je pred to strašno nočjo Izraelcam zapovedal: „Zakoljite jagnje, specite in pojejte ga do čistega. Z jagnjetovo kervjo zaznamovajte hišne podboje in naddure. To jagnje jejte stojé podrezani ali podpasani, palico v rokah, in čevlje na nogah. In vse prihodnje čase naj vam bo to velik god.“ Temu godu se je reklo velika noč, in Izraelci so ga vedno obhajali v spomin, de je Bog njih preddede čudodelno iz Egipta rešil, in njihove pervence ali pervorojene tisto strašno noč žive ohranil.

Nobenega človeka prederznost nič ne premore zoper božjo moč. To se vidi nad Egipčevskim kraljem. Božja prizanašljivost je od začetka manjše, potlej pa zméraj večje šibe poskušala, ker Bog grešniku ne želi smerti, ampak da bi se spreobernal in živel. Ako pa ljudje terdovratni v svojih grehih ostanejo, in se pri vsem božjem opominjevanju ne poboljšajo, je Bog dovolj mogočen tudi ves svet grešnikov strahovati. To smo vidili pri vesoljnem potopu, to je Bog pokazal nad hudobnimi Sodomljani in Gomorjani, tega se učimo tudi iz te prigodbe.

Ob stiski je kralj obetal ljudstvo izpustiti; berž pa ko je stiska odlegla, se je skujal. Temu kralju je veliko ljudi enakih. Ob nadlogah in težavah delajo naj lepše sklépe, ter obetajo in obetajo pobolšanje; berž pa ko nadloge in težave odjénjajo, tudi že pozabijo, kaj so sklenili in obljubili. Nekteri ljudje, ki sicer le malokdaj v Boga mislijo, se ga pač v nadlogi spomnijo; pa berž ko nadloga neha, ga tudi že pozabijo. Taki ljudje se dajo le z večkratnimi nadlogami in s hudim terpljenjem zmodriti in poboljšati.

Izraelci so vsako leto praznik obhajali v hvaležen spomin svojiga rešenja iz Egipčevske sužnosti. Tudi mi pomnimo sosebnost tiste dni, ob katerih nam je Bog kako posebno dobroto dodelil. Spomnimo se hvaležno prejete dobrote, in uterjajmo se s tim v zaupanju v Boga.

**Mojzes pelje Izraelce skoz rudeče morje.
Izraelci so v pušavi čudodelno ohranjeni.**

Mojzes pelje zdaj Izraelce na Kanansko, tode ne po bližnjem potu, temuč kterega jim Bog kaže. Proti rudečemu morju jih pelje, ob kte-

rem so se Izraelci ustavili. Faraon to zve, ter misli, de so Izraelci zašli, in žal mu je, de je toliko delavcov iz svoje dežele izpustil. Sklene jih spet nazaj prignati, ker je mislil, de so med gorami zaperti, in mu toraj ne morejo uiti. Se vzdigne s svojo vojsko, dere za Izraelci, in v tréh dnéh jih tudi dojde.

Strah in trepet je zdaj Izraelce prevzel. Pred seboj imajo rudeče morje, po obeh straneh stermo pečovje, za seboj pa Egiptovsko vojsko. Začnejo se kregati z Mojzesam, in pravijo: „Ali si nas zato iz Egipta izpeljal, de nas naj tukej v pušavi sovražnikov meč pomori?“ Mojzes pogovarja malo-serčno ljudstvo, ter pravi: „Zaupajte v Boga; on bo nad nami veliko čudo storil, zakaj Gospod se bo za vas vojskoval.“

Oblak, kateri je po dnevu pred Izraelci hodil, de jim je pot kazal, po noči se je pa ko ogenj svetil, se za Izraelci na tla spusti. Po strani Izraelcov razsvitluje noč, po strani Egipčanov je temen, tako, de od temé Egipčani ne morejo Izraelcov viditi. V ti stiski se Mojzes z molitevjo k Bogu oberne, in Bog mu ukaže palico nad morjem vzdigniti. Jo vzdigne, in voda se razgerne. Vzdigne se vroč veter, in dno je do suhega posušil. Mojzes gre z vsim ljudstvom po suhem skoz morje. Ko Faraon to zve, je po divjaško z vso svojo vojsko za Izraelci v morje planil. Ali ko so Egipčani na sredi morja, vzdigne Mojzev spet svojo palico čez morje, in glejte, vse Egipčane povezne morje. To prečudno rešenje je Izraelce živo živo presunilo, in v zaupanju v božjo vsegamogočno brambo uterdilo. Mojzes je poln serčne hvale z Izraelci Bogu hvalno pesem pel, in v nji povišaval neskončno dobroto, ktero je Bog nad njim in nad

Israelci pokazal. Hvalimo Gospoda," je rekel Mojzes na glas „prelepó se je njegova moč pokazala nad nami. Vergel je konja in jezdica v morje!"

Faraon je mislil, de so Izraelci zašli, in de jih bo spet v svojo oblast dobil; pa ravno v tem je našel svoj grob. Ko hočemo drugim škodovati, si sami naj bolj škodujemo.

Izraelcov se je maloserčnost lotila, ko so bili ob rudečem morju od vsih strani zaperti. Kako se vender kmalo v nadlogi človeka nezaupljivost loti, če mu je Bog tudi ravno kar znamenje svoje mogočnosti in dobrotljivosti dal! Le Mojzes ni bil maloserčen, temuč terdno je v Boga zaupal, in Bog je tudi čudežno pomagal. Ako smo tudi v velikih nevarnostih in nadlogah, nikar ne zgubimo zaupanja v Boga, temuč z otročjim zaupanjem pričakujmo od njega pomoči in rešenja. Ako je Bog z nami, kdo bo zoper nas?

Mojzes pelje zdaj Izraelce naprej po pušavi. Čez nekoliko mescov bi bili lahko na Kananskem, tode preden smejo v obljubljeno deželo, so mógli svojo divjačino, terdovratnost in nepokoršino opustiti, in se reda in pokoršine navaditi.

Od rudečega morja so Israelci že tri dni hodili, in vode ne najdejo; na zadnje pridejo v kraj, kjer je voda, tode grenka je bila, in piti je ne morejo. Precej začne ljudstvo godernjati. Bog pokaže Mojzesu lés, s katerim je vodi grenkoto odvzel, de se da piti.

Ker niso v pušavi mesa imeli, kterega so se bili v Egiptu navadili, in ker jim je bil živež, kar so ga bili iz Egipta s seboj vzeli, že pošel, so

želeli še sužnji biti v Egiptu, de bi meso jedli. Nad Mojzesam so godernjali rekoč: „De bi bili pač v Egiptu ostali!“ Mojzes reče: Drévi boste mesa, in zjutraj kruha dobili. Ne godernjate nad menoj, ampak nad Bogam.“

Kar je bil Mojzes napovedal, se je spolnilo. Še tisti večer prileti velik vlak prepelic, ktere so po stanu Izraelcov tako nizko ferfrale, de so jih ujeli, kolikor so hotli.

Drugi dan so našli zemljo okoli celega stana z malim okroglim zernjem natrošeno. Vprašali so se: „Manhu?“ To se pravi po našem jeziku: „Kaj je to?“ In Mojzes jim odgovori: „Glejte, kruh je to, kterega vam Bog za živež pošlje. Dokler bote v pušavi, ga bote vsak dan, zunaj sabote, na tleh dobivali. Naberite si ga vsak dan toliko, kolikor ga tisti dan potrebujete, in nič si ga za drugi dan ne prihranujte; pred saboto tisti dan pa si ga še enkrat toliko naberite, zakaj sabota je počitek Gospodov, in vam bodi svet dan.“ Ta jed, ki so jo Izraelci skoz štirideset let v pušavi uživali, se mana imenuje. Bilo je drobno, okroglo zernje, bele farbe, v ustih pa sladko, kakor medéna povitica. Pekli so ga ali kuhali, ali kako drugači pripravljali.

Ko so Izraelci dalje šli, pridejo v stran Horebske gore, kjer se je bil Bog Mojzesu v gorečem germu prikazal. Ondi jim je spet vode zmanjkalo. Zoper Mojzesa godernjajo in pravijo: „Daj nam piti!“ Bog reče Mojzesu: „S starašini ljudstva pojdi na Horebsko goro, in udari s palico na skalo.“ In studenec merzle vode priteče iz suhe skale, in vse si žejo ugasí.

Ti in še drugi špričljeji posebne previdnosti božje bi bili pač mogli Izraelce v zaupanju v Boga uterditi; ali Izraelci so božje dobrote kmalo

spet pozabili; pri vsakem terpljenju, ki jih je zadelo, so bili nevoljni, so zoper Boga godernjali, in so bili nepokorni njegovim zapovedim. Bog jih je strahoval, de bi s tim terdovratnost in nepokornost od njih odpravil. Pa tudi prizanesljiv in dobrotljiv je bil, in desiravno jih je strahoval, jim vender ni vsih dobrot kratil, vedno jim je dajal, česar so za svoje življenje potrebovali.

Če nam ravno ni Bog še tako čudežno, kakor takrat Izraelcam, življenja ohranil, skerbi Bog vender za nas. Saj nam vsak dan daje, česar nam je treba, de živimo, in pa še več nam daje, kakor potrebujemo; njegova dobrotljivost je večna. De bi mu bili pač prav hvaležni, in de bi tudi v nadlogi va-nj terdno zaupali! Tode kolikokrat smo Bogu ravno tako nehvaležni, kakor nekđaj Izraelci! Kolikokrat pozabimo njegove dobrote, in zgubimo vse zaupanje v njegovo pomoč, kadar terpljenje in britkosti nad nas priderejo!

Bog da Izraelcam zapovedi.

Tretji mesec po odhodu iz Egipta so prišli Izraelci v veliko pušavo do Sinajske gore, in tukej jim je Bog hotel deset zapoved častito oznaniti. Bog zapové Mojzesu: „Reci ljudstvu, de naj se danes in jutri očistijo, in si oblačila operejo: pojutrišnjem jim bom svoje zapovedi oznanil.“

Ko se tretji dan napoči, se nekaj strašnega zgodi. Sinajska gora se začne kaditi. Grom in blisk oznanujeta božjo pričjočnost, in temen oblak pokriva goró. Mojzes pelje ljudstvo iz šotorov, in jih vstavi ob gori; ljudstvo sliši razločno oznanovati deset božjih zapoved. Bog govori:

„1. Jaz sim Gospod, tvoj Bog, ki sim te rešil iz Egiptovske sužnosti. Ne imej tujih bogov zravno mene. Ne narejaj si zrezane podobe, de bi jo molil,

ne iz tistega, kar je nad zemljo, ne iz tistega, kar je na zemlji ali pod zemljo.

2. Ne imenuj po nemarnem iména svojiga Boga.

3. Ne pozabi sabote posvečevati. Šest dni delaj, sedmi dan pa je počitek Gospoda tvojiga Boga. Ta dan ne delaj, ne ti, ne tvoj hlapec, ne tvoja dekla, ne tvoja živina.

4. Spoštuj očeta in mater, de boš dolgo živel, in de ti bo dobro v deželi, ktero ti bo Gospod, tvoj Bog, v last dal.

5. Ne ubijaj.

6. Ne prešestvuj.

7. Ne kradi.

8. Ne pričaj po krivem zoper svojiga bližnjiga.

9. Ne želi svojiga bližnjega žene.

10. Ne želi svojiga bližnjiga hiše, ne njive, ne hlapca, ne dekle, ne živinčeta, ne ničesa, kar je njegovega.“

Vse ljudstvo je slišalo glas božji, vse je vidilo goro se kaditi. V strahu in trepetu je stalo ob gori. Rekli so Mojzesu: „Ti nam govori, in poslušali te bomo, de Bog ne govori z nami, in de ne umerjemo.“ Mojzes reče ljudstvu. „Ne bojte se, Bog vas je hotel le s koristnim strahom navdati, de bi njegovih zapoved ne prelomovali.“ Po tem gre Mojzes na goro v oblak, v katerem je bil Bog pričajoč.

Bog je dal Mojzesu še drugih zapoved za Izraelsko ljudstvo, postavim: de naj ptujcu nikar krivice ne delajo, vdov in sirot ne zatérajo, slepcu spodtikljejev ne stavijo, de bi padel nad njimi; de naj sivi glavi vstanejo, in starčike častijo; de naj zgubljeno živino sovražniku nazaj peljejo; de naj s sužnji po človeško ravnajo, bližajiga vsake škode varujejo, in mu storjeno škodo spet popravijo.

Tudi je Bog Mojzesu zapovedal, de naj Izraelci vsako leto tri vélike praznike obhajajo. Pervi praznik naj obhajajo v spomin rešenja iz Egiptovske sužnosti, in de je Bog njih pervorojenim prizanesel. In ta praznik se imenuje velika noč. Drugi praznik naj obhajajo petdeset dni po veliki noči. Ta dan naj Bogu pervino svojih pridelkov (to je, perve snope) v zahvalin dar prinesejo; zato se ta praznik zétven ali binkoštni praznik imenuje. Ta praznik naj tudi obhajajo v spomin, de jim je Bog na Sinajski gori zapovedi dal. Tretji praznik naj obhajajo, ko pripravijo vse poljske pridelke, de se za-nje zahvalijo. Ta god so mogli obhajati pod šotori iz košatih véj v hvaležen spomin, de so njih preddédje štirideset lét v pušavi pod šotori prebivali, in so bili od Boga čudodelno ohranjeni. Ta god je praznik šotorov ali podšotorna oblétnica.

Ko je Mojzes z gore prišel, in zbranim starašinam ljudstva božje zapovedi oznanil, obljudi vse ljudstvo jih na tanko spolnovati, in reče: „Vse bomo storili, kar je Gospod rekel.“ Mojzes je pod goro altar napravil, in rekel na njem Bogu darovati. Pokropil je bukve, v katerih so bile zapovedi božje zapisane, in ljudstvo š kervjo darú, in pravi: „To je kri zaveze, ktero je Gospod za vse te zapovedi z nami storil. Kakor vi zdaj častito obljubujete božje zapovedi na tanko spolnovati, ravno tako vam Bog obljubuje pomoč zoper vaše sovražnike, rodovitnost zemlje in srečo, če bote vedno po poti njegovih zapoved hodili; če pa od njegovih zapoved odstopite, bodo hude letine, dragina, vojska in druge nesreče nad vas priderle.“

Kako srečno ljudstvo bi bili pač lahko Izraelci, ko bi bili božje zapovedi na tanko spolnovali! In kako srečno bi tudi mi živeli, ko bi neprenehoma po poti bozjih zapoved hodili!

Bog je dal Izraelcam zapovedi ob gromu in blisku, ker so v Egiptovski sužnosti v divjačnosti zrastle, in jih je bilo treba, ko neukretne in terdovratne otroke, s strahovanjem od hudega odvrčevati, dokler se niso nekoliko olikali in za mehkejši poduk pripravili.

Ljudstvo malikuje.

Ko je bil Mojzes po božjem povelju še enkrat na goro šel, in se je štirideset dni na nji mudil, so Izraelci jeli godernjati, in rečejo Aronu: „Naredi nam bogov, de jih bomo pred seboj nosili, kdo vé, kaj se je možu prigodilo, kateri nas je iz Egipta pripeljal.“ Aron jim odjénja. Veliko mu jih prinese zlatih uhánov in drugega zlatá, in Aron jim iz zlatá tële naredi. Vse ljudstvo je zdaj zakričalo: „Glejte ga Boga, kateri nas je iz Egipta pripeljal!“ Malikovavsko ljudstvo je temu maliku v čast daritev napravilo, jedlo od darovanega mesa, pilo, in veséle pesmi prepevalo.

Ko je Mojzes deset zapoved božjih prejel, ki so bile na dve kamnati tabli zapisane, pride z gore. Zagledati ljudstvo malikovati, ga jeza zgrabi, ob tla je počil tabli, de se na kosce razdrobite, zakaj mislil si je: Tako ljudstvo ni vredno, de bi od Boga zapovedi prejelo, in vse je ukazal pomoriti, kateri so se z malikovanjem pregrešili zoper pravega Boga, ki so ga bili ravno obljubili častiti in moliti. — Treba jih je bilo kaštigati, ker so prelomili prisego Bogu storjeno; treba jim je bilo strašnega zgleda, de so se bali božje zapovedi zaničevati. Kaj bi biló pač iz ljudstva, ko bi se ne bilo s takim strašnim zgledam podučilo, kolika je pregreha božje zapovedi prelomiti, ki jih je ravno pred obljubilo na tanko spolnovati, — ko bi ne bilo skusilo, kolike kazni je vredna pregreha, pravega Boga zapustiti in k malikam se obrniti?

Aron je bil preslab, in je pregrešnim željam ljudstva odjenjal. Iz vse moči se ustavljajmo, kadar se kaj od nas hoče, kar je naravnost zoper božje zapovedi in zoper notranji glas naše vesti.

Kako nestanovitne in omahljive so se tukaj Izraelci pokazali! Pa preglejmo, če ni to tudi naša slabost. Kolikokrat delamo naj boljše sklepe, in obetamo Bogu poboljšanje; pa čez malo dni pozabimo spet, kar smo sklenili, in se v svoje poprešnje grehe povernemo. Čujmo tedaj vedno nad seboj, in Boga za pomoč prosimo, de na potu poboljšanja stanovitni ostanemo.

Naprava službe božje pri Izraelcih.

Mojzes gre v tretje na goro, in prejme od Boga razun dveh drugih kamnatih tabel, na katerih je bilo deset zapoved zapisanih, tudi še veliko drugih postav, po katerih naj se pri Izraelcih služba božja napravi in opravlja. Ko Mojzes z gore pride, so Izraelci nad njim ostermeli, njegov obraz namreč se je svetil.

Mojzes oznani zdaj Izraelcam, de hoče sam Bog njihov kralj biti, in jih vladati: zato si bo tudi med njimi kraj izvolil, kateri bo za-nj prebivališče, za-nje pa očitno znamenje božje pričejočnosti. Ta kraj je bil velik šotor, ki se mu je snidnica reklo, in je tri predele imel, pred dvor, svetišče in presvetišče. Preddvor je bil velik prostor na štiri vogle obdan okoli in okoli s pregrinjali, ki so na srebernih drogéh visele. V njem je bil altar za darove. V drugi predel, v svetišče, so smeli le duhovni hoditi, de so službo božjo opravljali. V njem je bil zlat svečnik s sedmimi svetili, zlata miza z dvanajst kruhi in altar. V presvetišče je smel le veliki duhoven enkrat v letu iti ob dnevu sprave, in Mojzes je va-nj hodil, če je hotel

od Boga kake povelja dobiti. V njem je bila skrinja zaveze s tablamí božjih zapovedí.

Za opravljanje službe božje je Mojzes po božjem povelju izvolil vélikega duhovna, duhovne in služabnike, ki so pri darovih pomagali, in v to je bil Levitov rod odločen, ker se je ta rod ob času češenja zlatega teleta malikovanju prav goreče ustavljal. Mojzes je po božjem povelju tudi sosebne oblačila odločil, ktere so duhovni imeli, kadar so službo božjo opravljali. Ko je bila snidnica vsa napravljena, se je nad njo oblak spustil, kateri je Izraelcam dosehmal pot kazal, in to je bilo Izraelcam znamenje božje pričejočnosti in pomoči. Kadar se je oblak znad snidnice nakviško vzdignil, so šotore pobrali in dalje šli; dokler je pa oblak nad snidnico plaval, je tudi ljudstvo v svojem stanu ostajalo.

Bog je po Mojzesu Izraelcam na tanko povedal, kako de hoče tudi po zunanje češen biti. To je bilo Izraelcam pač prav dobro, ker so bili pri tolikem nagnjenju do malikovanja v nevarnosti pravega Boga zapustiti, in se k malikam obrniti.

Pri Izraelcih je bila služba božja še tako napravljena, de jih je vse opominjalo, de Bog prebiva nad njimi, in je njih Gospod, odrešenik in kralj; de jih on varuje, in jim srečo daje, če njegove zapovedi dopolnujejo; pa tudi oestro strahuje prelomovavce njegove svete postave, in kdàj se bo Bogu prava in stanovitna daritev za grehe sveta opravljala.

Izraelci ostanejo 40 let v pušavi. Mojzsova smert. Jozve, Izraelski vojvoda.

Ko so se Izraelci že celo leto po pušavi dalje pomikali, in že prvi velikonočni praznik obha-

jali, so prišli zadnjič do gôr, ki so mejile s Kanansko deželjo. Mojzes pošlje dvanajst oglednikov, enega izmed naj imenitnejših vsakega rodu, dežele ogledovat, kakošna de je, in kako bi se naj ložje v njo prišlo. Ogledniki se povernejo, hvalijo res lepoto in rodovitnost dežele, in v poterjenje svojiga govorenja prinesejo velik grozd na drogu; tode tudi oznanijo, de se zavoljo toliko velikih mest in zavoljo tolikih prebivavcov ne da v njo priti. To je Izraelce tako oplašilo, de so božjo pomoč popolnoma vnemar pustili, in se hočejo nazaj v Egipt verniti. Jozve in Kaleb sta sicer obupljivo ljudstvo k zaupanju v božjo pomoč opominjala, in mu pred oči postavljala, de jim bo Bog, ki jih je iz Egiptovske sužnosti rešil, tudi pomagat deželo pod svojo oblast dobiti. Pa vse nju opominjanje je zastonj; še le kamnjati so ju hoteli.

Pri ti priči se je božje veličastvo v oblaku nad snidnico prikazalo, in Bog reče Mojzesu! „Štirideset dni so bili ogledniki v Kananski deželi! 40 let naj se tedaj tudi to terdovratno ljudstvo po pušavi potika, in vsi, kateri so bili pri izhodu iz Egipta čez 20 let stari, zunaj Jozveta in Kaleba, bodo v pušavi pomerli.“

Izraelci so se mógli še 38 let po pušavi potikati, preden so smeli v obljubljenjo deželo iti. Ko ob svojih hojah niso vode imeli, so godernjali nad Mojzesam in Aronam. Mojzes in Aron gresta v snidnico, se na obraz veržeta, in prosita Boga za vodo, de bi godernjanje ljudstva potihnilo. In Gospod reče Mojzesu: „Zbêri ljudstvo, udari s palico na skalo, in vode vam bo dala v obilnosti.“ Mojzes reče nezaupljiv: „Ali nam bodo pač te suhe skale mogle vode dati?“ Mojzes je dvakrat udaril, in veliko vode privre iz skale. Na to reče Bog Mojzesu in Aronu: „Ker nista mojim besedam verjela, in sta ljudstvu zgled nezaupljivosti dala, ne bosta vidva tega ljudstva v obljubljenjo deželo peljala.“

Štirideset let so se Izraelci po pušavi potikali, in zdaj pridejo spet na mejo Kananske dežele. Mojzes pokliče Izraelce pred se, jih prijazno in milo opominja, da naj božje zapovedi spolnujejo, in jim vedno pomoč od Boga obeta, ako mu le zvesti ostanejo; nasproti pa jim žuga naj strašnejše šibe, ako se k malikam obernejo. Mojzes jim prepové z nevernimi ljudstvi pečati se, da jih v malikovanje ne zapeljejo. Še enkrat jim prav živo vse od Boga prejete dobrote pred oči postavi, in jih po tem k ljubezni in zvestobi do Boga spodbada. Po božjem povelju je Mojzes Jozveta Izraelskemu ljudstvu odločil; on je šel pa na visok hrib, s kterega je rodovitno Kanansko deželo pregledal in je na njem umerl v 120 letu svoje starosti, in vse ljudstvo ga je obžalovalo, ker se je toliko za njih srečo trudil.

Prav po očetovo je Mojzes pred svojo smertjo Izraelcam lepe nauke dajal; mile so bile njegove zadnje besede. Nič ni toliko želel, kakor da bi Izraelci tudi po njegovi smerti vedno pravega Boga z vso častjo molili, in po zvestem dopolnjenju njegovih zapoved časno in večno srečo dosegli. Če vas vaši stariši pred smertjo ljubeznjivo opominjajo, globoko si vtisnite jih zadnje besede v svoje serca, in jih na tanko spolnujte. Ti nauki so vam naj boljši del, in ohranijo vašo časno in večno srečo.

Mojzes je do zadnjiga zdihljeja neutrudno delal za srečo in blagost Izraelcov. Toraj je pa tudi mirno umreti zamogel. — Če želimo srečno umreti, in brez britkega strahu pred božji sodni stol stopiti, obračajmo po Mojzesovo neutrudno vse svoje moči svojimu bližnjimu v prid, in spolnujmo na tanko dolžnosti svojiga stanu. Večkrat se vprašajmo: „Kako si bom na smertni postelji želel, da bi bil živel?“ Toraj lep nauk je, ki nam naročuje: „Živi vedno tako, kakor si boš na smertni postelji želel, da bi bil živel.“

Jozve pélje Izraelce v obljubljeno deželó.

Jozve, Mojzesov nastopnik, je Boga zvesto častil, in terdo va-nj zaupal. Ljudstvo je imelo veliko zaupanje v Jozveta, ker je poznalo njegovo pobožnost in pravičnost. Gospod reče Jozvetu: „Ne boj se, pomagal ti bom, kakor sim Mojzesu pomagal, in velike čudeže po tebi delal: peljal vas bom v deželo, ki sim jo vašim očetam obljubil. Samo de s malikovavskimi narodi se nikar ne pečajte, in moje zapovedi stanovitno spolnujte.“

Čez tri dni se Jozve vzdigne, in pelje Izraelce do reke Jordana. Ko do Jordana pridejo, so mógli duhovni s skrinjo zaveze spredej iti, Jozve in Izraelci pa gredó za njimi. Komaj se duhovni vode dotaknejo, kar se Jordan razdeli, in duhovni in ljudstvo so šli s suho ного vprek. Jozve postavi v sredi reke dvanajst kamnov, in iz drugih dvanajst kamnov napravi v prvem stanu altar v večni spomin, de jih je Bog po suhem skozi Jordan prepeljal. Odsehal jim ni Bog nič več mane pošiljal, ker je na Kananskem niso nič več potrebovali.

Izraelci so bili zdaj sicer v obljubljeni deželi. Tode ta dežela je bila še vender v rokah mnogih malikovavskih narodov, ki jih je bilo treba še le premagati. Prebivavci te dežele so bili gerdemu malikovanju udani, še ljudi so svojim malikam darovali, in strašne hudobije počenjali. Mera njih pregreh je bila polna, in Bog jih več noče imeti v deželi, ktero je bil Abrahamu in njegovim mlajšim obljubil, de bi tudi oni ne bili v malikovanje zapeljani, in de bi spoznanje in čenjenje pravega Boga popolnoma z zemlje ne zginilo. Bog je toraj Jozvetu ukazal dežele polastiti se.

Izraelci pridejo naj prej do Jerihe, ki je bilo z visokim zidovjem ograjeno mesto. Bog reče Jozvetu: „Šest dni nosite skrinjo zaveze okoli mesta; sedmi dan pojdite pa sedemkrat okoli njega, in zadnjikrat naj duhovni v trobente zatrobijo, in ljudstvo naj zažene vesel glas, in Jeriho vam bom v roke dal.“ In glej, duhovni zatrobijo, ljudstvo zažene vesel glas, in zidovi mesta Jerihe se sosujejo, Izraelci planejo v mesto, ga razvalijo in poderejo.

Strah in trepet se razlega po vsi deželi. Izraelci se zméraj dalje pomikajo, in se še več drugih mest polasté. Pet knezov se sklene, in gredó Jozvetu s svojo vojsko naproti. Bog pa Jozvetu zapové, de naj se serčno v boj podá. Boj se začne ob mestu Gabaonu, in na uni strani je bila dolina Ajalon. Jozve je z božjo pomočjo sovražnike premagal. Sovražnik beži, in Jozve hiti za njim. In v begu pritisne sovražnika strašna toča, ktera jih več pomori, kakor jih je meč Izraelcov pomoril. Izraelci so derli za bežnim sovražnikom, in Jozve zavpije: „Solnce postoj nad Gabaonam, in luna ne hodi iz Ajalonske doline, dokler Izraelci popolnoma ne premagajo!“ Jozvetova prošnja je uslišana, in zmaga dobljena.

Več let je preteklo, preden so vso deželo užugali, in vse Kananejce ukrotili. Ko so bili deželo v last dobili, jo je Jozve med dvanajst Izraelovih rodov razdelil. Levitov rod ni nobenega dela dežele dobil, ker so ljudje tega rodu po mestih razkropljeni živeli, in so mogli vero oznanovati in službo božjo opravljati. Zato je pa Jožefov rod dva dela dobil, ker je bil Jakob na smertni postelji Jožefova sina za svoja otroka vzel, in jima zagotovil, de bota ko njegovi otroci obljubljene dežele deležna. Snidnica se je v mesto Silo prenesla, ktero je skoraj v sredi dežele bilo, in so se Judje lahko iz vseh krajev tje shajali.

Ko je Jozve previdil, de se mu smert približuje,

je pred se poklical poglavarje ljudstva, jih še opominja božjo postavo zvesto dopolnovati, in se z malikovavskimi narodi ne pečati. Opomni jih še vsih dobrot, ki so jih dozdej čudodelno od Boga prejemale, in obljubiti mu morajo, de bodo le pravemu Bogu služili, ga častili, in molili. Jozve je umerl v 100 letu svoje starosti, in zakopali so ga v lastini, ki mu jo je bil Bog obljubil.

Kar Bog obljubi, se gotovo spolni. Božja beseda je gola resnica, in v vsem, kar Bog obljubi, je zvest. Obljubil je Abrahamu in njegovim mlajšim Kanansko deželo v last, in glejte, Bog jih je va-njo pripeljal.

Sodniki. Heli. Samuel v mladosti.

Po Jozvetovi smerti je šlo vse huje. Izraelci so se, desiravno jim je bil Jozve prepovedal, vender le ženili s hčerami Kananejcov, ki so bili še v dežen ostali, in od njih so bili v malikovanje in v mnoge hudobije zapeljani. Neverni narodi so se sčasoma spet pomnožili, in so močni, ter skušajo Izraelce z bojem premagati in ukrotiti. Če so Izraelci svojo hudobijo spoznali, in spet pravega Boga jeli častiti in moliti, jih je Bog rešil po hrabrih ali junaških možéh, kateri so Izraelce zoper sovražnika na vojsko peljali in ga otêpli. Ti močni in serčni možjé se sodniki imenujejo, ker so jim po zadobljenem miru večji del sodbo dali. Dva naj zadnja sodnika sta bila Heli in Samuel.

Heli je bil véliki duhoven, imel je dva sina, ki sta bila tudi duhovna. Prav neródnó in razujzdano sta živelá, in ljudstvu slabe zglede dajala. Ljudstvo je bilo tega žalostno, ter je božjo službo v nemar pušalo. Heli je vse zvedil, ni mu bilo ušeč življenje njegovih sinov, svaril ju je tudi zavoljo hudobnega življenja, in jima žuga z

božjo šibo, tode hujši strah jima dati je bil starčik premehek. Zavaljo tega je Bog Helitu preroka poslal, de mu sporoči: „Tako govori Gospod: Izvolil sim tebe in za teboj tvoja sina velika duhovna. Zakaj tedaj svoja sina bolj ljubiš kakor mene? Vzel bom duhovstvo od tvoje hiše, in tvoja sina bota oba na en dan umerla, in drugega zvestega služabnika si bom izvolil, de bo moje voljo na tanko spolnoval.“

Samuela si je Bog izvolil, de je njegovo voljo na tanko spolnoval. Ana, njegova pobožna mati, si ga je od Boga sprosila, in ga je že pri njegovem rojstvu za službo božjo v tempeljnu odločila. Zlo je skerbela, de bi bil lepo zrejen, in ko je nekoliko odrastel, ga pelje k velikemu duhovnu Helitu, de bi bil vse žive dni Bogu posvečen, in bi mu pri snidnici stregel. Samuel je rastel v božjem spoznanju, v čednosti in pobožnosti, in se ni dal Helitovima hudobnima sinama zapeljati, ker je vedno pri sercu imel lepe uke svoje matere. Prav zvestó je poslušal lepe opomine svojiga rednika Helita, in ni nič maral za slabe pogovore in zglede njegovih sinov. Boga je imel vedno pred očmi; toraj je bil pa tudi Bogu in vsim dobrim ljudem prijeten.

Samuel, še fantič, je imel božjo prikazen. Samuel spi enkrat v snidnici, ki je skrinja zaveze v nji stala. Heli je precej zraven njega spal. Kar Bog Samuela zakliče: „Samuel, Samuel!“ Samuel je ménil, de ga Heli kliče. Vstane, gre k Helitu, in reče: „Tukej sim! Klicali ste me.“ Heli odgovori: „Nisim te klical ne. Le idi, ter zaspi.“ Ravno tako se je drugič in tretjič zgodilo. Heli je spoznal, de ga Bog kliče; toraj Samuelu reče: „Če še enkrat slišiš klicati, reci: Gospod! govori, tvoj služabnik posluša“ Samuel stori, kakor mu je Heli naročil. Kar glas božji Samuelu reče: „Storil bom eno na Izraelskem, de jim bo po ušesih šumelo, kolikor jih jo bo slišalo, in vse bom spolnil nad

Helitam, kar sim mu napovedal. Njegova sina bota na en dan umerla, od njega in njegove hiše bo véliko duhovstvo vzeto, ker ni kaznoval hudobij svojih sinov. Heli je Samuela zarotil, de naj mu vse pové, kar mu je Bog razodel. Samuel mu pové. Na to reče Heli, kateri je do svojih sinov premehek bil, ves v voljo božjo udan: „On je Gospod; naj stori, kakor je volja njegova.“

Kdor hoče Boga prav častiti in res pobožno živeti, ta to tudi med hudobnimi lahko stori: to vidimo nad Samuelam. Ali večji del se godí, de imajo otroci nad napakami in slabimi zgledi drugih dopadenje, in jih posnemajo. Samuela si vzemite v zgled, po njegovo spolnajte nauke, in posnemajte zglede svojih pobožnih staršev, in nikar se ne pečajte s hudobnimi in razujzdanimi otroci. Po tem bote Bogu in vsim dobrim ljudém prijetni.

Če vas starši in učeniški strahujejo, spoznavajte iz tega njih ljubezen, ki jo imajo do vas, in njih dolžnost, ki jim jo je Bog naložil, zakaj odgovor bodo dajali za vas. Njih prevelika mehkôba bi vas le pohujšala, vaše starše pa Bogu zoperne in strahovanja vredne storila.

Samuel sodnik. Savel kralj izvoljen.

Samuel je zméraj rasel v pobožnosti in pravičnosti. Bogu je prav dopadel in pri ljudéh veliko veljal.

Helitova sinova se nista poboljšala, toraj ju je tudi bozja šiba zadela. Vstala je vojska s Filiščani, na katero sta tudi Helitova sinova šla, in skrinjo zaveze nosila. Israelci so tepeni, Helitova sina umorjena, skrinja zaveze pride Filiščanam v roke.

Komaj je Heli to zvedil, kar pade znak s stola, si ulomi zatilnik in umerje. Star je bil že 98 let, in njegove oči so bile že otemnéle.

Samuel je bil že zdavno s svojo pobožnostjo in poštenostjo vse ljudstvo na svojo stran dobil, in vse ga je zvestega preroka Gospodovega imenovalo. Bil je tedaj sodnik ljudstva izvoljen, in ko je bil sodnik, si je Samuel prizadeval svoje ljudstvo osrečiti. Po deželi je hôdil, tóžbe razsojeval, in šole postavljaj, de se je mladost božje postave, svetih pesem in drugih koristnih reči učila. Take šole so se preroške šole imenoval.

Samuel je bil že star, in ni mogel že sam sodnik biti. Dali so mu njegova sina pomagavca. Pa ta nista bila tako dobra in pravična sodnika, kakor je bil oče. Podkupovati sta se dajala, in nista zméraj po postavi in pravici sodila. To je ljudstvo v nevoljo pripravilo, in hoče od Samuela, de naj jim kralja da, kakor jih tudi drugi narodi imajo. Samuel jim v to ne privoli, temuč pové jim, de je sam Bog Izraelcam kralj, pové jim, kakošne dolžnosti de bodo do kralja imeli, in de mu bodo mógli pokorni biti, če jih bo tudi terdo deržal. Ali ljudstvo ne odjenja, in Samuel jim tudi ná bozje povelje kralja obljubi; dan je tedaj odločil, kterega se bo kralj volil.

Samuel je po božjim povelju Saula iz Benjaminovega roda za kralja pomazilil, in mu reče: „Bog te kralja mazili čez svoje ljudstvo; po postavi in pravici ga vladaj, in zoper njegove sovražnike ga varuj.“

Kmaló po tem so kralja volili. Samuel reče vadjati ali losati, iz kterega rodu de bo, in zadelo je Benjaminov rod; tudi iz ktere hiše, in tudi hišo je zadelo, iz ktere je bil Saul: zadnjič kdo de iz te hiše, in glej, Saula je zadelo! Samuel je pa še zméraj, desiravno imajo Izraelci kralja, pri njih veliko veljal; zakaj zméraj je tako pošteno ravnal, de mu ni bilo kaj očitati. Zadnjič vender

le pravi Samuel: „Postaral sim se že, in vi imate tudi kralja. Bodite njemu pokorni in zvesti Bogu. Ako bote božje zapovedi spolnovali, bote z kraljem vred srečni; če bote pa božje zapovedi prelomovali, ne bote nesreči odšli.“ Samuel umerje v sivi starosti, in vsi Izraelci so po njem žalovali.

Samuel je bil v moških, kakor v mladenških letih pobožen in brez madeža. Zato so ga pa tudi sploh, in do zadnjiga vsi spoštovali in ljubili. Če hočete tudi vi v svoji starosti spoštovani in ljubljani biti, se po Samuelovo že v prvi mladosti pobožnega življenja navadite. Strah božji je začetek vsega dobrega.

Vsa drugačna sta bila njegova sina. Dvojne kazni sta bila vredna, ker sta tako dobrega in pobožnega očeta imela. In kako živo je moglo to dobrega očeta boléti, de ima tako spridena sina! Tudi vi imate dobre in pobožne starše; njih lepi zgled vam bodi vedno pred očmi, in vas od hudega odvracuj. Mislite si, v koliko britkost bi svoje ljube starše pripravili, ko bi za njih svarjenje in lepe zglede nič ne marali! Le dostikrat premislite, kar sveto pismo pravi: „Očetov žegen otrokam hiše uterjuje, materna kletev pak jih do tal podera.“

Saul kralj. David za kralja maziljen.

Saul se je o svojo telesno lepoto in velikostjo, kakor tudi z dušnimi darovi od vsih drugih locil. Bil je drobrovoljin in pameten, in ljud-

1 stva ga je z velikim veseljem kralja sprejelo; le malo Izraelcov se je nad njegovim nizkim stanom spodtikalo, ga čertilo in zaničevalo. Ali Saul se ni nad njimi maševal, temuč bil je do njih, kakor de bi vsega tega ne vedil. Škerbel je za sreča ljudstva, in velika so od njega pričakovali. Tudi v vojski z mnogimi narodi je bil jak in srečen. Škerbel je, de bi se po vsi deželi pravi Bog častil in molil; in podložni so ga čedalje raji imeli.

2 Da Paula je sreča storila prevretnega in napuhnjenega, in božjemu povelju nepokornega. Saul je hotel Filisčane, kateri so Izraelce močno

3 zatérati, popolnoma ponížati, in
je z njimi vojsko začel. Filišćani
so se s toliko močjo k vojski pri-
pravljali, da je Izraelce velik strah
obhajal. Preden je Saul vojsko začel,
je hotel Bogu še darovati. Ker ni
bilo Samuela vprivo, se je sam pre-
denzil, desiravno ni bil Levitovega
roda, ne duhoven, Bogu dari-
ten opravljati. Ka to pride Samuel,
ker pravi: „Kaj si storil? Ker si
bozjo postavo prelomil, ne bo kra-
ljestva pri tvoji hiši ostalo, temuč
moži bo dana, ki bo zapovedi bozje
na tanko spolnoval.“

4 Ka to zapové Bog Saulu se
Amalekanou z vojsko lotiti, ker so

Israelcom ob njih hoji po pušari veliko hudega storili. Samuel je mógel Paulu božje povelje oznaniti, de ne sme ne ljudem ne živini prizanesti. Ali Paul je Amalečanskega kralja pustil živeti, in je za se naj boljša živino prihranil, ter se o tim izgovarjal, de je živino Bogu v dar namenil. Samuel mu pa v božjem iménu pové: „Bogu je pokoršina prijetnejša od daru.“ Samuel mu je tudi kazen napovedal, de bo njegovi hiši kraljeva čast vzeta.

Upravuh se sam tépe. Se nimamo čemu nad druge preuzetno poridigovati, če smo tudi še toliko do-

7 *čreaga storili. Ali nam ni bozja roka pomagala, de smo kaj dobrega storili? Poniznost je lepota našega življenja, in daje vsaki čednosti še le pravo vrednost.*

8 *Kmalò po tem je Bog Samuelu rekel: „Pojdi v Judov rod v Betlehem do moza, ki se mu Izaj pravi, in tistega njegovih sinov, ki ti ga bom pokazal, kralja pomazi.“ Samuel je šel v Betlehem, in je Davida naj mlajšega Izajevih sinov Izraelcam kralja pomazal. Ta prigodek pa ni bil nikomur po celi deželi znan; le Samuel, Izaj in David so to*

vedili. Na to je David živel kakor
 pred; drobnico svojiga očeta je pa-
 sel, se je godbe, ali muzike vadil, je
 na harpo brenkal, in tudi veliko svetih
 pesem v hvale in čišenje božje zložil,
 ki jih psalme imenujemo.

David na kraljevem dvoru.

Božji duh je zdaj kralja Paula
 vsega popustil. Nepokojni duh se
 ga je lotil. Kdor namreč prijarnost
 in milost božjo zgubi, ne more več
 vesel biti. David je zaradi svoje po-
 sebne umetnosti v muziki na kraljev
 dvor poklican, da bi o petjem in
 brenkanjem na harpo nepokojnega
 Paula razveseljeval.

Dostikrat je David Saulu kalne misli pregnal; in ostal je na kraljevem dvoru, dokler ni bil Saul o Filiščani nove vojske začel. David se zdaj spet domu in k svoji oēdi verne.

Med Filiščani je nekdo slovel, Golijat po imenu; pred oigam močja in velikostjo se je vse treslo. Golijat je Israelskega Boga preklinjal; in prederzno govōril, da naj se gre' z njim kateri Izraelec poskusit. Če bo on (Golijat namreč) premagan, bodo Filiščani Izraelom sužnji; če pa on premaga, bodo Izraelci Filiščanam sužnji. Ali tudi naj serōnejši in naj boljši vojsaki izmed Iz-

raelcov si ne upajo z Golijatam se
poskusiti. Saul obljubi tistemu, kte-
ri tega zasmeharoca pravega Boga
uzuga, svojo hčer za ženo, in nje-
govega očeta hiši vse darke odpisati.

Ravno takrat pride David v stan
Israelcov, in prinese svojim bratam
ziveza. Hadar zasliši, kako Go-
lijat pravega Israelkega Boga zasmeh-
kuje, pravi, de se hoče on s tim
možem skusiti, ter reče kralju.
„Gospod! nekdej sim na paši že med-
véta ali leva pobil, ki je bil prišel,
in ovca popadel izmed čede. Mislim,
de se bo ravno taka temu Filiš^{vv}čunu

zgodila. Bog, ki mi je zoper te dinje
zveri pomagal, mi bo tudi zoper tega
zasmehovalca njegovega presvetega
imena pomagal.“ David je vzel
svojo palico, svojo pračo, in je
vtaknil pet gladkih kamničkou v tor-
bico. Taka gre poln zaupanja v
božjo pomoč Golijatu naproti.
Ko Golijat Davida zagleda, ga zani-
čuje in zasramuje. David mu pa od-
govori: „Ti si prišel nad me s sulico,
z mečem in s škitam, jaz pa nad te
v imenu usigamogočnega Boga, ki ga
ti zaničuješ.“ Golijat se vrdig-
ne nad Davida. David mu naproti
hiti, seže urno v torbico, vzame
iz nje kamen, ga dene v pračo, in

ga Golijatu naravnost v čelo za-
rène. Golijat se zverne na obrar,
David k njemu skoči, mu meč
irdere, in glava odsika. Tako so Iz-
raelci Filiščane popolnoma užu-
gali. Davidu se je vse ču-
dilo, in prepevali so mu: „Tisuoč
jih je Saul pobil, deset tisuoč pa
David.“

Desiravno je to petje Saulu grozno
zagrenelo, je vendar le David spet
na kraljev dvor prišel, kjer se je
z Jonatam, Saulovim sinom, na
tanko poprijatlil. Ko je David o
zalostnih urah kralja z brenkanjem
tolžil, se je dvakrat primerilo,
de je kralj silica po Davidu vengel.

Ali David se je srečno ognil, in
sulica je v steni obličala. Ker je
Saul Davida čedalje bolj čertil,
in hi ga bil rad umoril, ga
postavi poglavarja čez tisoč mož,
in ga nad Filiščane pošlje, ker
mislí, de bo David v vojski pose-
kan. Ali David spet Filiščane
premaga. Saul je tedaj mógel, ka-
kor je bil obljubil, svojo hčer Davidu
za ženo dati, ker je Golijata pobil,
in Filiščane premagal. Kdor u
Boga zaupa, prav zaupa. Če je
Bog z nami, kdo je zoper nas?

David preganjan.

Pri vsem tem Saul ni jenjal Davida
sovražiti in čertiti, in mu rés po življenju
stréže. Jonatu, svojimu sinu, je to razodel.

Ali dobri Jonata misli prav blágo s svojim prijatlam. Gre tedaj, in to Davidu pové, svojimu prijatlu, ter mu svétuje, de naj se prikriva nekoliko časa zalezovanju njegovega očeta, očeta pa pogovarja in prósi, de naj ne stori Davidu nič žalega. Saul se je potolažil, in je priségel, de Davidu ne bo več po življenju stregel. Ali ko je kmalo po tem David vnovič sovražnike v vojski premagal, in se ljudstvu prikupil, je to nevošljivega kralja tako zbadalo, de hoče Davida z lastno roko umoriti, in de mu zdaj svoje sovraštvo celo očitno pokaže. Z varhi ukaže Saul Davidovo hišo ostražiti, de bi ga gotovo v pest dobil. Ali njegova žena mu je življenje otéla: skozi okno dol ga je po vervi spustila, de varhi niso vidili, in je pobegnil v Ramo.

Nekoliko časa po tem se je Saul z Davidom sicer spravljenega kazal, in Jonata sam je bil te misli. Ali Davidu se sprava ni resnična zdela, in Jonata je kmalo spoznal, de David prav ima. Ko je namreč Jonata nekdam pri jedi od Davidove nedolžnosti govoril, se Saul tako razserdí, de sulico po Jonatu verže; k sreči ga ni zadela. Jonata je šel Davidu právit od nevarnosti, ktera mu žuga, de bi se mógel še o pravem času rešiti. V pušavi se snideta, ter si prisežeta večno prijateljstvo in zvestóbo, in David hvali z ginjenim sercam blagega Jonata, brez čigar pomóči bi ga bil kralj morebiti že zdavno umoril.

Zdaj je bil David od vsih zapušen, in beži, de bi se rešil. Le nekaj malo zvestih mož se mu pridruži, kateri so pripravljene celó svoje življenje za-nj dati. Saul poskuša vse, de bi Davida v roke dobil; od kraja do kraja ga preganja. David pa beži z méraj dalje v gore, ker se nikoli ni hotel s svojim gospodam in kraljem bojevati. Večkrat je bil pač v nevarnosti sovražnikom v roke priti, pa Bog ga je obvaroval. Kdor ima Boga prijatla, mu ljudje ne morejo škodovati.

Jonata je lep zgled blagega prijatla. Opominja Davida vsake nevarnosti, ga zagovarja pri svojem očetu nedolžnega, se za-nj poteguje, in postavlja tudi svoje življenje zavoľjo njega v nevarnost. Ves ljubeznjiv in dober je Davidu, desiravno je ljudstvo Davida zlo ljubilo, in v časti imelo, in desiravno je imel priti na kraljev sedež, ktereга bi bil Jonata po svojem očetu lahko upal dobiti. — Ravno tako blágo tudi mi vselej mislimo in delajmo, in ako smo tako srečni, de najdemo resničnega prijatla, dopolnujmo do njega zvesto dolžnosti prijateljstva, in tudi v nadlogi in v nevarnostih ga nikar ne zapustimo. Prizadévajmo si vredni biti takega prijatla. Sveto pismo pravi: Zvest prijatelj je boljši od zlatá. On je dišeče olje življenja. Kdor se Boga boji,

najde takega prijatla. Le med bogaboječimi je resnično prijateljstvo.“

Davidova spravnost. Saulova smert.

Desiravno je bil David od Saula po nedolžnem sovražem in preganjan, se vender ni hotel maševati nad njim, ako ravno je enkrat priliko imel. Nekdaj je David s svojimi zvestimi možmi v globoko skalnato jamo ubežal. Saul prav sam pride va-njo, de bi se od preganjanja malo počil, in zaspi. Davidovi zvestniki ga spoznajo, in svetujejo svojimu gospodu, de naj se ga loti. David, ves blag in prizanesljiv, se noče z nevretnim maševanjem nad svojim kraljem, Gospodovim maziljencam, pregrešiti. Gre le k svojimu kralju, in mu odreže koščik plajš. Ko je Saul jamo zapustil, gre David za njim, in mu pokaže odrezani koščik, ter ga prepriča s tim, de mu nič hudega ni želi. To lepo in ljubeznjivo djanje je Saula do solz omečilo, in je rekel: „Ti si pravičniši od mene; ti mi dobro skazuješ, jaz pa tebe sovražim in preganjam.“ Se spravi z Davidom, in gre v miru domu.

Pa ni bilo dolgo, in v Saulu se obudilo staro sovraštvo do Davida. S tremi tisuć vojakov ga gre lovit v pušavo, in s ustavi blizo njega. Po noči gre David Abizajem, svojim zvestim tovaršem, v kraljev stan, in ko je vse spalo, pride

Saulov šótor, de ga nihče ne vidi. Lahko bi ga bil zdaj umoril. Pa David se neče maševati, sulico in kupo le mu vzame. Po tem se David na bližnjo višavo spravi, pokaže sulico in kupo kralju, in ga vnovič prepriča svojiga dobrega in spravnega serca. Saul spozna Davidovo žlahtno serce, in obljubi, de mu nikoli več ne bo žalega delal.

Zadnjič pride Saul še v vojsko s Filiščani. Bil je poprej serčen in pogumen; zdaj mu pa serce upade, ter hoče obupati. Pa kako tudi je mogel upati božje pomoči, ker se je ljubezni in prijazni božje vsega nevrednega storil? Hud boj se uname med Izraelci in Filiščani. Trije Saulovi sinovi so padli, med njimi je bil tudi Jonata; tudi sam Saul je bil smertno ranjen. In ko se je vidil od svojih vojakov zapuščenega, od sovražnikov pa še preganjanega, je spoznal, de jim ne more ubežati, in reče svojemu oprodu (služabniku), de naj ga umori. Ko se oproda brani kaj takega storiti, se Saul sam na svoj meč nasadi. Oproda se tega tako prestraši, de se tudi on na svoj meč natakne in s svojim kraljem umerje.

Filiščani so Izraelce popolnoma premagali. Ko so med pobitimi Saula kralja našli, mu glavo odsekajo, in jo dajo po deželi prenašati. Nekoliko pogumnih Izraelcov je truplo svojiga kralja dobilo iz rok Filiščanov, in ga pokopljejo ter žalujejo po njem.

Kako lepó in blágo je sovražniku odpustiti in mu dobro storiti! To ga primora sovraštvo opustiti.

Ko bi se bil David sovraštvu in maševanju udal, bi se bil lahko nad svojim gospodam in kraljem pregrešil. Pa njegovo pobožno in spravno serce je vsako maševanje sovražilo. Jéza ne stori nikoli, kar je prav in Bogu prijetno. Varujte se jeze in maševanja, in prizadevajte si biti krotki in spravi.

Kako strašna je pregreha samomorstva! Tako daleč zajde človek, kateri spomnivši se svojih grehov zaupanje v Boga zgubi, in si v hudih prigodbah življenja, ves obupljiv, ne ve svetovati in pomagati. Tako si človek z greham nakoplje pogubljenje. Varujmo se skerbno vsakega greha: pripravi nas ob pokoj serca, pripravi nas ob otročje zaupanje v Boga, in brez zaupanja v Boga ni mirú v duši, ne zadovoljnosti.

David kralj.

Ko je David zvedil smert kralja Saula in njegovih sinov, je bil grozno žalosten; posebno pa obžaluje zgubo svojiga blagega prijatla Jonata. Ko ga je bila prva žalost minula, je šel v Hebron, mesto v Judovem rodu, in tukej ga je ta rod kralja izvolil. Drugi rodovi so bili Saulovega sina, kateri je bil še živ, kralja izbrali. Ko

so pa tega nezvésti ljudje umorili, je David od vsih rodov kralj oklican.

David, takrat 37 let star, je bil prav dober kralj. Zgled je bil pobožnosti in bogaboječnosti, in Bog je bil z njim v vsih rečeh. Kraljeval je na Izraelskem 40 let z modrostjo in častjo. David si je izbral v Jeruzalemu svoj sedež, je povzdignil čast službe božje, in je sklenil namesto dozdanjega šatora, ki je bila skrinja zaveze v njem, sozidati lep tempelj, ktereга je pa Bog še le njegovemu nasledniku rekel postaviti. David se je srečno vojskoval s pomočjo svojiga nepremaganega vojvoda Joaba, in si je več bližnjih kraljestev podvergel. On je srečo Izraelskega naroda zlo povikšal. Pa še bolj si je prizadeval s pravo vero in pobožnostjo ljudstvo navdati; iz njega samega je svetil božji strah, in popisal je svete misli in občutljive svojiga serca v veliko lepih pesmih, ki jih psalme imenujemo.

Rés, David zasluži, de ga imenujemo pobožnega kralja. Ali tudi naj boljši človek pade, če ne kroti vedno svojiga hudobnega nagnjenja. David je poželel ženo svojiga služabnika Urija, in te hude želje so ga tako zmotile, de je dal vojvodu svoje vojske povelje Urija, svojiga zvestega služabnika, pri oblegi nekega mesta postaviti na naj nevarnejši kraj, kjer bo boj naj hujši, in ga brez pomoči pustiti.

Pa kako zlo se je David kesal te hudobije! Ta hudobija mu je bila z méraj pred

očmi. Vse svoje dni je pokoro delal, in si prizadeval to pregreho poravnati. Ustavljajmo se tedaj vsaki hudi strasti stanovitno; potegnila bi nas v hudobno delo, in bi nam bila vir našega pogubljenja. Grešno veselje je kratko, in premení se v britko terpljenje.

Absalon se vzdigne nad svojiga očeta.

Nič ni dobrim starišem britkejšega, kakor če imajo hudobne otroke. Prav hudoben sin je bil Davidu Absalon. Bil je lepe postave, pa hudobno je bilo njegovo serce. Ze mnogih grehov se je krivega storil, in zdaj mu je celó v mislih, svojimu očetu kraljestvo vzeti. S hinavskimi besedami se ljudstvu prikuplja, da vsakemu v vseh rečeh prav, objame vsakega, kateri se mu je hotel prikloniti, toži zoper krivice v vladanju, in s takim hlinjenjem in prilizovanjem pripravlja kralja, svojiga očeta, pri ljudstvu ob ljubezen, tako de čez štiri leta res upor zoper kralja vstane.

David, kateri je svoje ljudstvo in njegovo srečo ljubil, beži iz Jeruzalema, de bi ne bilo mesto razdjano. Vse ljudstvo objokuje njegov odhod, njih veliko bi ga rado spremilo, pa on ne pripusti. Absalon nabere veliko vojsko, in v nekem logu se boj prične. David je vsim svojim vojvodam in stotnikom zapoved dal, de naj mu upornega sina

živega ohranijo, ako ga v pest dobijo. Desiravno je bil hudobnež, je bil vender njegov sin, in njegovo očetovo serce se je še zmeraj nadjalo, de bo svoj greh spoznal in se popboljšal.

Absalonova vojska je otepena; on sam, ko je hotel v begu na mezgu udirjati, obvisi za lase na veji košatega drevesa. Joab, Davidov vojvoda, Absalona doteče, in s sulico nezvestega sina prebóde. Tako je končal Absalon svoje življenje. Vsa nesreča, ktero je očetu nakopal, je spridenega sina zadela. Hudobni naklepi se na zadnje vselej skazijo.

Gorjé otroku, ki svojiga očeta zasramuje, in svojo mater zaničuje! Ne more se mu dobro goditi na zemlji. In česa se mu je tamkej bati? Kaj ga še le tamkej čaka?

Salomon kralj.

David je imel sina, Salomona po imenu, kateri je že mlad velik um razodeval. Tega je dal preroku Natanu v poduk. David je doživel sedem in sedemdeseto leto. Pred svojo smertjo še je dal Salomona, svojiga osemnajstletnega sina, kralja čez Izrael pomaziliti, in ga je lepo učil, kako de naj svoje ljudstvo dobro in srečno vlada, in s pobožnostjo in krepostjo se vselej božje prijaznosti vrednega dela.

David je umerl, in Salomon stópi na sedež svojiga očeta.

Ko je Salomon kraljevati pričel, je pred vsim Boga pomoči prosil, in mu daritev opravil. Po daritvi se mu je Bog v spanju prikazal, in mu reče: „Prosi, kar hočeš, dal ti bom.“ Salomon odgovori; „Gospod, prosim te modrosti in umnosti, de bom veliko ljudstvo, čez katero si me postavil, mogel po tvoji volji vladati.“ Bog mu reče: „Ker me ne prosiš ne dolgega življenja, ne bogastva in zakladov, ne moči zoper svoje sovražnike, ampak modrosti, ti bom dal modrost, kakoršne pred teboj še noben kralj ni imel. Pa dal ti bom tudi, česar nisi prosil, dolgo življenje, bogastvo in moč, če boš po očetovo pobožno živel, in po poti mojih zapoved hodil.“ Salomon je zahvalil Boga, in terdno sklenil, de se bo te posebne milosti vrednega storil.

Salomon kralj

Salomon je imel precej v začetku svojiga kraljevanja priložnost pokazati svojo modrost v razsodbi zvitih pravd. Dve materi ste v eni hiši stanovale, in ena zaduši v spanju svoje dete. Mati, zbudi se, to čuti, vzame uni živo dete, in ji podtakne svoje mrtvo dete. Ko se je mati živega deteta zbudila, in spoznala, de ji je njeno déte vzeto, in tuje podtaknjeno, vstane prepir: vsaka hoče živo déte imeti, in vsaka

terdi: „Moje je.“ To je bilo kralju razsoditi. Ta je rekel enemu izmed svojih hlapcov meč prinesiti, da bi živo dete na dvoje presekal, in ga vsaki polovico dal. Pri ti priči zavpije prava mati: „Oh, moj gospod in kralj, ne umorite dēteta, raji uni živo dajte!“ Una mati pa reče: „Naj se zgodi, kar so kralj rekli!“ po tem je Salomon spoznal, da je prva prava mati živega dēteta, in ga je ji dal.

Zavoljo te zgodbe in več drugih modrih naredeb je Salomona vse častilo po vsem kraljestvu, in tudi v naj dalnejši deželi se je slišal glas njegove modrosti. Njegove pisma, postavitve: pregovori, bukve modrosti, pridigar, so prav veliko pripomogle mnoge dobre uke med ljudstvom razširjati, in ga po njih k pobožnosti in kreposti napeljevati. Kupčija, kmetija, rokodelstvo in umetnosti se pod njim oživele, in Izraelcam moč in čast dajale.

Salomonov tempelj.

V četertem letu svojiga kraljevanja je začel Salomon na Morejski gori, kjer je hotel oče Abraham Izaka darovati, drag tempelj zidati, da bi v njem Boga očitno molili. David že ga je mislil postaviti, in je za to vse potrebne reči in velike zaklade pripravil; pa zavoljo vednih bojev, ki jih je imel David, je Bog hotel, da

naj mu njegov naslednik tempelj sozida. Salomon je ta predragi in častiti tempelj v sedmih letih dodelal.

Kadar je bil tempelj dodelan, ga da Salomon v pričo vsega ljudstva z veliko častjo posvetiti ali žegnati. Starašini iz vsega kraljestva in knezi vsih rodov morajo priti, in obhajajo praznik posvečenja sedem dni. Pervi dan nesejo duhovni skrinjo zaveze v novi tempelj; kralj in starašini kraljestva jih spremljajo z godci in s hvalnim petjem, in brez števila živine so Bogu darovali. Bog je z dopadenjem na darove pogledal, pri ti priči je namreč oblak svetišče napolnil. Duhovni odstopijo s svetim strahom, in Salomon moli klečé: „Gospod, Izraelski Bog! vém sicer, de te ta hiša ne more obseči; zakaj če te še celó nebesa ne obsežejo, koliko manj te bo ta hiša, ki sim ti jo postavil? Pa le zato tudi sim jo sozidal, de milostivo uslišuješ molitev svojiga ljudstva, ktero ti tukej opravljamo, in de te združeni na tem kraju moremo moliti, in ti svoje prošnje, hvalne in spravne daritve opravljati. Če tedaj boj vstane, in tvoje Izraelsko ljudstvo k tebi móli, usliši našo prošnjo, in pomagaj nam zoper naše sovražnike. Če se nebo zapre, in zavoljo pomanjkanja dežja sahnejo naše polja, pa sem pridemo, in k tebi molimo, usliši našo molitev, in pošlji našim poljem toplega dežja in rodovitnost. Če nas bolezen ali druge nadloge stiskajo, pa sem pritečemo, in k tebi molimo, milostivo usliši našo molitev, in dodéli nam zdravje in svoj žegen.“

Ko je Salomon tako molil, šine ogenj z neba, povžije žgavni dar, ki so ga duhovni na altar položili. In po noči se Bog Salomonu prikaže, ter mu reče: „Vesél bom te hiše, in vašo molitev bom usliševal, dokler bote dopolnovali moje zapovedi. Če pa s pota mojih zapoved stopite, bom razdjal to hišo, in naj bo v oponašanje vašim sovražnikom.“ Od sihmal se je služba božja le v Jeruzalemskem tempeljnu opravljala, in ljudstvo je móglo o velikih praznikih v Jeruzalem prihajati.

Pa kakor koli je bil Salomon od zažetka móder in bogabojéc kralj, se je vender svoje poslednje leta v marsiktere pregrehe dal zapeljati. Dovólil je svojim tujim ženam, de so tempeljne in altarje svojim malikam stavile; sam tudi je šel, in svoje kolena malikam pripogoval, in je s tim ljudstvo grozno pohujšal. To Salomonovo djanje je Boga zlo razserdilo, in v prikazni mu je napovedal: „Ker si ti pot mojih zapoved zapustil, bom tudi jaz tvoje kraljestvo razdelil: vender zavoljo Davida, tvojiga pobožnega očeta, bom še le po tvoji smerti to storil; tudi bom zavoljo Davida tvojimu sinu en del kraljestva pustil.“ Salomon je 40 let kraljeval, in umerje v osem in petdesetem letu svojiga življenja.

Prérok Natan je Salomona z mladega k modrosti in strahu božjimu napeljeval. Velika

sreča je imeti dobre učenike, zakaj dobri učeni-ki vodijo mladost k spoznanju in božjemu češenju, in vložé temelj kreposti in lepega življenja, časne in večne sreče. Spoštujte tedaj svoje stariše in učenike, poslušajte njih opominjevanje, ljubite jih, in varujte se z nepokoršino ali samoglavnostjo jih žaliti; povračujte jim skerb in trud z zvestim dopolnovanjem njih volje in z lepim vedenjem. Zaslužijo si gotovo, de jih serčno ljubite, de jih velikokrat zahvalite, in jim vedno veselje delate.

Ko je Salomon začel kraljevati, je Boga modrosti in umnosti prosil, de bi težke dolžnosti kralja mogel zvesto spolnovati. Tudi mi prosimo pred vsakim velikim opravilam Boga pomoči, potlej nam pojde lepo od rok vsako pobožno delo, in žegen Božji bo nad nami.

Salomon je s postavljenjem tempeljna in z napravo častitjive službe božje svojo veliko čast do Boga pokazal, pa tudi vse ljudstvo je spodbudil Boga častiti in moliti. Ali ni to tudi naša dolžnost? Skazujmo pri vsaki priložnosti sami svojo čast do Boga, in napeljujmo z ljubeznivim opominjevanjem in z lepimi zgledi tudi bližnjiga k božjemu češenju in moljenju. To se bo posebno zgodilo, če smo ob nedeljah in praznikih s spodobno pobožnosto pri očitni službi božji, in če bomo pogosto in radi v svoje in svojiga bližnjiga posvečevanje v hišo Gospodovo hodili.

Razdelitev kraljestva v Izraelsko in Judovsko. Od Izraelskega kraljestva.

Po Salomonovi smerti je Roboam, njegov sin, kraljeval. Ljudstvo, katero je že pod kraljem Salomonam godernjalo, je pod Roboamam še bolj, ker on ni poslušal starih modrih svetovavcov, temuč je ravnal le po neumnih svetih mladenčev, svojih verstnikov.

Za tega voljo je deset rodov od Roboama odstopilo, in so si Jeroboama kralja izvolili; le dva rodova, Judov in Benjaminov, sta Roboamu zvesta ostala. Tako je bilo zdaj dvoje kraljestvo: Judovsko in Izraelsko. Kralji Izraelskega kraljestva so od konca v Sihemu, potlej v Samarii prebivali.

Izraelski kralji so bili vsi od kraja hudobni in pregrešni in malikovanju udani. Pervi Izraelski kralj je bil Jeroboam. Ta je rekel dve zlate teleti narediti, in ju v Danu in Beteljnu postaviti, de bi ju molili. S tim je hotel ubraniti, de bi njegovi podložni ne hodili v Jeruzalem k velikemu duhovnu, keč se je bal, de bi se s podložnimi Judovskega kraljestva preveč ne poprijaznili, in mu spet ne odstopili.

Amri, eden izmed njegovih naslednikov, je še bolj k malikovanju pripomogel. Postavil

je mesto Samarijo, in je v njem svoj sedež imel. Ahab, njegov sin, kateri je 21 let kraljeval, je malikoval čez vse. Malikovavko, Jezabelo po imenu, je za ženo vzel, in ta ga je v naj gerje malikovanje in v naj strašnejše hudobije zapeljala. Maliku Balu v čast je tempelne in altarje napravljajal, in veliko malikovavskih popov ali duhovnov postavil. Vse češenje in moljenje pravega Boga je bilo zaterto, in njegovi duhovni so se mogli skrivati, ali so jih pa umorili.

Elija prerok.

Bog je od časa do časa pošiljal pobožne možé, kateri so po božjem razodetju prihodne reči oznanovali ali prerokvali, de bi ljudstvo učili, boljšali in k češenju nevidnega Boga spodbadali. Spričati, de so od Boga poslani, jim je dal Bog dar prerokvanja in moč čudeže delati. Tim možem pravimo preróki.

Naj večji med preroki ob času Ahaba kralja je bil Elija. Zlo pobožen, skerben in pogumen je bil. Šel je k Ahabu kralju, in reče mu: „Kakor resnično živi Gospod, pravi Izraelski Bog, ne bo ne róse ne dežja te léta, ker ljudstvo malikuje.“ Po tem se je Elija v pušavo odtegnil.

Kar je Elija prerokoval, se zgodi. Tri leta in šest mescov ni nikar kaplje ne dežja ne rose kanilo na zemljo. Studenci in vodnjaki usahnejo, polje je enako pušavi. Strašna

reva se prične v deželi. Elijata v pušavi je Bog preskerbel; po krokarju mu pošilja vsak dan kruha in mesa, in potok mu daje potrebno pijačo. Pozneje je šel po božjem povelju v Sarepto k neki vdovi, kateri je pešico moke in mervico olja s čudežem tako pomnožil, da ji ni zmanjkalo živeža, dokler Gospod ni dal spet dežja in rodovitnosti. In ko je bil po tem ti vdovi sin zbolel in umerl, ga je Elija z božjo močjo spet obudil v življenje.

Ahab kralj je mislil, da je Elija lakote kriv, in ga ukaže povsod iskati, da bi ga umoril, pa ga ni dobil. Ko je tri leta in šest mescov preteklo, gre Elija sam pred kralja. Ahab mu reče: „Si li tedaj ti, ki moje ljudstvo z lakoto moriš?“ Elija odgovori: „Ne jaz, ampak ti si kriv nadloge in reve ljudstva, ti, ki ga v malikovanje zapeljuješ; zato ga Bog, on neskončno sveti, tēpe.“

„De se pa ti z vsim ljudstvom prepričaš, da Bal ni Bog, pridi z ljudstvom in Balovimi duhovni na Karmelsko goro.“ Ahab kralj je dovolil v to, in pride z ljudstvom in s 450 Balovimi popi k preroku. Zdaj se Elija k ljudstvu oberne, in reče: „Zakaj omahujete v dve plati, in molite zdaj nevidnega Boga, zdaj Bala? Če je Gospod pravi nevidni Bog, primite se njega, če je pa Bal pravi Bog, deržite se njega. Vidilo se bo, kateri je pravi Bog. Dva junca nam dajte, darovali ju bomo; enega naj si izberejo Balovi preroki, naj ga zakoljejo, in denejo na germado, pa

ognja ne pod njo. Potlej naj kličejo v Bala, jaz pa bom klical v nevidnega Boga. Kteri Bog molitev usliši in z ognjem dar povžije, tistega bomo vsi spoznali pravega Boga in molili.“ Vse ljudstvo se uda z veseljem v to.

Balovi preroki vzamejo junca, ga zakoljejo, in denejo na germado. Zdaj kličejo ves dan v svojiga malika, in se ranijo z nožmi, de kri po njih curí. Vender le ni ognja z neba, de bi dar zažgal. Proti poldnevu reče Elija Balovim prerokam: „Glasneje kličite! morebiti ni Boga doma, morebiti spi, de vašega glasu ne sliši.“ Pa ni ga ognja, desiravno so do večera na vse gerlo vpili. Na to postavi Elija altar, položi na-nj svoj dar, in ga rêče z vodo dobro politi, de sta dar in germada premočena. Po tem pa Elija moli: „Gospod, Bog Abrahamov, Izakov in Jakobov, pokaži zdaj, de si ti sam pravi Bog, in de brez tebe ni nobenega; de sim jaz od tebe poslan, in de sim po tvojim povelju vse to storil.“ Še ni Elija odmolil, glej, že ogenj z neba pade, in dar povžije. Gorelo je tako močno, de požge ne le dar, ampak tudi kamenje, in celó z vodo napolnjena jama okoli altarja se posuši. Ljudstvo ostermí, in popada na obraz, spozna svoje zmotnjave, ter vpije: „Res, Gospod, Bog Abrahamov, Izakov in Jakobov, je pravi Bog.“ Balovi preroki pa, de bi ljudstva

spet v malikovanje ne zapeljali, so bili pomorjeni.

Po tem reče Elija Ahabu: „Hiti domu, velik dež slišim šumeti.“ Elija je šel na goro, in je molil. Tedaj je Bog dal veliko dežja, in vse je spet rastle in rodilo, in konec je bilo lakote.

Elija od zemlje vzet. Elizej.

Bog je Elija, ki je bil zgled pobožnosti in strahú božjiga, prečudno iz tega sveta vzel. Elija je imel učenca, Elizeja po imenu. Temu je Bog razodel, da ne bo več dolgo svojiga učenika vidil na zemlji. Od zdaj se Elizej ni več ganil od svojiga učenika. Ko nekđaj skupaj gresta in se pogovarjata, glej, je Elija ob viharju na ognjenem vozu od zemlje vzet. Elijev duh je bil nad Elizejem. Tudi on je velike in čudežne reči delal.

Ko je nekđaj Elizej šel v Betel, v mestice, ki je bilo na hribu, so mu nepridni otroci naproti prišli. Elizeja ugledajo, kateri je malo las imel na glavi, ga oponašajo, in vpijejo na-nj: „Plešec, pojdi gori, pojdi!“ — Ali niso bili ti otroci grozno hudobni, ker so se, še tako majhini, prederznili preroka božjiga zasramovati? Kakošni ljudje bi bili pač iz tih otrok! Elizej zavoljo hudobije tih otrok v sercu žalosten, jim je napovedal, da jih bo Bog hudo udaril. In res božja kazen jim je za petami. Medyeda pridereta iz gojzda, in

raztergata in pokončata 42 teh hudobnih otrok.

Kako gerdo je, če otroci stare ljudi zasramujejo, ali če se zavoljo telesnih nadlog drugim smejajo! Kako zóperno je to Bogu, vidimo nad timi hudobnimi otroci, ki so zasramovali Elizeja preroka, pa so bili zavoljo tega tudi strašno kaznjeni.

Jona prerok.

Ob tem času so prebivavci Ninivskega mesta na Asirskem hudobno in pregrešno živeli. Bog, on neskončno usmiljeni, ki noče smerti grešnikove, temuč de ki se poboljšal in večno živel, je Jona, preroka poslal, de bi oznanil prebivavcam: „Tako govori Gospod: Še 40 dni, in Ninive bo konec!“ Jona se hoče odtegniti temu božjemu povelju, ker je védil, de je Bog milostiv in usmiljen, ves poterpežljiv in dobrotljiv. V barko tedaj stopi, ktera se je v drugi kraj peljala, de bi se tako božjemu povelju umaknil.

Pa kdo se more božji naredbi ustaviti? Ali ni Bog po vsih krajih pri nas, ali nas ne derži povsod njegova roka? Tudi Jona ni mogel ubežati Gospodovi moči. Ko je bila barka, ki je bil Jona v nji, na globokem morju, se vzdigne strašen vihar, in barka je v nevarnosti iti na kosce. Mornarji mečejo že v morje orodje in blago, kar ga je uterpeti, de bi barko polajšali, in si vsaj življenje rešili.

Pa vihar ne utihne, in nevarnost prihaja še le večja. Utegnil bi, so si mornarji mislili, med nami kdo biti, zavaljo ktereга nas taka nesreča tēpe, in zvediti, kateri de je kriv, vadljajo ali lozajo. Zadelo je Jona. Jona spozna svojo nepokoršino, jo obžaluje in zavpije: „Res, zavaljo mene je vstal ta vihar, verzite me v morje, de vas vsih z menoj vred ne bo konec.“ Mornarji niso hoteli tega storiti; pa ko le vihar ni jenjal, ga veržejo v morje; in vihar utihne.

Bog je hotel s tim Jona podučiti, de bi bil mogel njegovemu ukazu pokoren biti; pa ker je spoznal svojo nepokoršino, in jo obžaloval, mu tudi v valovih morja ni vzel življenja. Poslal je v ta kraj veliko ribo, ktera je Jona požerla. Tri dni ga je imela v svojem trebuhu, in se mu ni nič zgodilo; tretji dan ga je dala iz sebe na suho.

Zdaj je Jona v Ninivo šel, de dopolni povelje božje. Oznanoval je prebivavcam: „Le še 40 dni, in mesta Ninive bo konec!“ Ninivljani so spoznali svoje grehe, so se jih kesali, in so se hudo pokorili. Bogu je dopadlo njih pobolšanje, in ko je 40 dni minilo, jih ni pokončal.

Jona je šel pred mesto, in si naredi proti solnčnemu vzhodu šotor, do bi ga solnce ne peklo. Ob njem je rastla kloševina ali divja buča, zeliše z velikim perjem, ter mu je senco delala. Tukaj je hotel pričakati, kakošna bo z mestam. Ko je vidil, de se mu nič ne zgodi, se je bal, de bi ga ne imeli lažnjivega

preroka, in začne to Bogu tožiti. Nekaj časa po tem je kloševino, ktera mu je senco delala, červ podjédel in se usuši. Ko je godernjal, de je končana, mu Bog reče: „Ti se jeziš, de je kloševina usahnila, ki je nisi ne sadil ne redil; kako te more jeziti, de sim se jaz Ninivljanov, ki sim jih vstvaril, usmilil, ker so se spokorili?“

Jona je spoznal svojo krivico, in je previdil, de Bog s pokornimi grešniki milostljivo ravna, in noče de bi se pogubili, ampak se spokorili in živali.

Ker je Bog do nas grešnikov tako milostljiv in usmiljen, ali nismo tudi mi dolžni tistim iz serca odpustiti, kateri so nas razžalili? Bog prizanese grešniku, kateri se spokori, ali nas ne bo ta prizanesljivost in ljubezen ginila in spodbudila, de za svoje grehe resnično pokoro delamo, in de se k Bogu, svojimu predobremu Očetu, z vsim sercam povernemo?

Konec Izraelskega kraljestva.

Samarijani.

Bog je Abrahamovim mlajšim, ktere si je bil izvolil, de bi se po njih spoznanje in češenje pravega Boga na zemlji ohranilo, po Mojzesu in vsih prihodnih prerokih oznanoval, de jim bo vselej pomagal, jim mir, žegen in rodovitnost dajal, če bodo njegove zapovedi zvesto dopolnovali; de jih bo pa tudi s hudo letino, dragino, vojsko in sužnostjo krotil, če bodo pota njegovih zapoved zapustili, in izmišljene

bogove molili. Vse zgodbe Izraelskega ljudstva nam kažejo resnico tega prerokvanja. Dokler je ljudstvo pravega Boga molilo, je bilo v miru, in varno pred tujimi sovražniki, res srečno je živelo. Ko je pa zapustilo božje pota, in tujim bogovam služilo, je Bog mnoge nadloge poslal nezvestemu ljudstvu, dal ga je sovražnikom v oblast, in na zadnje odpeljati v sužnost.

Posebno po kraljestvu deseterih rodov je bilo malikvanje zelo razširjeno. Bog je sicer veliko prerokov poslal, de so ljudstvo k pokori in poboljšanju opominjali, pa ves njih trud je bil zastoj; Bog je nezvesto ljudstvo z dragino, s slabo letino in z drugimi nadlogami tepel. Tode tudi ta očetova šiba ni pomagala. Zadnjič je dal malikvavske Izraelce tujim sovražnikom v roke, in je dopustil jih sužnje peljati v deželo nevernikov. Asirski kralj je bil tisti, po katerem je Bog svoje nezvesto ljudstvo krotil.

Že pod predzadnjim Izraelskim kraljem je prišel Asirski kralj z vojsko nad Izraelce, jim je vzel veliko mest, in pet rodov odpeljal v sužnost na Asirsko. Ko po tem Ozej, zadnji kralj na Izraelskem, dolžnega davka na Asirsko ni hotel opravljati, pride kralj Salmanasar, se bojuje tri leta z Izraelskim kraljem, ga na zadnje užuga, vzame veliko mesto Samarijo v posest, verže Ozeja v ječo, in žene še unih pet

rodov v sužnost s seboj na Asirsko. Zdaj je bilo razdijano vse Izraelsko kraljestvo.

Ta kazen je imela dobre nasledke za Izraelsko ljudstvo in tudi za Asirce. Tepêni Izraelci spoznajo zdaj svojo krivico, se odpove dô malikvanju in se poboljšajo. Asirci so se od Izraelcov naučili pravega Boga moliti, so spoznali neumnost malikvanja, in so bili sčasoma k spoznanju in češenju pravega Boga pripeljani. — Tako vé Bog hudo v dobro obrniti, in nadloge, s kterimi Bog ljudi obiskuje, so grešnikom v poboljšanje, ali vsaj drugim v zgled in svaritev.

Izraelsko kraljestvo je bilo zdaj prazno, vsi njegovi prebivavci v sužnost odpeljani; pa Salmanasar ga ne terpi popolnoma zapušenega. Poslal je tedaj va-nj ljudi mnogih narodov, kteri so bili vsi malikvanju udani. Ker se prebivavci niso Boga bali, so levi nad nje hodili, in so jih veliko pomorili. Asirski kralj, ki to zvé, jim pošlje Izraelskega duhovna, de bi jih božjih zakonov učil. Ta duhovenjih je bil sicer podučil v spoznanju pravega Boga; pa ko so jeli moliti nevidnega Boga, niso zavergli svojih maliških podob, in tako je bila njih vera zmešana iz judovstva in nevéstva. Tim prebivavcam Samarije se je reklo Samarijani.

Judje so Samarijane grozno sovražili, ker so deželo posedli, ktera je bila njim v last

obljubljena, in ker so zravno pravega Boga tudi zmišljene bogove molili.

Zgodba pobóžnega Tobija.

Med Izraelci je živel prav pobóžen mož Tobija po imenu. Zvesto je spolnoval božje zapovedi, ni molil zlatih telet, temuč v Jeruzalem je hodil ob velikih praznikih Boga molit, in zapovedane daritve opravljat. Imel je edinega sina, ki mu je bilo tudi Tobija ime, z mladega ga je božjiga strahú in pobožnosti učil.

Tobija je bil s svojimi rojaki v sužnost na Asirsko odpeljan. Pa tudi na Asirskem je Tobija pobožno živel, in zvesto spolnoval božje zapovedi. Ker je bil pravičen, je kmalo milost našel pri kralju Salmanasarju, de mu je dopustil prostemu hoditi po deželi. To mu je Izraelce tolažiti priložnost dajalo, ki so razkropljeni živeli, jih uterjevati v veri v pravega Boga, in opominjati k zvestemu spolnovanju božjih zapoved. Tobija je imel veliko premoženje, pa prav dobrotljivo ga je obračal. Lačne je živil, uboge oblačil, tuje prenočeval, bolnim potrebno postrežbo preskerboval, in tudi daljnim Izraelcam je denarje posojeval, de bi si mógli v svojim rokodelstvu in v svojih opravilih pomagati; le dolžne pisma so mu mogli dajati.

Po Salmanasarjevi smerti je začel Senaherib kraljevati; pa grozno terdo je z Izraelci ravnal. Veliko jih je dal pomoriti, in njih

trupla pokopati je prepovedal. Tobija je ponoči iz spanja vstajal, in jih pokopaval. Ko je enega dne ves truden domu prišel, in pred vratmi svoje bajte počival, mu lastavično smetje v oči pade, ter oslepí. Tobija je tudi to nesrečo poterpežljivo in v božjo voljo udan terpel.

Ko se je bil Tobija že postaral, in je menil, de je smert že blizo, je svojiga sina pred se poklical, in mu naročil: „Pojdi po denarje, ki sim jih ubogemu Izraelcu na Medjanskem posodil, in prinesi mi jih, ker sim obožal.“ Pa preden je svojiga sina pustil iti, mu je dal nekoliko prav lepih naukov rekoč: „Moj sin! spoštuj svojo mater po moji smerti. Dajaj ubogajme po svojem premoženju; če imaš veliko, dajaj veliko; če imaš malo, podeluj jim tudi, kolikor uterpiš, z dobrim sercam. Varuj se vpricho Boga kaj hudega storiti. V vsih imenitnih rečeh uprašaj modrejše za svet. Prosi večkrat Boga, de naj ti k vsemu dobremu pomaga, in naj te vlada in varuje. Naj večje bogastvo je Boga se bati, greha se varovati in dobrostoren biti. Česar nočeš, de bi kdo tebi storil, tudi ti nikomur ne stori. Ne dajaj prostora napuhu, ne v svojem sercu, ne v svojih besedah; on je začetek vsega pogubljenja. Ne pozabi Boga vsak dan hvaliti za dobrote, ki ti jih daje.“ — Sin je obljubil vse te nauke zvesto spolnovati, in sijih globoko vtisniti v svoje serce.

Ker mladi Tobija ni vedil, kod je pot na Medjansko, se neki mladeneč ponudi, ga tje spremiti, in zaterdi, de pozna dobro moža, kteremu je Tobija denarje posodil in de mu je tudi pot tje znan. Obljubil je skerbni staršem sina spet zdravega pripeljati. Ta mladeneč je bil angel božji.

Na potu sta prišla do réke, v katero si gre Tobija nogé umivat. Ali na enkrat se velika riba spusti proti Tobiju. Angel reče Tobiju: „Potegni ribo na suho, in shrani serce, jetra in žolč, ker so dobre zdravila.“ Ribino meso pa sta jedla po potu.

Zdaj prideta k Izraelcu, ki mu je bilo Raguel ime, in je bil ravno iz tistega rodú, kakor Tobija. Edino hčer je imel, in Tobija jo snubi za ženo.

Angel je šel na Medjansko po denarje, Tobija pa je pri Raguelu ostal. Ko je angel iz Medjanskega nazaj prišel, se odpravita na pot proti domu; stariši so ju željno pričakovali. Tudi Tobijeva žena, veliko hlapcov in dekel gre ž njima. Angel in Tobija sta nekoliko pred njimi hodila, de bi le kmalo k dobrim staršem prišla. Ko so se bili veseli pozdravili, je vzel Tobija ribin žolč, ter pomaže ž njim oči svojimu staremu očetu. Pri ti priči se odlupi béla mréna od njegovih oči, in pobožni sivčik spet spregleda. „Hvala tebi, o Bog,“ je Tobija

vesel zavpil; „spet vidim svojiga sina!“ Nekaj dni po tem je prišla tudi mladega Tobija žena s hlapci, deklami in čedami, in vse v hiši je bilo polno veselja in hvale do Boga.

Zdaj hočejo tudi Tobijevega tovarša zahvaliti, in mu polovico vsega ponudijo, kar je bil iz Medjanskega prinesel; on jim pa odgovori: „Hvalite Boga, in dajajte njemu samemu hvalo. Spoznajte zdaj, de moliti, postiti se in dobrostoren biti je Bogu prijetno, in tudi človeka srečnega stori; kdor pa greh dela, je sam svoj sovražnik. Kadar si,“ je rekel tujic Tobiju, „merliče pokopoval, svojim bratom dobrote skazoval, in molil, sim jaz nôsil pred Boga tvojo molitev in tvoje dobre dela. Jaz sim Rafael, angel, eden sedmerih, ki vedno pred sedežem božjim stojimo. Hvalite Boga, in razglasujte čuda, ktere je storil nad vami.“ Angel zgine. Vsi molijo, in hvalijo Boga. Stari Tobija je še dva in štirideset let živel. Vsi so ostali pobožni, in so bili Bogu prijetni.

Glejte, ljubi otroči, kako tiste Bog osrečuje in varuje, kteri ga ljubijo, in njegove zapovedi spolnujejo! Kako močno ljubi Bog ljudi! Častimo svete angele, in nikar jih z greham ne žalimo.

Judovsko kraljestvo. Konec njegov.

Med kralji Judovskega kraljestva jih je bilo sicer nekoliko, ki so malikvali, in hudobno živeli; pa bilo jih je tudi več prav dobrih,

kteri so si na vso moč prizadevali, de bi malikvanje zaterli, ter češenje pravega Boga ustanovili in povsod razširili.

Roboam, Salomonov sin, je poslednje leta svojiga kraljevanja v malikvanje zabrédel. Za pokoro ga je Bog Egiptovskemu kralju podvergel, in mogel mu je davek dajati. Njegovi trije nasledniki, zlasti Josafat, so se z vsim serdam poganjali za češenje pravega Boga, in so razdjali vse altarje in lóge, kteri so bili malikam v službo.

Po mnogih spremembah in žalostnih prigodbah je prišel Joakim na kraljev sedež, kterege je Nabuhodonozor, Babilonski kralj, premógel in ujetega odpeljal. Ravno taka je tudi Zedekija, njegovega sina in naslednika, po kratkem kraljevanju zadela. Ko namreč davka, znamenja podložnosti, več ni hotel opravljati, je mogočni Nabuhodonozor Jeruzalem s strašno vojsko oblegel, užugal in kralja ujel; vse njegove otroke je rekel v pričo njega umoriti, njemu pa oči iztekniti, in ga uklenjenega v Babilon gnati. Mesto Jeruzalem in prelépi tempelj sta bila razdjana, draga posoda za daritve, vsa zlatina in srebrenina je bila iz tempelja v Babilon prenešena, vsi premožni in imenitni Judje so bili v sužnost gnani, in le, kar je bilo prav ubogih prebivavcov, so v deželi ostali. Temu preselovanju se pravi Babilonska sužnost, ki je sedemdeset let terpela.

Preroki v Judovskem kraljestvu.

Tudi v Judovskem kraljestvu je Bog več prerokov obudil, de bi skerbeli, dečešenje pravega Boga popolnoma ne zgine, in de bi se hudobii ustavljali. Toraj se bere v svetih zgodbah, de je ravno ob tistih časih naj več prerokov nastopilo, ko je bilo pravo češenje božje v naj večji nevarnosti.

Med vsimi Judovskimi kralji je bil Ahaz naj hudobnejši. Nobeden še ni tako zlo malikval, nobeden še ni tako grozovitno branil pravega Boga moliti, ko Ahaz. Ukazal je na vsih hribih staviti malikam altarje, in jim je sam na njih daroval; dovolil je tudi jim ljudi darovati, in še sam je enega zmed svojih sinov v dar dal: rekel ga je v razbeljene malikove roke djati in neusmiljeno sožgati. Zadnjič je celó zapovedal tempelj pravega Boga zapreti. Bog je tega kralja z veliko nadlogami krotil, pa se vender ni poboljšal.

Bog je poslal Izaija preroka, kateri si je z vso močjo prizadeval, ljudstvo od malikvanja odverniti in ga k češenju pravega Boga nagniti. Živo je ljudstvu sleparijo in traparijo malikvanja pred oči postavjal. Dokazoval jim je, de take narejene podobe ne vidijo, ne slišijo, ne govorijo, in tudi nič pomagati ne morejo, de je tedej neumno moliti jih in od njih pomoči pričakovati.

Izaija je tudi od prihodnega Mesija toliko okoljšin njegovega življenja prerokval, kakor de bi bil sam ob času tega obljubljenega odrešenika živel. Prerokval je, de bo Mesija

devica rodila; de bo on ljudi popolnoma poučil, kakošen de je Bog, in kaj de hoče od nas imeti; de bo veliko čudežev storil, in ž njimi poterdil, de je od Boga poslan, in de mu gre božja čast; de bo pobožen mož pred njim na svet prišel, ki bo učil ljudi v pušavi, jih k pokori nagibal, in za prihod Mesijev pripravljaj; de bo od veliko Judov sovražen in preganjan, nedolžin in radovoljin ko jagnje v mesnico peljan; de bo med hudodelniki umerl, častitljiv bo njegov grob; de bo kraljestvo njegovega uka med vsimi narodi na zemlji razširjeno, in terpelo bo do konca svetá.

Pri vsem svojem trudu je Izaija vender le malo opravil, in Ahaz je ostal do svoje smerti hudoben in velik malikvavec.

Kako strašna pregreha je spremišljeno v nespokornosti ostati! Tako daleč pride človek, če precej v začetku ne premaguje in ne kroti hudega nagnjenja, če ne posluša opominjevanja svojih staršev in učnikov, če se pusti hudobnim zgledam drugih v greh zapeljati.

Pod Jozijem, zadnjim pobožnim kraljem na Judovskem, je jél Jeremija prerok učiti. Hudo se je tudi on malikvanju ustavljal, popolnoma ga je hotel zatréti. Dokler je Jozija živel, je Jeremija preroka z vso močjo podpéral. Pa po smerti tega boga-

boječega kralja so bili štirje kralji zaporedoma vsi hudobni. Žuganje božje, de bota mesto in tempelj radzjana, in de bodo prebivavci sužnji v tujo deželo gnani, se je tedaj spolnilo. Nabuhodonozor je prišel v Jeruzalem, ter je razdjal mesto in tempelj, gnal vse premožne prebivavce s seboj v Babilon, in je storil konec Judovskemu kraljestvu.

Jeremija, kateri je smel z ubožci v Jeruzalemu ostati, je sedel zdaj na podertii svojiga preljubega mesta, in s solzami v očeh prepeval žalostne pesmi, ki jih imamo v svetem pismu. Ko so se prebivavci, kateri so bili doma ostali, malikvanju udali, in celó luno moliti začeli, jih je Jeremija serdno svaril.

Kako nesrečen je človek, kateri stopi s pota božjih zapoved, in se hudobii udá: Ne bo šibi božji ušel. Ona pride večkrat počasi, pa pride gotovo.

Jeremija nam daje lep zgled ljubezni do domače dežele. Opominjal in svaril je oslepljeno ljudstvo in odvráčeval od malikvanja, de bi ga žugana kazen ne zadela, in de bi ne bila dežela v pušo. Pri naj ubožnejših prebivavcih v svoji domači deželi je ostal, in je vse storil, de bi jo otél in ohranil. Tako tudi mi ljubimo svojo domovino, vse njene zadeve v sercu ž njo občutimo, in radi storimo, kar povikša njeno srečo, vsako nesrečo od nje odvráčujmo, in večkrat Boga za njo prosimo.

Babilonska sužnost.

Desiravno je Bog nepokorne Jude z Babilonsko sužnostjo pokoril, je hotel po nji le vendar modre in dobre namene doseči. Treba se je bilo Judam učiti, kako nezvesti so bili, de so Boga zapustili, in lažnjivim bogovam služili. Treba jim je bilo spoznovati, de je Bog neskončno svet, ki vse dobro ljubi, in vse hudo sovraži, poterpežljiv in usmiljen; de pa tudi prelomovavce svojih zapoved hudo pokorí, po pravici in po pravičnosti sódi, in de nič hudega brez kazni ne ostane. Nezvesti Judje naj bi spet pravega Boga molili, malikvanju in mališki službi se za vselej odpovedali; naj bi tudi nevérne narode, med kterimi so bili raztreseni, učili pravega Boga spoznati in častiti, in jih soznanili z obljubljenim Odrešenikom, in tako naj bi začel sčasoma ves človeški rod pravega Boga moliti, in naj bi se pripravljali na Mesijev prihod. Resnično, milostiv je Bog, zgol dobrota ga je! Tudi, kadar tēpe, ostane naš Oče; le poboljšati nas želi, in našo dušo večno zveličati.

Ali je pa Bog z Babilonsko sužnostjo svoje neskončno modre in dobrotljive namene pri Judih tudi dosegel? Desiravno poprejšni tepeži pri terdovratnih Judih večkrat niso nič zdali, je vendar kazen odgnanja iz domače dežele za-nje naj boljše nasledke imela. Nesreča sužnosti jim je bila k poboljšanju. Živo

so zdaj spoznali, kako bédasto je malikovati, in kakošne kazni so malikvavci vredni; zdaj v sredi malikvavskega naroda le naj manjšega nagnjenja k malikvanju niso več kazali, kteremu so bili vendar še v svoji domovini, blizo tempeljna in pri vsi praznični službi božji udani. Nič jim ni zdaj bolj blago in drago, kakor pravega Boga moliti; tudi naj večje terpljenje in preganjanje jih ni več moglo k malikvanju napeljati.

Bog je svojimu zvoljenemu ljudstvu tudi v tem zaverženem stanu pošiljal preroke, kteri so si prizadevali ga v pravi veri uterediti. Ti preroki so oznanovali ljudstvu tolažno obljubo, de ga bo Bog kadaj iz sužnosti rešil, in spet peljal v njegovo ljubo domovino.

Danijel pri Nabuhodonozorju kralju.

Bog je Judovskemu ljudstvu sužnost polajševal, ker je vidil, de se s skesanim in poboljšanim sercam k njemu povračuje, de storjene pregrehe zametuje, in zdaj stanovitno po potu njegovih zapoved hodi. V to je bil prerok Danijel od Boga namenjen.

Danijel je bil izmed četverih imenitnih Judovskih mladenčev, ki si jih je bil Nabuhodonozor odbral, ter jih je rekel v svojem gradu rediti, in vseh umetnost učiti. Hotel je kralj, de bi se Danijelu in njegovim trém prijatlam naj boljše jedi kraljeve mize dajale. Ko po svoji postavi, ki jim jo je bil Mojzes v božjem

imenu oznanil, nekterih jedi niso sméli jesti so prosili kraljevega hišnika, de jim je slabjših jedí, le opresnine in vode dajal. Ob ti slabi in zmerni jedi so bili še lepši in zdravjši na truplu, in so tudi prav umni prihajali. Zlasti Danijel je v modrosti in umnosti vse Babilonske modrijane prekosil. Toraj mu je kralj imenitne opravila v skerb zročil, ktere je Danijel tudi z vso zvestôbo in s posebno modrostjo pod več njegovimi nasledniki opravljal.

Nekdaj se Nabuhodonozor sanj, ki jih je imel, ni mogel domisliti, in je sklical vse izlagavce, kterih je bilo veliko v deželi, de bi ga opomnili pozabljenih sanj, in mu jih razložili. Pa vsi so na zadnje rekli, de tega ne morejo storiti. To je kralja tako razjezilo, de bi bil skoraj vse modrijane v Babilonu pomoriti dal.

Danijel, ki to zvé, prosi kralja, de bi zažugano kazen odložil. Potlej je goreče k Bogu molil rekoč: „Daj mi modrost in umnost, de bom mogel kralju sanje povedati in razložiti!“ Bog je Danijelovo molitev uslišal. Tisto noč je Bog Danijelu sanje razodel, in mu tudi modrost dal jih razložiti. Drugi dan je šel Danijel pred kralja, mu sanje pové, ktere je imel, in mu jih tudi razloži. S tim se je Danijel kralju tako prikupil, de ga postavi prvega za seboj, in z začudenjem zavpije: „Bog, ktereга ti moliš, je Bog nad vse bogove, Gospod čez vse kralje!“ Tudi une tri

Judovske mladenče je kralj z imenitnimi službami obdaril.

Učimo se iz zgleda teh Judovskih mladenčev, de postave in zapovedi svoje svete vere zvesto dopolnujmo. Za tega voljo so bili Bogu prijetni, in jim je bil v vsih nevarnostih pomočnik. Učimo se pa tudi iz tega, de bodimo zmerni v živežu, in de ne jejmo in ne pijmo več, kakor kolikor nam je treba za ohranjenje svojiga življenja in svoje moči. Zmernost ohranjuje zdravje; nezmernost pa napravlja mnogotere bolezni in večkrat naglo smert.

Ti mladenči nam tudi dajejo posnemanja vreden zgled pridnosti v učenju koristnih umetnost. Tako so se storili pripravne za imenitne opravila, ktere jim je kralj zročil. Poprimimo se tudi mi vsake prilike se veliko koristnega naučiti, de bomo mogli kadaj bližnjimu prav veliko dobrega storiti.

Trije mladenči v péči v plamenu.

Desiravno je bil Nabuhodonozor edinega pravega Boga, kterega so Judje molili, Boga čez vse bogove in Gospoda čez kralje spoznal, je vender menil, de smé še druge bogove moliti. Tudi ga je bilo zgoli napuh, in je hotel, de bi ga še živečiga njegovu podložni po božje častili. Rekel si je tedej zlato podóbo

postaviti. O stavi te podobe je obhajal velik praznik, je vse služabnike in veljake svojiga kraljestva na-nj povabil, ter je dal oklicati zapoved: „Kadar trobentni glas zaslišite, popadajte vsi na obraz, in molite zlato podobo; kdor tega ne stori, po pri tej priči v peč veržen v plamen.“

Trije Danijelovi prijatli so bili pričujoči, ker so bili imenitni deželjski služabniki; tudi oni bi bili mogli pred podobo pasti, ter jo moliti. Pa tega niso storili, in zato so bili kralju zatoženi. Kralj jim reče: „Le berž mi molite to podobo, če ne, kar v peč vas bo rečem v plamen vreči, in kateri Bog vas bo rešil iz njéga?“ Mladenči, polni zaupanja v božjo pomoč, rečejo: „Bog, ki ga molimo, je dosti močan oteti nas iz ognjene peči in iz tvojih rok. Pa če tudi tega ne stori, vedi, o kralj, tvojih malikov vender ne bomo častili, ne molili tvoje podobe!“ Kralja jeza zlómi, še sedemkrat huje rečé peč razbeliti, vsim trem Danijelovim tovaršem roké in nogé zvezati in jih vreči v peč. Pa nič se jim ni zgodilo v nji. Vidili so jih proste v plamenu hoditi, in slišali Bogu hvalo prepevati. Vidili so tudi pri njih še enega četertega mladenča.

Temu se je kralj začudil, in je rekel trém mladénčém priti iz ognjene peči. Pridejo, in celó nič niso poškodvani; vezila, s kterimi so bili zvezani za roke in za noge, je ogenj požgal, njih lasje pa in njih oblačila niso kar nič osmojene. Pravili so, de jim je Bog angela poslal, kateri je plamen od njih

razplal. Kralj je ostermel nad močjo tega Boga, ter zavpije: „Češen bodi Bog, ktereга vi molite!“ In pri ti priči je dal po vsem kraljestvu povečje, de bode umorjen, kdorkoli bi Boga, ki ga Judje molijo, preklinjal.

Kako čudno otme Bog včasi svoje zveste služabnike iz naj večje nevarnosti! Nikoli ne zapustite pota njegovih zapoved, temuč deržite se stanovitno dobrega; po tem vas tudi Bog ne bo zapustil, in on vam bo v naj večjih nadlogah tolažnik, odrešnik in varih.

Tukej vidimo spet očitno, kako se je spoznanje in češenje pravega Boga sčasoma tudi med neverniki razširilo. Kako smo pač srečni, de nam je Bog dal rojenim biti v deželi, kjer je luč vere povsod razširjena, de nam je dal dobre starše, kateri nas z mladega pobožnosti in straha božjiga učijo! Ali smo pa tudi Bogu prav hvaležni za to? Ali radi poslušamo pridne nauke in opominjevanje svojih staršev? Ali si prizadevamo rasti v pobožnosti in bogaboječnosti?

Danijel v levnjaku.

Nekaj let po tem je Nabuhodonozor umerl. Za njim je bilo več kraljev, med kterimi je Darij v misel vzeti. Danijel je pri tem veliko veljal. Jako rad ga je imel kralj. Drugi kraljevi služabniki so mu bili toliko nevoš-

ljivi, ker je bil iz rodú premaganega Judovskega ljudstva. Zmišljevali so si tedej, kako de bi ga spodrinili. Kralja so pregovorili, de je dal ukaz: „Trideset dni ne sme nihče ne Boga, ne človeka kakega daru ali milosti prositi, kakor le kralja. Kdor bo ta ukaz prelomil, bo veržen v levnjak.“

Danijelovi sovražniki so že popred vedili, de on, tako pobožen in bogaboječ, tega kraljevega povelja ne bo spolnil. Res moli Danijel vsak dan trikrat klečé pravega Boga, kakor je bila zméraj njegova navada. Danijelovi sovražniki so šli precej kralju povedat, de je Danijel ukaz prelomil, in rekó: „Za tega voljo mora kaznovan biti.“ Kralj je čislal Danijela, in celó ljubil ga je, ker je bil pravičin in umen. Nerad je dovolil, de naj veržejo tega zvestiga služabnika v levnjak; ločil se je tedej od njega s temi besedami: „Pomagaj ti Bog, kteremu neprenehoma služiš!“ Sam je zapečatil kamen na durih v levnjak, de bi Danijela nihče ne mogel umoriti, ko bi mu levi nič žalega ne storili.

Kralja je grozno bolelo, de se je ž njegovim modrim in zvestim služabnikom taka zgodila; od žalosti ni mogel jésti zvečer, in vso noč ne spati. Očitala mu je vést, de je dal tako dobrega služabnika umoriti. Precej zjutraj je kralj hitel k levnjaku, in je zagnal glas: „Danijel, služabnik živega Boga, ali te je tvoj Bog tudi moči levov otel?“ Zdaj se je zaslišal Danijelov glas iz levnjaka: „Moj kralj, dodéli ti Bog dolgo življenje! Moj Bog me je

otél moči levov, ker se nisim zoper njega pregrešil, in ker sim tudi tebi, o kralj, vedno zvesto služil!“

Tega se je kralj močno razveselil; precej je rekel Danijela iz jame vzeti, in njegove hudobne sovražnike v njo pometati, in ko bi trenil, so jih levi raztergali. Zdaj je Darij po vsem kraljestvu dal oznaniti: „Od zdaj naj vsak častí in moli Boga, kterega Danijel moli; ker on je pravi in živi Bog, njegovo kraljestvo in njegova moč je vekomaj.“

Ne bodite nikomur nevošljivi, in nikogar ne obrekujte. Kako žalostna se je prigodila Danijelovim sovražnikom, kateri so mu kraljevo ljubezen zavidali, ga za to obrekovali, in od kralja ga spodriniti želeli! Nevošljivost in obrekovanje vodita v sovraštvo, kažeta nepriljudno sercé, v katerem ne prebiva ljubezen, ampak golo sovraštvo do svojiga bližnjiga, po katerem si človek večji del sam naj več škoduje. Tukaj prav očitno vidimo: „Kdor drugim jamo koplje, sam vanjo pade.“

Malik Bal.

V Babilonu je bila podoba malika, ki so mu Bal rekli, kterega so po božje častili. Vsak dan so pred njo pokladali jedi, ktere so bile drugi dan snédene. Tedej je kralj Danijela

rekel: „Glej, mi ne molimo mertve podobe, ampak živega Boga; vsak dan pojé jedi pred njega postavljene.“ Danijel se zasméja. Kralj, kateri je ménil, de je Balres bog, pokliče vse Balove pope, in jim reče: „Povejte mi, kdo pojéda jedi v tempeljnu. Ako jih Bal ne zauživa, mora Danijel umreti, ker je boga, kterege mi molimo, preklinjal; ako jih pa Bal ne uživa, bom dal vas zavoljo vaše golufije pomoriti.“

Popi so rekli: „Kralj, sam postavi, kakor je navada, pred Bala jedi, in sam zakleni in zapečati duri v tempelj; vidilo drugi dan se bo, kdo pravico govori!“ To se je zgodilo; jedi postavijo na mizo, in kralj ostane z Danijelam sam v tempeljnu. Kadar iz tempeljna gresta, je Danijel po tleh čistega pepela natrósil, in duri v tempelj sta zapečatila.

Drugi dan, ko v tempelj prideta, je bilo vse snédeno. Zavpije kralj: „Velik je Bal, on je živ Bog!“ Pa Danijel poderži kralja, mu pokaže stopinje po tempeljnu, in najde skrivne durice v tempelj, skozi ktere so popi vsako noč prilezli, de so pojédli Balove jedi. Na to so bili popi pomorjeni, kakor jim je bil kralj zažugal; Balova podoba je bila zdrobljena, in njegov tempelj ves razdjan.

V Babilonu so tudi nekako kačo pó božje častili. Kralj Danijelu reče: „Pa ta, glej, je vender živ bog! Moli ga!“ Danijel reče kralju: „Samo pripusti mi, in brez meča ti umorim

tega boga.“ Danijel vzame smole, sala in las, napravi svalkov, in jih kači da, od katerih je mogla poginiti. In Danijel reče: „Zdaj pogledajte, koga de molite!“

Ljudstvo se je nad tem grozno razserdilo; hotlo je od kralja, de naj Danijela k smerti obsodi. Kralj je mogel razkačenemu ljudstvu prijenjati, in Danijel je v levnjak veržen. Tode levi se ga niso dotaknili, desiravno so bili sostradani. Kralja je silno veselilo, de je Danijel brez škode živ ostal, in je zapovedal, de naj se vsi njegovi podložniki bojé Boga, ktereга Danijel móli, ker on je odrešenik, in déla čudeže na zemlji, on je Danijela iz levnjaka otél.

Kakošen namen je le Bog imel pri vsih tih čudežih, ki nam jih sveto pismo pripoveduje? Imel je misel ljudi k spoznanju in češenju pravega Boga pripeljati, jih dobre in pobožne storiti in večno zveličati. In zarés Boga prav spoznati, mu služiti in njegove zapovedi na tanko spolnovati, to nam pridobiva ljubezen in dopadenje božje, nas tolaži v terpljenju, nas dela zadovoljne in mirne v vsaki okoljšini našega življenja, in nam odgerne veselo večnost.

Judje se vernejo v svojo domovino.

Dozdaj so bili večji del vsi kralji Judam sicer dobri, dovolili so jim kmetovati in kupčevati; pri vsem tem pa so vender ljudje po

svoji domovini hrepeneli, in Bog usliši njih želje, ker so se poboljšali in spokorili.

Danijel, prerok, je svojimu ljudstvu v tolažbo po božjem razodetju napovedal, de jim bo, kadar mine sedemdeset let njih sužnosti, dovoljeno verniti se na Kanansko in spet postaviti tempelj in zidovje Jeruzalemskega mesta.

Od Danijela napovedani čas, v katerem so se Judje imeli v svojo domovino verniti, je prišel s kraljem Ciram.

Kar je bil kralj Nabuhodonozor Jude v sužnost na Babilonsko odpeljal, je bilo že 70 let preteklo. Zdaj je Cir, Perzanski kralj, ki je tudi na Asirskem in Babilonskem gospodoval, Judam dovolil verniti se na Kanansko in v Jeruzalemu spet tempelj postaviti. Po tem dovoljenju se je več kot 40,000 Judov s Zorobabelam, svojim vladnikom, v svojo domovino vernilo. Kralj Cir jim je dal vso sveto posodo, ktero je bil Nabuhodonozor iz tempeljna poropal, in tudi sam jim je k stavi močno pomagal.

Po Cirovi smerti je bilo zidanje tempeljna sicer nekoliko let zadržano; Samarijani namreč, ki niso smeli z Judi vred zidati, so jih iz sovraštva pri naslednjem kralju v sum ali glas nezvestobe pripravili. Pa novi kralj, Darij, jim je dovolil začeto zidanje tempeljna dokončati, in je rekel jim tudi še iz njegovih prihodkov veliko denarjev v to dati. Tako sta počasi Jeruzalemsko mesto in tempelj spet stala.

Se vé, de ta ni bil kakor nekdanji prelepi tempelj; pa prerok tolaži zavoljo tega ljudstvo rekoč: „Ta novi tempelj bo vendar veliko bolj častitljiv od Salomonovega, ker bo va-nj kedaj Sveti vsih svetih, obljubljeni Mesija, prišel.“

Drugi kralj, Artakserks, je Judam, kateri so bili še na Asirskem in Babilonskem ostali, vnovič dovolil domu se podati, in je poslal pobožnega in učenega duhovna, Ezdra po imenu, vladnika ž njimi v Jeruzalem. Kralj mu je dovolil zlató in srebró, kar so ga na Asirskem in Babilonskem prebivajoči Judje rado voljno v stavo tempeljna hotéli podariti, s seboj vzeti, tudi sam iz svojiga kraljevega zaklada je dal toliko zlatá in srebrá, kolikor ga je bilo v napravo častitljive službe božje v Jeruzalemu še treba. Davke, ki so jih mogli Judje do zdaj vsako leto plačevati, jim je pustil, in ukazal jim je, si iz svojiga naróda spet starašine in poglavarje voliti. Ezdra je spet réd duhovnov in levitov postavil, je vse napravil, česar je bilo še treba, službo božjo častljivo obhajati, in poiskal je prepíse svetih bukev, kar jih je bilo še ostalo.

Artakserks, kralj, je zadnjič pobožnega Nehemija, ki je bil kraljev točaj pri njem, poglavarja poslal na Judovsko s poveljem, terdnjavo v Jeruzalemu spet sozidati, in kar je bilo še potrebnega, napraviti. Razkačeni Samarijani so zidanje Jeruzalemskega mesta

in mestnega ozidja celó z orožjem v roki ustavljali; pa Nehemija je vse zadržke premagal. Obzidje Jeruzalemskega mesta je bilo pod njim postavljeno, in častitljiva služba božja se je v svoji prvi čistosti in lepoti pričela. Samarijani, ker z Judi vred v Jeruzalemu niso smeli tempeljna zidati so si pozneje na gori Garicim svoj tempelj postavili, in od tega časa je bilo toliko sovraštvo med Judi in Samarijani, de še jedi in pijače eden od drugega niso hotli jemati.

Judje niso sreče svoje vere čislali, dokler so se sméli prosto in brez zaprêke po nji ravnati. Ko jim je bilo pa v neverskih deželah težje po nji živeti, so se učili njeno vrednost še le prav spoznovati. Kolikokrat smo z Judi v enaki zadevi! Zdravje clovek še le po bolezní prav čísla; dobroto kruha še le takrat prav čuti, kadar potreba in dragina nastopite. Tako nam mora Bog večkrat kakošen dar kaj časa utegovati, de se ga učimo prav čislati in rabiti.

Koliko tolažbe, koliko pomoči je Bog Judam v njih revšini pošiljal! Ali ne dela ljubi Bog tudi nam tega, če nas tudi s kako nadlogo obiše? Tudi ko nas tepe in krotí, je naš Oče. De bi se le vselej te dobrote in ljubezni božje spomnili, in jo spoznali! tudi v nadlogah in težavah bi Boga častili, in hvalili za toliko dobrot, ki nam jih tudi še

takrat podeljuje, kadar se nam zdi, de nas hoče zapustiti.

Poznejše prigodbe z Judi.

Pozneje užuga veliko Perzansko kraljestvo Aleksander, sloveči Macedonski kralj. Pa berž po smerti tega zmagovavca se je njegovo nezumno kraljestvo v več kraljestev ali držav razdrobilo. O tih spremembah je bila Palestina (Judovska dežela) s pervega pod oblastjo Egiptovskih, potlej pod oblastjo Sirskih kraljev. Med temi je bil Antijoh Epifan grozno neusmiljen in lakomen knez; ni maral ne za vero, ne za pobožnost in čednost. Pobožnemu Oniju je veliko duhovstvo vzela, in to čast in službo prodal njegovemu hudobnemu bratu, kateri mu je veliko denarjev za-njo obljubil. Začel je Jude zavoljo njih vere in postave celó preganjati. Prepovedal jim je saboto posvečevati in zapovedane daritve v tempeljnu opravljati. Sam je šel v Jeruzalemski tempelj, in je vse, kar je bilo v njem svetega in dragega, iz njega pobral, ter ukazal mališke podobe va-nj postaviti. Dal je povelje prepise svetih bukev po hišah poiskati in jih sožgati. Jude je silil malikovati, in jih je strašno mučil, de bi jih od prave vere odvernili. Nekoliko Judov se mu je zapeljati dalo; veliko pa jih je bilo, ki so raji naj grozovitnejše bolečine in celó smert terpeli, kakor kaj storili, kar jim je bilo po božji postavi storiti prepovedano.

Veliko lepih zgledov stanovitnosti v veri in pobožnosti se najde v tem času preganjanja. — Eleazar, 90 let star sivčik, eden izmed prvih mož, je bil siljen, de bi soper božjo zapoved jedel svinjsko meso, katero je bilo Judam prepovedano jesti. Vse so poskusili, zvijačo in silo, močno si prizadevali ga v to pregovoriti. Pa Eleazar hoče raji umreti, kakor božjo jezo in šibo si nakopati. Toraj so ga zgrabili in neusmiljeno umorili.

Neka mati s sedem sinovi je bila zatožena, de ni pokorna kraljevemu povelju, in de se ustavlja jesti jedi, ki so bile po postavi prepovedane. Pred kralja je poklicana, in siljena, de naj se podverže kraljevemu povelju. Sin za sinam je neusmiljeno mučen, ker so vsi z enim glasam zavpili: „Raji hočemo umreti, kakor božjo postavo prelomiti!“ Zdaj je tudi mati na versti. Serčno gre smerti naproti, in vesela da svoje življenje v dar za to, kar je človeku naj svetejšega, za vero v pravega Boga.

V ti revi in stiski je Bog obudil junaško rodovino, ktera si je prizadevala Judovsko ljudstvo soper sovražnike braniti, in ganjihovega zatéranja in preganjanja rešiti. Makabeji se je reklo bratam iz te rodovine, ali tudi Asamoneji, ker je bilo očetunjih naroda Asamon imé. Iz te rodovine je vstajal vitez za vitezam. Naj boljši

junak med njimi je bil Juda Makabej, kateri je majhino vojsko ali armado izmed Judovskega ljudstva nabral, in ž njo veliko večje armade Sircov, Samarijanov in drugih sovražnikov otépel. Ako je bil kateri teh vitezov v boju umorjen, je prec drugi nastopil, in vojšake nad sovražnike peljal. Ti vitezi so se z mogočnimi Rimljani poprijatili, in so bili sami svoji, in knezi spet svobodnega Judovskega ljudstva. Ščasoma pa so se Rimljani pooblastili Judovske države, in so na mesto Makabejskih knezov Idumejca, Antipatra po imenu, Judeji oblastnika postavili. Za njim je nastopil Herod, njegov sin, kterega so pozneje Rimljani za kralja v Judeji povzdignili; on je, de bi se Judam prikupil, Jeruzalemski tempelj razširil, olepšal in prav prijetnega napravil. Ob njegovem času je bil obljubljeni Odrešenik rôjen, ko je bilo od stvarjenja naše zemlje 4000 let preteklo.

J o b.

V svetem pismu beremo prav lepo povest od pobožnega moža, Joba po imenu. Ta povest nas uči prav očitno, de se v nadlogi terdno Boga deržimo; kaže nam tudi, de je Bog ravno tako dobrotljiv kakor mogočen, de nesrečnim in nadložnim pomaga.

Job je prebival v deželi Hus; sedem sinov je imel in tri hčere in veliko čedo živine. V pobožnosti in božjem strahu je redil svoje

otrôke, učil jih je edinosti in mirnosti. Ko so bili odrastli, ni jenjal po očetovo za nje skrbeti, velikokrat je za nje molil, de bi jim Bog pomagal greha se varovati. Tudi ko je bil srečen, in se mu je dobro godilo, je bil Job zmeraj pobožen in kreposten.

Bog je hotel svojiga zvestega služabnika s terpljenjem skusiti, in tudi v naj večjih nadlogah in zopernostih je ostal Job pobóžen in bogaboječ.

Enega dne je dobil Job štiri žalostne poročila. En poročnik pride, in reče: „Bližnji tolovaji so na čede tvojih volov in oslic planili, pastirje pobili in čede odpeljali.“ Drugi pride, in reče: „Ogenj je padel z neba, in je pokončal tvoje ovce s pastirji vred.“ Tretji pride, in reče: „Tolovaji so tvoje kamele odgnali, in pastirje pomorili.“ Zadnjič pride še četeri, in reče: „Tvoji otroci so se zbrali pri naj staršem bratu; strašen vihar je vstal, hiša je na kup padla, in vse tvoje otroke poterla.“

To slišati je bil Job zelo žalosten; vendar se je kmalo spet zavedil, ter reče ves udan v voljo božjo: „Gospod je dal, Gospod je vzel; hvaljeno bodi Gospodovo ime!“

Bog je hotel Joba še huje skusiti, in mu je poslal tudi še telesno terpljenje in bolečine. Strašne gobe so se ga prijele. Job je terpel neizrečne bolečine, in od ljudi odločen je

mogel živeti. V ti nadlogi mu njegova žena pravi, ktera bi ga bila mogla tolažiti: „Ali se boš še deržal svoje pobožnosti? Ali te je ona rešila tvojiga terpljenja? Tvoje zaupanje v Boga je prazno, umreti moraš.“ Pa Job ji je odgovoril: „Neumno govoriš. Ako smo tolikanj dobrega od Boga prejeli, zakaj bi tudi nadlog in zopernost z voljo ne terpeli?“

Job v vsih nadlogah in bolečinah svojiga zaupanja v Boga ni popolnoma zgubil; vender pa so ga tako težile in lomile, de je zavpil: „Veliko, silno veliko je moje terpljenje! Oh, de bi ne bil rojen!“

Nekoliko prijatljov, ki so slišali od njegove velike nesreče, ga pride tolažit. V toliki revi ga najdejo, de se zjokajo nad njim, in zavoljo prevelike žalosti svojiga serca dolgo ne morejo govoriti. Zadnjič si prizadevajo potolažiti ga, pa ni je dobil tolažbe v njih govorih.

Trije prijatli so bili te misli, de Bog le grešnikom težave in terpljenje pošilja, rekli so tedaj: „Jób se je mogel zoper Boga zlo pregrešiti, ker ga s takim terplenjem obiskuje; naj se le prav iz serca k Bogu spreoberne, potlej bo tudi rešen svojiga terpljenja, in v poprejšnji srečni stan postavljen.“

V tem tedej Job nobene tolažbe ne najde; on pa le terdi, de Bog na tem svetu ne obiskuje samo grešnikov, ampak tudi pravične s

terpljenjem. Job sicer pravi, de pred Bogam nihče ni pravičin; vender stanovitno terdi, de ni takih grehov storil, kakoršne mu njegovi prijatli očitajo, in kateri zaslužijo tako terpljenje, kakoršno je njegovo. Tako zlo je čutil svojo nesrečo, de je ménil, de mu tukej nobenega rešenja ni več upati.

Pa zdaj je Bog sam Jobu govoril, in ga podučil, de terpljenje vsakemu človeku po svojih modrih namenih pošilja, de ni zmeraj znamenje jeze božje, de je treba v naj večjih zopernostih božje pomoči upati, čas in pot te pomoči pa njegovi modrosti prepustiti. — Job je spoznal, de ni zmeraj pametno od Boga govoril; kesal se je svojiga greha, de je jel v svojem zaupanju v Boga omahovati, in de je zavoljo prevelikih bolečin želel, de bi ne bil rojen.

Bog je Jobu poterpežljivost povernil. Spet je ozdravel; Bog ga je oblagodaril v veliko čedami, mu je dal spet veliko otrok, in še sto in štirideset let srečno in dovoljno živeti.

Job je bil v sreči in premoženju ponižen in bogaboječ: pa tudi v terpljenju in nadlogah ni zgubil svojiga zaupanja v Boga, ves udan je bil v voljo božjo. — Job nam je tedej posnemanja vreden zgled poterpežljivosti in zaupanja v Boga.

Kako ljubi in dragi so staršem otroci, vidimo nad Jobam. Kaj je otrokam storiti, da se te priserčne ljubezni svojih staršev vredne storijo?

Dobra vest je res memo vsega drag dar, kateri se nam ne more vzeti, kateri nas celó v smerti še tolaži, in v zaupanju v Boga krepča. Prizadevajmo si vedno dobro vest ohraniti; ona in Bog sta naj boljša prijatla v nadlogi.

Pričakovanje Odrešenika.

Bog je bil Izraelski narod izmed vsih drugih narodov na zemlji zvolil, da bi ga v svet in srečen narod zredil. Toraj je poklical Abrahama, moža naj svetejšega, ki je tistikrat na zemlji živel, in ga temu narodu očeta postavil. „Tebe,“ mu je Bog rekel, „tebe postavim očeta velikemu narodu.“ Pa tudi narodu je Bog rekel tam na Sinajski gori: „Če bote moj glas poslušali, mi bote izmed vsih narodov moja lastina, ljudstvo meni posvečeno.“

Pa zvolil si je Bog ta narod, ne kakor da bi bil imel ravno kako posebno ljubezen do njega, ne kakor da bi ne bil drugim narodom na zemlji ravno tako ljubeznjiv in po očetovo dober; temuč hotel je pravo božje spoznanje, pobožnost in blágost po tem narodu med vse druge narode po zemlji razširiti. „Po tebi,“ je djal Abrahamu, „bodo oblagodarjeni vsi narodi na zemlji.“ Kar ima biti duhoven božji ljudstvu, katero mu je zročeno, to je imel biti Izraelski narod vsim narodom na zemlji. Temu narodu so bile zročene razodetja, postave in oblube božje. Ta narod je imel lep

poklic, pravo spoznanje in češenje božje, pobožnost in blagost razširjati po zemlji.

Kakorkoli pa je bil terdovratin ta narod, kolikorkrat je tudi v malikvanje, greh in revo zabredel, je Bog po njem vendar le svojo milostivo in ljubeznjivo misel uredničil. Ne le stari prebivavci Kananske dežele in njeni mejaši, Madjančani in Moabitani, Filisteji in Sirci, Tireji in Sidončani, ampak tudi naj večje in terdnejše kraljestva nekdanjiga sveta so se po Izraelcih naučile Boga spoznati.

Že léga Kananske dežele v sredi svetá, ravno pôleg Tira in Sidona, velikih teržnih mést nekdanjiga sveta, je bila vsa taka, de se je iz nje lahko po vsi zemlji božje razodetje razširjalo. In de je res na široko in dolgo do zakrajnih narodov prislovélo, se prav očitno vidi, postavim nad Sabsko kraljico, ktera je zavoljo Gospodovega imena v Jeruzalem prišla. Kako je pa Bog verh tega Izraelski narod ob času njegovega potovanja že z Egipčani, z Asirci in z Babilončani združil, kako je svoje ime po Jožefu in Mojzesu v Egiptu, po Jonu in Tobiju v Ninivi, po Danijelu in njegovih tovarših v Babilonu razoznanil in poveličal, vemo iz svetih zgodéb. Tudi z naj bolj slovečimi narodi na svetu, z Gerki in Rimljani so Izraelci v družbo prihajali, in povsod so pravo spoznanje in češenje božje razširjali.

Tako se še zdaj kaže, de Bog po svojem modrem in dobrotnem sklepu ves svét vlada, vse zgodbe obrača, vsih narodov stan odločuje; de je on Bog ne le Izraelcov, ampak vsih narodov, in de vse ljudi s svojo ljubeznijo obsega, kakor široko plavo nebo vso zemljo obdája. V vladanju Izraelskega ljudstva se razodeva božja naredba vse narode po zemlji razsvetliti, poboljšati in zveličati.

Pa Izraelski narod je imel še lepše obéte.

Bog je rekel kači, ktera je naše perve starše v greh zapeljala: „Ženinih mlajših eden ti bo

glavo sterl, ti pa mu boš petó zalazvala.“ Satan, ali hudi duh, je bil tisti, kateri je iz kače govoril. Bog je tedaj rekel: „Bo prišel nekdo, kateri bo moč tega hudobnega in sovražnega duha razdjal, pa bo tudi sam veliko terpel.“

Abrahamu je Bog rekel; „Bom pomnožil kakor zvezde na nebu tvoje otroke, — in po nékem tvojih mlajših bodo osrčeni vsi narodi na zemlji.“

To obljubo je Bog Jakobu še bolj očitno ponovil, in po imenu mu je tistega njegovih dvanajsterih sinov imenoval, iz kterega se bo odrešenik rodil, in tudi čas povedal, ob kterem bo na svet prišel. „Kraljeva palica íne bo prešla od Juda,“ je Jakob umiraje prerokval, „ne vojvodstvo od njegovih mlajših, dokler ne bo tistega, kateri ima poslan biti, in va-nj bodo narodi upali.“

To obljubo je Bog po Mojzesu vsemu Izraelskemu narodu ponovil. „Preroka, kakor mene,“ je djál Mojzes, „vam bo Gospod, vaš Bog, izmed vaših bratov obudil. Poslušajte vse, karkoli vam poreče, Kdor pa ga ne bo poslušal, naj bo izmed ljudstva zveržen.“

Še lepše je Bog to obljubo kralju Davidu razkazal. David si je bil svest nekóga izmed svojih mlajših, kateri bo njegov sin, pa vender večni kralj. Ves zamaknjen in s toliko častjo govori od njega, de ga imenuje svojiga gospoda, kterega kraljestvo bo večno.

Od tega obljubljenega odrešenika govore zadnjič vsi preroki. Ze veliko vékov préd so ga popisovali in ga žudodelnika imenovali, Bog močóni, Bog z nami, Sin velikega Boga, Zvoljenec božji, nad kterim ima Bog svoje dopadenje, Gospod nam dan v pravico. Svéti svétih, Maziljenc božji, Osrečnik in Odrešnik človeškega rodú. Knéz mirú, ki bo ljudem večni mir prinesel, véliki Kralj, ki se bo iz Davidovega rodú rodil, ki se bo njegovo kraljestvo po vsem svetu razširilo, in

terpelo bo vekomaj, ki se mu bodo še vsi narodi podvergli, ki bodo vsi pozemeljski kralji pred njega poklekovali.

Prerokvali so vse spomina vrednejše, tudi še tako majhine okolšine njegovega življenja. Tako postavim, je prerok Mihej, de kak zgled damo, celó kraj njegovega rojstva napovedal rekoč: „Ti Betlehem na Judovskem, nisi naj manjše izmed Judovih mest; zakaj iz tebe izhaja Vladnik, kateri bo moje ljudstvo vladal, ktereга izhod je od začetka in od večnih dni.“ Izaija je okolšine njegovega terpljenja, in Danjel čas njegove smerti na tanko napovedal.

Čas, ko je imel Odrešenik človeškega rodú priti, se je približal. Kraljeva palica je bila vzeta Judovskemu narodu, ki je kopernel pod tujo oblastjo. Ne le Izraelci, ampak ves svet je zdaj Odrešenika potreboval. Vsi narodi, kateri so se z božjimi obéti soznani, so po njem hrepeneli.

Ti toliki božji obéti, ti toliki upi Izraelskega naroda so tudi za nas kaj silno velikega.

Kolikošen in kolikega zaupanja vréden nam mora tisti biti, ktereга je Bog od stvarjenja sveta tolikokrat s tolikim slovesam svétu osrečvávca obetal, tisti, ktereга so vsi toliki in tako sveti možje Izraelskega naroda: Abraham, Mojzes, David in preroki, Zveličarja vesolnega sveta pričakovali, tisti, ktereга so v sebi imele vse božje obljube in naredbe, kateri je bil dobrih in pobožnih duš naj lepše upanje.

Kaj lepo, milo in ljubeznjivo nam je Bog dozdaj v svetopisemskih zgodbah svojo svetost in ljubezen razodeval, vse to je vendar še le pohlevne zarje prvi blesk. V njem, zvesto Obljubljenem, željno Pričakovanem, se nam je božja Očetova ljubezen do vsih ljudi po vsi svoji svitlôbi, velika, častitljiva in dobrotna prikazala.

In temu, ki ga vse moli—s sveto častjo izrečimo njegovo ime — pravimo: Jezus Kristus.

Nékaj znanosti od zemlje, na kateri živimo.

Bog, stvarnik nebes in zemlje, nas je vstvaril, da bi ga spoznali, častili, ljubili, mu služili, in da bi bili večno zveličani. Zato nam je dal Bog telo s petirimi občutki, in neumerjočo dušo s pametjo in svobodno voljo; zato je od začetka sam ljudi učil, kako naj bodo dobri in pobožni, in pozneje jim je pošiljal preroke, kateri so ljudi v naukih vere podučevali, in jih na zvesto spolnovanje božjih zapoved napeljevali.

Za to življenje nam je ljubi Bog zemljo v prebivališče odkazal, in nam stvarjene reči na nji zročil, da jih za ohranjenje svojiga življenja, za svoj prid in za svojo srečo trezno in hvaležno uživajmo in rabimo. Tréba je tedaj, da se učimo zemljo in reči na nji bolj spoznati, da jih bomo mogli po božjim namenu rabiti.

Zemlja, na kateri smo, je terdo, neprevidljivo oblo (to je, okroglo kakor kugla) in veliko telo, kterege poveršnina je voda in suha zemlja. Zemlja ne stoji na nobenem drugem telesu, ampak sama plava v nezmernem obnebj, in se v enem letu okoli solnca prisuče.

De ima zemlja oblo podobo, vidimo iz tega, ker se gre lahko okoli njé, in se tam nazaj pride, od koder se je šlo; in ker se na morji zdí, da se reči pred nami, hribje, turni in mesta počasi iz neke globočine pomikajo in se kažejo, da se jim le bližamo.

Voda pokriva naj večji cel poveršnine naše zemlje. Po navadi se vzame, da so tri četerti naše

zemlje pod vodo, in de je le četerti del suha zemlja. Razun neskončnega morja je še veliko rek, potokov in virov. Koliko dobrega nam je voda! Brez nje bi ne mogli svoje žeje gasiti, ne jedi pripravljati, ne svojiga života čediti. Brez vode bi živali ne mogle živeti, žito na polju, trava po travnikih, drevje po vertih bi posahnilo; sad bi ne mogel rasti. In vender velikokrat to dobroto tako malo čislamo, ker nam je ljubi Bog obilno vode pripravil. Takrat se še le učimo to dobroto prav spoznati in spoštovati, kadar so oblaki dolgo zaperti, in dež naše zemlje ne pomoči in ne poživi, kadar dolga suša naše njive in travnike žge, in ljudje in živina od vročine omagujejo. Tako nam mora ljubi Bog velikokrat nekaj časa svoje dobrote pritergati, nas sprebuditi, nas spomniti, de naj ga večkrat za-nje prosimo, se mu za-nje zahvalimo, in de ne uživajmo dobrot tega sveta, kakor neumna živina, de bi v Stvarnika ne mislili, od kterega vsak dober dar pride.

Zemlja se razdeluje v pet velikih delov. Pervi je Evropa, v kterem mi prebivamo; drugemu se pravi Azija, v kterem nam je bil Zveličar rojen, in je v njem živel; tretji se imenuje Afrika, kjer je naj hujša vročina, kjer so ljudje večji del černi, in jim pravimo zamorci; četerti del zemlje je Amerika, ki ga je še le v letu 1492 Krištof Kolumb našel, ki se je tako daleč po morju peljal, de je do suhe zemlje prišel; ta dežela je grozno velika; péti del zemlje Avstralija, je iz veliko otokov, in ni dolgo tega, kar je bila od nekih barkarjev najdena. Evropa, kjer mi živimo, je sicer naj manjši, pa naj lepši in naj bolj obdelani del zemlje, in keršanska vera je tukej perva in naj bolj razširjena. Zahvalimo dobrotljivega Boga, de nam je dal tukej od tako dobrih staršev rojenim biti, kjer smo naj ložej umni, dobri in pobožni in Bogu prijetni.

Če se po zemlji ozremo, vidimo, da nismo mi edine žive stvari na nji. Veliko drugih stvari najdemo, ki tudi živijo, ki imajo tudi telo in občutke, ki jim pa uma in svobodne volje manjka, ki dobrega ne razločijo od hudega, ki Boga, svojiga stvarnika, ne morejo spoznati, hvaliti in ljubiti, ne častiti in moliti; ktere so toraj od nas ljudi razločene, in od kterih smo mi veliko imenitniši. Te stvari imenujemo živali. Vse živali skupej so *živalstvo*.

Če se po naši zemlji ogledujemo, zagledamo mnoge sadeže in zeli, germóvje in drevje. Vse te rastline imajo znotraj cévčive, po kterih se oživljivi sok, ki ga iz zemlje in iz zraka pijejo, semtertje preteka. Rastejo in cvetejo, in nektere imajo tečno sadje. Tode brez občutka so, brez svobodnega gibanja in brez življenja. Vse te rastline skupej se imenujejo *sadeštvo*.

Na zemlji najdemo tudi takih telés ali stvari, kterih deli so terdo sprijeti, in prav za prav ne rastejo, ampak se le z nabiranjem enakih delov po zunanjem vekšajo, in se najdejo večji del v zemlji. Sem gredó mnoge rude, kamni, soli, metali. Vse te stvari se imenujejo *rudstvo*.

Kdo zmed nas ne želi teh raznih reči, ki jih je ljubi Bog nam v prid vstvaril, bolj spoznati? Ali ne bomo iz njih toliko bolj spoznali, kako mogočen, dobrotljiv in moder mora tisti biti, kteri je vse to iz nič, le z svojo voljo stvaril? Kolikor bolj pa Boga in njegovo vsegamogočnost, modrost in dobroto spoznamo, toliko bolj ga bomo častili, molili, ljubili, mu pokorni in hvaležni prihajali, in ničesa se ne smemo tako bati, kakor z greham njegovo ljubezen in njegovo dopadenje zgubiti.

Od žival.

Živalsko telo je od človeškega v veliko rečeh razločeno. Človeško telo je po koncu, človeški

obraz je proti nebu obrnjen; v njegovem obličju beremo njegove notranje misli in občutljeje, in že po zunanji podobi človekovi sklenemo, da mora pameten duh v njem prebivati, kateri je po božji podobi vstvarjen, za nebesa namenjen in zato na svet postavljen, da bi se s pomočjo božje milosti s krepostjo in pobožnostjo vrednega storil ljubezni božje in večnega zveličanja.

Desiravno živali nimajo pameti, imajo vendar od Stvarnika svoje umetnosti, ki se jim moramo velikokrat čuditi, in ktere živalim v to služijo, da vedó svoj živež najti, si stanovanje napraviti, mnogih nevarnost se ogibati, sovražnikom se braniti, svoje mlade ohraniti in škode se obvarovati. To prirojeno moč, ktera jih napeljuje, vse to opraviti, imenujemo urojeni nagib.

Množina žival je velika, pa veliko jih je še, ki jih ne poznamo. Veliko žival je tako majhnih, da jih z golim očesam ni moč viditi. V kapljici vode živi velikokrat veliko živalic, in večkrat je eno drevo nekterim živalicam cel svet.

Živali se razdeljujejo po enakosti podobe in lastnosti v mnoge raspole: živali so doživke, ptice, suhovodnice ali dvoživke, ribe, mergolinci ali žičci in červi. — Med doživke, ki imajo rudečo, toplo kri, se šteje naša naj koristnija domača živina, postavim: konj, vol, krava, ovca, koza, prašič i. t. d. Med ptice štejemo tiste živali, ki imajo rudečo, gorko kri, in jajca nesejo; kakor kokoši, gosi, race in mnogi razpoli ptic pevalic i. t. d. Med suhovodnice štejemo živali z rudečo, merzlo kervjo, ki s pljučmi sopejo, postavim žabe, krastavice ali krote, martinci, čepinke ali želve i. t. d. Med ribe štejemo živali z rudečo, merzlo kervjo, ki z ušesmi sôpejo, postavim karp, šuka, posterv, zlatenika, klen i. t. d. Med mergolince štejemo živali, ki imajo namesto kervi belo merzlo sokrovico, s tipavnicami in členkastimi nogami, postavim bčela.

pajik, molj, židna gosenca, muha, komar, obad i. t. d. Med červe ne spadajo vse živali, ktere tako imenujemo, ampak le liste, ki imajo belo merzlo sokrovico in čutivnice, pa ne perut in nog in nič členkastih premikavnic ali nog, postavim polž, oštriga, mušel, polip, koraldal i. t. d.

Kako obilno je božja dobrotal človekal preskerbela! Kako modro je Bog vsako žival ravno tje postavil, kjer si paše najde, in jo je ravno tako naredil, de more v tistem elementu živeti, za kterega je namenjena! Kako umetno je sostavljeno živalsko telo! kako primerjeno prebivališu! kako pripravna je odēja!

Ker vse živali ne potrebujejo ravno tistega živežal, jih toliko več lahko na zemlji živi. Nekatere živali jedó meso, druge le sadež in korenine rastlin, še druge jedó oboje, in nekatere jedó gnjilad, ki škodljiv sopar dela, in lahko sapo ali zrak spridi. Lesni červ je les, molj volno, veliko mergolincov je blato: nekteri ptiči mergolince, ôrli merhovino. Nekterim živalim je celó strup zdrava jed.

Tiste živali, ktere si morejo živežal iskati in loviti, imajo čudežno urnost za to. Pajik sam iz sebe svojo mrežo prede, in muhe, in mušice v njo lovi. Drevesna ali listna žaba more skoraj en vatel visoko skočiti, de si mergolince lovi.

Živali, ki ne najdejo živežal ob vsakem času leta, zaloge napravljajo, in poletu ali jeseni jed za zimo nanašajo. Bčele si po letu medu naberejo; mravlje nosijo svojo hrano v velike kupe, de se po zimi ž njo živijo.

Veliko majhnih žival, ktere bi po zimi živežal ne dobile, prespi lakoto in mraz, in so vso zimo brez jedi; postavim nekatere mravlje, muhe, polži, žabe in nekatere miši. Nekatere izmed teh žival,

kadar zima pride, se globoko v zemljo zarijejo, in skerbno zadélaajo pot v svoje spavnike. Nekteri ptiči spijo na kupu v votlem drevju ali v duplih ali v skalnih razpokah, in tukej spomladi čakajo. Če se po zimi iz dupel vzamejo, in na topel kraj denejo, ne živijo dolgo, spomladi pa vesele pridejo iz svojih lukenj.

Druge živali, katerim bi bilo tukej po zimi premerzlo, hodijo iz naših krajev, in si išejo v toplejših deželah prebivanja in živeža; kadar pa spomlad pride, se spet v perve kraje vernejo. To vidimo nad škerjanci, prepelicami, lastavicami in nad veliko ribami.

Vsaka žival si zna stanovanje ali gnjéздо narediti ali kako drugo prebivanje si napraviti. Mlada lisica in jazbic si uméta jamo skopati, desiravno je še pred nista vidila; vsaka ptica si zna gnjéздо narediti, ki je velikokrat prav umétno napravljeno.

Posebno imenitno je bčelno življenje. V vsakem panju je bčel kraljica (mática), ki je večja od drugih, in le jajca nese; po tem so trotje brez žela, ki po létu jajca ležejo; in zadnjič delavke, ki so naj manjše, in prečudne piskerce na šest voglov iz voska delajo, in z medam napolnijo, ki ga iz cvetja serkajo. Vse ima v panju svoje delo. Kdor ne dela, ga izveržejo ali pa umoré. Bčele svoj panj lepo snažijo. Kadar je kak panj prepoln, izleti roj s svojo matico, in si drugej stanovanje napravi. V panju, ki da po 2 do 4 funtov voska in okoli 20 do 40 funtov medú, je po 30,000 do 70,000 bčel. — Ta mala živalica nas uči reda in snage, pridnosti in delavnosti, varčnosti in skerbi za dni potrebe in pomanjkanja.

Ravno tako imenitno je mravljiše, kakoršnih se v hosti lahko veliko vidi. Kakor majhino mesto je skoraj, suho, terdno in prav varno postavljeno. V njem so trojni prebivavci: ki jajca nesejo, ki jih ležejo, in delavke. Te poslednje nimajo perut. Silno delavne in pridne so, de si živeža za zimo

naberejo, in daleč po-nj hodijo. — Mravlje so lépa podoba delavnosti, in že Salomon je rekel: „Lenúh, pojdi k mravlji, in delati se uči.“

Kako primérjena je obléka, ki jo je Bog vsaki živali dal! Živali po vročih krajih imajo večji del tanko dlako, postavim slon; živali po merzlih krajih imajo kožuh, postavim medved. Ovca s svojo volno po mnogih krajih živi: iz volne si sukno za obleko delamo. Perje ptičem, dlaka konjem, volam in kravam ná zimo gostéje raste, de jih bolj mraza varuje.

Ribe imajo gladke in terde luskinge, ki so s polzko žlezo prevlečene, de v vodi toliko hitreje plavajo in se gibljejo, in se po kamnju in germovju v vodah tako lahko ne ranijo.

Te živalske odéje so tudi nam v veliko korist. Kožuh živali tudi nas po zimi greje; ptičje in gósje perje daje tóplo posteljo; iz ovčje volne se délajo mnogotere tkanja in sukna. Kako modro in dobrotljivo je pač stvarnik vse napravil!

Tudi živalske trupla so mnogotere. Truplo vsake živali je tako stvarjeno, de svoje dela naj pripravnejše opravlja. Ropni ptiči imajo terdne kremplje, de svoj róp terdno deržijo; povodni ptiči, kakor race in gosí, imajo široke nogé s kožicami, de plavajo in veslajo; ropne ribe, kakor šuke, imajo ojstre zobe; močvirski ptiči, kakor štorke in kljunáči, imajo visoke noge in dolge kljune, de si morejo po močvirjih živeža iskati.

Nektere živali imajo prav ojstre občútke, ki jih k svojimu posebnemu življenju potrebujejo. Ravno tako imajo tudi živali lastno prirojeno umetnost vse storiti, kar jim je potrebnega ohraniti se. Tega jim ni treba si še le z učenjem pridobiti. Mlada rasa zna precej plavati, mladi lastavica svoje gnjezdo napraviti, desiravno se niso učile.

Vse živali imajo nekak nagib nevarnostim, ktere njih življenju žugajo, ali ujeti ali s svojim

orožjem se braniti. Jastreb je preganjavec kúretine. Nad njo v zraku tako visoko léta, de ga človeško oko komaj zagleda. De le kurje oestro oko sovražnika zagleda, mu hiti ujeti ali rešiti se. Piške še ne poznajo nevarnosti, ki jim žuga, pa slišijo svarljiv glas skerbne koklje, in se ji precej zberejo pod perute v varnem kraju.

Opice, žerjavi in druge živali postavljajo stražo, ktera jim z vpitjem vsako nevarnost na znanje daje. Černilna riba, kadar je preganjana, izpuša čern sok od sebe, kateri ji je to ime dal; s tim vodo skali in ubeži svojimu sovražniku. Vol se brani s svojimi rogmi, svinje z zobmi; pes, volk, lisica si pomagajo z grizenjem. Povodni ptiči se naglo pod vodo skrijejo, in se na drugem kraju spet prikažejo. Želve, polži, oštrige in mušeljni se v svoje ohišje potegujejo; jež se zavija v svoje ježice; bčela in ôse pikajo. Druge živali, ktere se ne morejo braniti, uhájajo nevarnostim naglo, kakor zajci, sèrne, jeléni.

Desiravno so živali močne in umetne, jih vender človek s svojim umam premaga in ujame, in jih v svoj prid oberne in zuči. Ljubi Bog nam je živali dal v oblast. V svoje potrebe in zljajšave jih smemo rabiti in v svoj živež. Pri delu, ki ga nam opravljajo, jim moramo potrebni počitek dovoliti in potrebno klajo dati. Tudi živali je Bog vstaril, in hoče, de naj se svojiga življenja veselijo. Jih mučiti razodeva hudobno serce, ktero rado kmalo tudi z ljudmi neusmiljeno ravna.

Od koristi žival.

Večji del žival je človeku v živež. Njih meso je različne slasti in terdnosti. Mi Evropejci ne jémo sicer mesa marsiktere živali, s katerim se ljudje po drugih deželah sveta živé. V jutrovskih deželah

jedó kobilice, ktere so pa večje od naših. Tatari in nektele druge ljudstva jedó konjsko meso; Kalmuki jedó jazbice.

Koliko neizrečeno množino žival je Bog v ohranjenje ljudi pripravil! Vsako léto se brez številá rib polovi, in njih zalóga se ne pomanjšá. Slanice lovi samo v Holandii čez sto tisuč ljudi. Kolika je zalóga terdih ali polenastih rib, ki jih vsako leto ob krajih morja lovijo in pod imenám čoki (štokfiš) daleč razpošiljajo!

Koliko koristi daje človeku le morski som, grozna morska riba, ki je 30 do 40 vatlov dolga. Iz njegovega bóha se dobiva ribja mast, s ktero usnjarji usnje mažejo: od ene same ribe se dobí po 80 do 90 kadi ribje masti. Iz somovih réber se déla ribja kost.

Skoraj od vsih žival nam je koristno vse, tudi naj manjša reč. Iz kože se usnje za čevlje nareja, ali se oblačila delajo; meso nam daje močen živež; iz kosti in rogov se glavniki, gumbi ali knôfi in drugo oródje dela. Iz odpadkov kož se lim kuha. Gnoj se na polje vozi, kteri rodovitnost množi.

Posebno nam dajejo tiste živali mnogoteri prid, ktere privadimo, in v svoje opravila in dela obračamo. Vól nam ôrje; konj nas nósi na svojem herbtu v dalne kraje, ali nam vózi potrebni živež. Koliko nam kokóš k živežu pripomore! Koliko mléka, másla in síra nam dajejo krave in ovce! Pes varuje naše stanovanje, mačka ga snaži škodljivih miši.

Pa čemu nam je, mislijo nektele ljudje, toliko sto in sto muh, merčesov in červov? Če tudi koristi veliko žival še ne poznamo, ki nam jo prinašajo, je vender gotovo, de ni stvari na svetu, de bi ne dajala svojiga prida, de bi ne bila k ohranjenju vsih drugih. Glistice vertajo zemljo in jo rahljati pomagajo; nektele muhe in

kébri so ptičem v živež; z mnogimi povodnimi živalimi se ribe živijo, ktere spet nam zivež dajejo. Druge živali nam použijejo take reči, ktere bi s svojo sopárno gnjilobo zrak okúžile, in nam tako škodljive bile; spet druge vléčejo iz zemlje in zraka strup na se, in nam pomagajo si tako življenje ohraniti. V modrem stvarjenju božjem ni nič zastonj; vse ima svoj namen; vse je koristno k ohranjenju vsih; in če nam tudi nektere živali škodo delajo, je vender veliko večja korist, ktero nam od druge strani storijo.

Od sádežev.

Sadeži so tiste s tankimi cevkami navdane telesa, ki od znotraj rastejo. pa so brez občutka in se svojevóljno ne gibljejo. Njih posebni razpóli so: drevje, germovje, zeliša, mah in gobe.

Število sádežev je zelo veliko. Več kot 30,000 razpolov jih je znanih. Vsak ima svojo posebno podobno in farbo in svojo posebno lastnost.

Poglavitni deli sádeža so: korenine, séme, listje, cvét, sád. Korenina je tisti del sádeža, kteri v zemljo ríje, in se prime, de sádež zoper moč vétra nakviško derži. Korenina ima tanke nitke in cevke, po kteri živni sok iz zemlje v se vleče. Ta je iz delov vode, perstí, solí, mastí ali olja. Deblo je tisti del sádeža, ki iz korenine vstaja, in iz njih živni sok v se vleče, kteri se po tem v veje in perje delí. List je prav veljaven del sádeža. Po listih izhlapijo preobilni deli sóka, po njih se navlečejo novi živni deli iz zraka, dežja in rose. Toraj se zgodi, de se drevesu rast ustanovi, če se mu na gornjih vejah listje obère.

Cvétje je naj lepši del sádeža, in mu daje zalo, veselo podobo. Ono je mnogotere podobe in farbe. Marsiktero daje svoj prijeten duh, in nam oči razveseljuje s svojo lepoto. Sadje sádežev je

mnogotero. Nekaj sadja je mesnatega in sočnega, kakor korenje in repa, hruške, jabelka, dinje; nekaj je suhega in s kožo obdanega, kakor pšenica, rež, jêčmen; nekaj je s terdo lupino obdanega, kakor orêhi in mândelni.

Tudi sadeži imajo svoje bolezni, namreč: izrastke, gèrče, prisad, skazo listja, če dobijo pége, ali se zvijejo, ali če mergolinci ali merčesi svoje jajca v nje zaplodijo. Pa celó te bolezni imajo svoj prid. Tako daje goba dobro netílo, de se iskre v njo ujamejo. Osa zaplodi svoje jajca v hrastove liste, iz tega se naredijo šiske, iz katerih se črnilo ali tinta napravlja.

Vsak sadež, vsako drevo zadnjič v starosti spet razpade. Žilice oterpnejo, sók ne teče več, ampak se začénja sterjevati, déblo in korenine strohnijo, in dajo spet zemlji moč druge rastline živiti. Tako vé neskončno modri Stvarnik vse v prid obrniti, kar se nam nepotrebno ali zgubljeno zdi.

Prid sadežev.

Velik, velik je prid, ki nam ga sadeži (drevje i. t. d.) delajo. Dajejo nam jedi in pijače, obleke, toplote in stanovanje, marsikterega orodja in zdravil, in nam delajo mnogotero veselje.

Večji del žival se živi s sadeži. Naj koristnejša domača živina, kakor konj, vol, krava ovca in koza je po zimi suh sadež, to je seno ali mervo.

Noben sadež ni na sebi nekoristen, noben ni samo škodljiv. Če tudi prida tistih, ki se nam nepotrebni zdijo, ali ki nam kako škodo delajo, zdaj še ne poznamo, vendar zamoremo še v prihodnje njih prid znajti. Nekaj naj bolj strupenih sadežev je za zdravilo v veliko boleznih ali za živež nekterim živalim. Sadeži nam delajo

tudi s tim prav velik prid, de zrak čistijo, ker ob solncu naj boljši in naj bolj zdrav zrak k dihanju, živni zrak, izdihajo. Od tod se tudi razumé, zakaj je prebivanje na kmetih, ki je od vsih strani s toliko sto in sto sadeži in drevesi obdano, posebno po letu našemu zdravju tako dobrotljivo.

Vsi deli sadežev in drevés so za rabo: seme, sad, listje, koža, sterž ali mózeg, deblo, korenje. Dajejo nam ali dobre jedi ali zdravila, ali nam služijo v mnogoterih drugih potrebah.

Hočemo se tedaj učiti posamezne razpôle sadežev spoznati, in njih lastnosti in prid bolj premisliti.

Od drévja.

Drevje razdeljujejo v hostno in vertno drevje. Hostne drevesa večji del samo po hostah rastejo: vertne drevesa se morajo po vertih saditi in oskerbovati.

Hostne ali gojzdne drevesa razdeljujejo v iglasto in listno drevje. Uno ima ozke, bodeče igle, ali búcike, to pa listje ali širòke liste. Naj koristniše iglaste drevesa so pri nas jelka, smeréka, borovec, mecêsen, brínje. Cédra raste v toplejših deželah, in se da pri nas le z umetnostjo rediti. Med listnim drevjem so posebno: hrast, búkev, bréza, jelša, berst, lipa, jêsen, javor, topol, verba.

Vertnih ali sadnih dreves imamo mnogotere razpole, kakor: jablane, hruške, slive ali češplje, češnje, breskve, marélice, kôstanj, oréhe, murve in druge sadne drevesa, ktere nam dobro sadje dajejo, in kterih deblo več let terpi. Gotovo tedaj zaslužijo, de si prizadevamo saditi, zboljšati in množiti jih, ker nam naš trud s svojim sadjem in lesam obilno plačnjejo. Naši predniki so nam veliko drevja posadili in lepe verte naredili,

ki nam veselje delajo. Tudi mi smo tedaj dolžni svojim mlajšim drevje saditi, de bodo tudi oni kdaj pod njegovo senco počivali in njegovo sadje uživali.

Od germovja.

Germovje, germe, gošave imenujemo tiste sadeže, kateri imajo drevesnato, pa nizko deblo, ktero več let terpi, in se precej nad koreninami v več cepov in vej razdeli. Tako je: laško grozdiče ali ribezel, bodeče grozdiče, bezeg, leska. Posebnega prida je čajev, poprov in volnin germ.

Čajev germ je v Kini in v Japani, jutrovski Azii, doma. Njegovo listje (z imenam têt) je podolgovato, iglasto in kot žaga zobasto; mesca sušca, malega in velikega travna ga obirajo, na železnih plošah sušijo; imajo ga za prijetni in dobri čaj, ki ga Holandski ali Rusovski têt imanovanega kupujemo.

Poprov germ raste obilno v jutrovski Indii; na kviško gre kot hmel. Na njem raste klasje, ki je z okroglimi jagodicami navdano, ktere se na solncu sušijo, in k nam, črni poper imenovane, prinašajo.

Volnin germ raste v gorkih deželah okoli štiri čevlje visoko, rodi tak sad, kakor laški orehi, kateri se, kadar dozori, razpoči, in belo volno izsuje, ki jo imenujemo drevesno volno ali pavolo, ktera je dražja kot naša ovčja volna.

Od zeliš.

Zeliša so zeli ali rastline, katerih deblo ali steblo vsako leto zima zamori. Če korenina teh zeli precej s stebliam vred usahne, jih imenujemo poletne zeliša; če prvo leto izhajajo, drugo cvetejo in sad rodijo, so dvojletne zeliša; če pa korenina

več let ostané, in vsako leto nove stebła požene, se imenujejo večletne ali čezzimne zeliša.

Brez števila veliko je razpôlov zeliš, ki so ljudem in živalim zlo koristne. Za živinsko kermo ali klajo so mnogotere trave, med kterimi je detelja posebno imenitna, ktera več let terpi, in če se pokosi, spet nove stebła požene. Detelja se séje za živinsko klajo, in se pravi zato klajno zeliše. Detelje posebni razpoli so: travnična ali rudeča detelja, sladka in Nemška detelja.

Kuhinskih zeliš so mnogoteri razpoli: koreninastih, klobkastih, čebulastih in verhastih zeliš, kakor: korénje, répa, pésa, kolerába, retkev, peteržil, zêlena, podzemljice ali krompir, čebula, drobnjak, česen, špargelj, glavno ali belo zelje, špináča, solata i. t. d.

Posebno imenitne so podzemljice ali krompir, ker so za vsakega dobra jed, in revnim namesto kruha. Če se zdrobijo, se dajo z moko zmésiti in v kruh speči. Franc Drake je leta 1586 perve podzemljice iz severne Amerike v Evropo prinesel; leta 1623 so prišle na Irsko, od tod v Anglijo, in tako dalje na Nemško in v našo domovino.

Od majerona, žajblja, bazilike, melise, m i. t. d. so le listi ali perje za rabo. Od janeža, pôpra, kímeljna in gorčice ali ženofa je pa le séme za rabo. Sok iz cukrenega stebła daje sladkór ali cukrer: v Evropi se ga le malo, v Ameriki pa celó veliko sadi. Kamilice rastejo po njivah in poljih; na vertih se rimske kamilice sadijo, ki so manjše in manj dišijo. Oboje so za čaj, in tudi se v obezilo devajo.

Je tudi strupenih sadežev, ktere je treba bolj poznati, de se jih človek vé varovati. Taki so: zobník, svinska dušica, nočnica, volčje ali pasje jagode, lajnež ali mišje zelice, lisjak ali preobjedina, babji perstec, podlesk ali ušivec. Pa tudi ti strupeni sadeži so v zdravilstvu koristni in za marsiktere bolezní dobre vraštva.

Od gób in mahú.

Gobe so mesnate, tankonitne, nekoliko sočnate rastline; rastejo na zemlji, pod zemljo, na drevju, nikoli pa pod vodo. Od njih prida nam je še malo znanega: vender pa so živež nekterih červov in nekterih mergolincov. Le eni razpoli so ljudém v živež, kakor: glive, zajčki, mavrohi, lisičice, jajčnice. Te zadnje gobe so velike kakor laški oreh, rastejo pod zemljo, in jih zučeni psi in svinje izkopavajo. Drevesna goba raste po starih deblih mnogoterih dreves. V solitarjevem lugu jo kuhajo, sušijo, tolčejo, in netilo iz nje narejajo. Na rane djana kri ustanovi. Na starih bukvah in brézah raste naj boljša goba.

Veliko je pa tudi strupénih gob. Nekatere so gerde viditi, nekatere pa lepo pisane; večji del nam razodeva gnjil, omamljiv smrad in polzek, sprijemkast potip njih škodljivost. Posušene so terje in usnjaste, in počernijo v nje veržen kos čebule.

Plesnôba obstoji iz množice majhnih gobic, in se vidi kakor tanek, belkast, višnjast ali zelenkast prah, kateri se sčasoma po kruhu, jédi, lésu in drugih stvaréh naredí, če so v volhkih krajih, kadar veter ne vleče.

Mah je še bolj sadežu enak viditi, ima tanke listike, cvetice in sad, raste po tleh, po drevju in kamnju. Velikokrat so cele hoste, in včasi tudi mokri travniki ž njim porašeni, kjer je pa škodljiv, ker travo odriva. Mehkejši mah se tudi v blazinice tlači, tudi se med kerhko orodje in posóde deva, kadar se vkladajo.

Od rudstva.

Zdaj gremo k rudstvu, in se hočemo iz njega učiti le tiste trupla spoznavati, ktere so za nas naj potrebníše in naj koristníše ali vsaj posebno imenitne.

Rudstvo se imenujejo tiste trupla, ktere se po tem, de jim manjka zložnikov (notranje posode ali cévek), od vsih drugih narurnih trupel ločijo, in tedej ne rastejo od znotraj, ampak se le po nabiranju enakih delov od zunaj vekšajo. Ležiše rudstva je v zemlji, posebno v hribih. Med rudstvo gredó mnogoteri razpoli persti, kamnja, solí, unetljiivega rudstva in metalov.

Perst in kamnje.

Mnogoteri so razpoli persti, kakor: il ali ilovica, ki se v ognju uterdi, zato delajo lončarji lonce in marsiktero posodo iz nje; kremenica, ki z lužno solijo v ognju steklo ali glažovino da; apnenica, ki se v ognju v apno sožge; publica, ki je v ognju nespremenljiva: k ti se šteje tudi morska publica ali pena, ta je mehek, belkasto-rumen kamen, iz kterega se tabačne pipe ali fajfe delajo.

Dragi kamni, kteri so terdi, in če se zbrusijo, previdni, imajo višjo ceno kakor zlató in srebró, in se rabijo in devajo v mnogotero drago posodo, v perstane, v gosposki lišp in v drugo lepotino. Redki so, in ne veliki. Med drage kamne se štejejo: demant, ki je bél kakor voda, in na svitem farbo spreminja; rubin, topaz, zafir, krizolit ali zlatnik, karneol i. t. d.

Od solí in unetljiivega rudstva.

Vse stvari, ktere se rade v vodi rastopijo, in občuten okus na jeziku napravijo, se imenujejo sol. Naj bolj znana je kuhinjska sol. Naj čistejša in naj boljša sol je izvirska sol, ktera se iz takih virov kuha, kteri sol v zemlji stopljeno s seboj nosijo. Manj bela in nekoliko grenka je jezerska ali morska sol, ktera se ob brégih morja ali slanah jezer dobiva,

ko vodo v ravne široke jame nepeljavajo, kjer se voda na solncu shlapuje, sol pa ostaja. Zavoljo svoje ojštrnosti je posebno dobra za uterdbo morskih rib. Kamena sol je po terdosti, podobi, čistosti in farbi zelo razločna. Solniki (solniške jame) so na Solnograškem, Tirolskem, Ogerskem in Gališkem.

Solitar se dela iz solitarnate persti. Solitarnate persti se nasiplje v posodo s lukničastim dnam, ktera se postavi nad drugo posodo, in tako se s polito vodo precedi. Nabrana goša se skuha, de se voda shlapí, in iz tega, kar ostane, se dobi pravi solitar. Solitar devajo med žveplo in oglje, iz kterega smodnik (pulfer) delajo, ki se naglo in s pokam užge.

Vitrijol je rudniška sol; iz železa, kufra in cinka se dobiva vitrijol. Imajo ga za črnilo, za obraženje ali malanje, je za černjenje mnogoterih reči pripraven, posebno usnja.

Golún je za zdravilo: skeleče zdravilo zoper divje meso v ranah; za farbanje, ker farbe bolj žive dela i. t. d.

Ne le v živalstvu in sadeštvu so unetljive stvari, ampak tudi med rudstvam. Takšno je gorsko olje. To je nekako olje, ktero se le malo od unega olja loči, ki se iz živalstva in sadeštva dela. Na veliko krajih ga je veliko pod zemljo, ali nezmešanega ali v drugih stvareh. Uno teče navadno z vodo iz gorkih tokov, je rujavkasto ali zelenkasto in neprijetno diši. Če gorsko olje z vodo ne teče, se spremeni v gorsko ali persteno smolo.

Če se perst, ktera je iz sognjitih žival, sadežev ali korenin, gorskega olja navzame, in unetljiva postane, da pravo šoto, ktero kopljejo, sušijo, in jo namesto derv za kurjavo rabijo.

Premog (unetljiv kamen) je črn, svetel in nekteri zelo terd. Iz železnatega ila in apna je, z gorskim oljem navdanega.

Jantar je večji del rumen, nekoliko previdin in se da zavoljo svoje terdosti stružiti, rezati

in likati. Najti ga je ne le po nekterih morskih bregih, ampak se tudi v marsikteri deželi iz zemlje izkopava. Menijo, da je jantar smola zdavno pogreznjenih dreves, ktera se je z drugimi rečmi zmešala, in svojo naturo sčasama v zemlji spremenila. Večje kose v mogotere posode in podobe podelujejo.

Žveplo prav pogostama rabijo. Žvepleni klinčki in žveplenke so za netilo, žvepleni kosci za žvepljenje sodov, žvepleni cvét ali žveplena moka za zdravila, žveplena sol pa za znane mečivne zdravila.

Svinčnik, iz kterege se čertniki (ali plajbesi) narejajo, ima svinčnast lesk, je nekoliko tolst, in v ognju skoraj ves zgine.

Od metalov.

Metale, te toliko potrebne stvari, spoznamo po njih posebni teži, po njih posebni svetlosti, po njih neprevidnosti in stopljivosti. V hribih so, iz katerih jih z velikim trudam izkopavajo. Nahajajo jih ali čiste ali z drugimi stvarmi zmešane.

Naj bolj znani metali so: zlato, srebro, kotlovina ali kufer, železo, cin, svinec, živo srebro, cink.

Zlato je med vsimi metali naj bolj redko, naj težje, naj čistejše in naj kovavnejše, ter se da naj bolj raztegniti. Iz enega cekina naredi zlatar 300 zlatih listkov, katerih vsak tri čveterovogelne palce ali cole obseže. Za rabo zlato navadno z drugimi metali mešajo.

Srebro se najde ali čisto ali v rudi. Šestnajst lotov čistega srebra, to je brez zmési druge rudnine, se imenuje marka. Ko posodo ali denarje iz njega delajo, ga s kotlovino mešajo. Petnajst lotov srebra in en lot kotlovine da petnajstlotno srebro. Trinajst lotov srebra in trije loti kotlivine dajo trinajstlotno srebro.

Kotlovina se najde tudi ali čista ali v rudi. Ena libra kotlovine zmešana z osmimi loti cinka da lep mesnik, in ena libra kotlovine zmešana z enim lotam cinka da tombak lepe zlate farbe. Če se mesnik s cinam stopi, da ta zmes bron, zvonovina imenovan, iz ktere zvonove, kanone in druge take reči delajo. Kis s kotlovino stori zelenino ali zelenega volka, ki je za farbe. Kuhinjska posoda iz kotlovine se mora pociniti, ker se kotlovina z kislino rada raztaja, in zelenino napravi, ktera je zdravju zelo škodljiva, in človeka celó v smert zamore pripraviti.

Cin se navadno najde v rudi, in ga kopljejo na Českem, Saksonskem in Angličanskem. Ker je cin, iz kterega se posoda dela, včasi s svincam zmešan, je nevarno v njo spravljati slane in kisle jedi; svinec se namreč s kislino raztaja, in zdravju škoduje.

Svinec je med vsimi metali za zlatam naj težji, pa tudi naj mečji. Za marsikaj prav pride, pa tudi škoduje, če se s kislino raztaja, in med jedi zmeša.

Železo je naj koristniši in naj navadniši metal med vsimi. Brez števila veliko reči iz njega delajo. Malokdaj se najde čisto, navadno v rudi. Naj boljše železo prihaja iz Štajerskega in iz Švedskega. Tanko tolčenemu železu se pravi železna ploša. Jeklo je čisto in zelo uterjeno železo. Med železne rude se šteje tudi magnet, ki železo na se vleče, in če prosto visi, se vselej s svojim koncam na en kraj sveta oberne.

Živo srebro ima svetlobo, in je tekoče. V steklenih zgoraj zapertih cevih kaže večjo ali manjšo težo zraka in od tod izhajajoči spremen vremena.

Od prida rudstva.

Prid, ki nam ga rudstvo obrodí, je velik. Brez apna, kamnja in železa bi ne mogli velikih in priročnih prebivališ zidati. Koliko pripravnega orodja bi ne imeli, ko bi rude ne bilo. Brez soli bi jedi ne bile tako dobre in močne. Nekatere zdravila se iz rudstva narejajo. Koliko sto in sto ljudi se živi z obdelovanjem rude in drugega rudstva. Iz zlata in srebra se denarji delajo, s kterimi se kupčija, ki bi sicer le na menjo šla, neizrečeno zljajšuje.

Kako prečudno je bogastvo narave razdeljeno! V gorah, v breznihi gor in skal nam je bogastvo nature skrito, de iskaje in dobivaje ga svoje moči skušamo, in de najdeno ljudem v prid obdelujemo in obračamo. Bog je vse v naturi tako naredil, de nam ničesa brez truda ne da, in nam pravi: „Delaj, o človek! vse na zemlji, pod zemljo, v vodi, v zraku, v gorah in dolinah tebi služi, vse je v tvoj prid stvarjeno.“

Od zraka.

Dozdaj smo se veliko živalstva, sadeštva in rudstva poznati učili. Zdaj bote tudi kaj slišati želeli od zraka, od vode, od ognja, od luči. To znanje je tudi zlo potrebno, de si bote vedili bolj zjasniti vsakdanje prikazni v naturi in varovati se marsiktere nevarnosti, in dobrote bolj spoznati, ki nam jih je ljubi Bog po zemlji povsod pripravil.

Zrak je tekoča, stegljiva stvar. Zrak je stegljiv in elastičen, ker se da stisniti, in če stis jenja, se spet naglo stegne. Zrak je tekoč, ker obdaja našo zemljo do nekake visokosti, vleze v vse praznote vsih drugih stvari, in se skuša povsod enako sprostiti. Treba nam ga je vsak trenutek življenja za dihanje.

Obod sape, kateri našo zemljo obdaja, se imenuje zrak ali obod soparja, ker so marsikteri soparji v njem, in plavajo po njem. Če sape tudi ne vidimo, jo vendar čutimo, če le z roko proti obrazu mah-nemo. Kar v zraku zagledamo, kakor meglo, oblake, so razpušeni deli drugih stvari, kakor prahu, vode, marsikterih soparjev. Soparji in drugi tekoči lahki delki vstajajo zmeraj od zemlje, in se vzdigujejo v zgornji zrak, ker so lagljeji kakor spodnji zrak blizo zemlje, v katerem živimo. Ti soparji letajo tako dolgo po zraku, de se jih več nabêre in združi, ter potlej zavoljo teže kot dež, sneg ali toča na zemljo padajo.

Sapa nam je velika dobrota Stvarnikova, katero malokteri prav spoznajo, in céniti vedó. Brez sape bi ne mogla nobena živa stvar obstati, ampak ljudi in žival bi bilo kmalo konec. Brez sape bi sadeži ne mogli rasti in obstati. Brez sape ne bi mogli slišati, in ta toliki dar govorjenja bi nam bil zastonj.

Če je zrak čistejši, v katerem človek živi, to je, če ima manj soparjev in drugih reči v sebi, bolj pomaga k zdravju. Sapa je škodljiva našemu življenju, če je polna prahu, vode ali škodljivih soparjev. Sapa se spridi v vsih zapertih krajih, ako se od časa do časa s čisto od zunaj dobljeno sapa ne ponovi; posebno se ondi spridi, kjer veliko ljudi v majhnem prostoru skupej prebiva. Spavnice in prebivavnice je treba tedej vsak dan pridno odpérati, in tega tudi po zimi ne sme opustiti, kdor hoče svoje zdravje ohraniti in uterditi.

Ne hodi tedaj v podzemeljske jame in v kleti, ktere so bile dolgo zaperte, preden se zaperta sapa z novo ne nadomesti; ne hodi v kléti ali keldre, kjer se mošt iz grozdja, jabelk ali hrušek kisa, če jih nisi pred dolgo časa odperl, ali če nisi zaperte škodljive sape izvetral ali z zažigalam zboljšal in sčistil.

Prosta čista sapa, katero kmet na svojem polju skoraj zméraj uživa, je zdrava, in uterdi telo. Presap ali sapa, ki naglo iz kraja v kraj, postavim, skozi vrata proti oknu vleče, je človeku večkrat škodljiva, posebno, kadar mu je vroče. Toraj je treba človeku od mladosti proste sape navaditi se, in ne prečutljivemu biti. Hladna in celó merzla sapa je skoraj vselej zdrava, posebno po zimi, tode njene škodljive ojštrnosti do našega života se je treba s pripravno obleko varovati. Hladna sapa žile uterdi, in kri poživi.

Sapa, ker ima skerčljivost in stegljivost, se da v ozek prostor stisniti, pa se naglo spet stegne, če stis odjenja. Če se sapa v veterno puško stisne, naglo zažene kuglo, ako se s silo stisnjena sapa izpusti. Tudi smodnik ima svojo moč od sape v njem zaperte, ki se zasmodi, naglo raztegne, in z veliko močjo razprosti.

Če se sapa iz votle reči potegne, kakor se pri serkavnikih zgodi, pritiska zunanja sapa s silo v njo, zato se votel ključ, iz kterega se sapa potegne, na ustnice obesi. Če se škropilnična cev v vodo vtakne, in zatik iz nje vleče, vstaja voda v brezsapno cev, ker jo zunanja sapa v njo tiši. Ravno to se godi tudi pri ognjenih škropilnicah. Zato vstaja vino v serkavnico, iz ktere se sapa izserka, in teče tako dolgo, dokler sapa nejenja od zunaj vina pritiskati.

Od glasú.

Glas vstane, ako se sapa s kako stvarjo v tres pripravi; postavim, če se z rokami ploskne, se prežene sapa, in pripravi v tres, ali če se smodnik v puški zažge i. t. d. Glas, don ali šum je mnogoteri, kakor je tres v sapi storjen, močen ali slab, nagel ali počasen.

Glas se razlega na vse strani, in preteče v eni sekundi čez 500 vatlov: luč se pa še veliko

hitreje razširja. Tega se prepričamo, ako od daleč vidimo puško zažgati. Od daleč se vselej ogenj pred zagleda, preden se pok sliši. Ob hudem vremenu se pred bliskanje vidi, kakor grom sliši.

Glas nam je zelo potreben in koristen. Brez glasa ne bi mogli eden drugega ne slišati, ne eden drugemu povedati, kar mislimo in čutimo. Po glasu ob hudem vremenu uganemo, ali je blizo ali daleč: če več časa med bliskam in gromam preteče, dalje od nas je hudo vreme; kolikor hitreje grom za bliskam pride, toliko bliže je hudo vreme, ker nam luč vselej pred do oči pride, kakor glas do ušes. Premočin in prenagel glas škoduje ušesam. Zatoraj ni prav, posebno majhinim otrokam ali bolnikom, preglasno na ušesa govoriti, ker so njih ušesa slabe in zelo čutljive.

Od vétra.

Ako se sapa kje shladi ali sogreje, in toraj zgosti ali stanjša, se žene gosta sapa vselej v kraj tanjša sapa: sapa namreč je tekoča, in se tedaj hoče vselej in povsod v enakotežnost djati. Če tedej sapa v katerem kraju ali v zraku enakotežnost zgubi, se začne gnati, in je veter.

Merzlejša sapa je navadno gostejša od tople, ker toplota sapa razpenja, če ima dosti prostora. Če se postavim, v kurjeni hiši po zimi okno odpre, se žene zunanja merzla, gostejša sapa s silo v hišo, kjer je sapa tanjša, in tako dolgo se žene, dokler enakotežnosti v sapi ni.

Kakor so štiri strani sveta: vzhod ali jutrova stran, zahod ali večerna stran, jug ali poldnevna stran, sever ali polnočna stran, ravno tako vetrove delimo v štiri vélike vetrove: v vzhodni, zahodni, južni, severni veter. Po moči in naglosti je dobil veter mnogotere imena. Tedaj so navadni vetrovi, piši, viharji, vertune. Viharji vstanejo, če vetrovi od

vsih strani s silo naglo skup prigermé. Vertune vstanejo, če močna vetra nasproti pišeta, in tedaj, če se zadeneta, sapa, in ž njo vred prah, listje in druge reči okrog sučeta.

Môčin in ojster veter je sicer lahko očém in zdravju škodljiv; moker veter napravi lahko oteklino, nahod in kašelj, če neprevidoma gorek život naglo na veter pride. Viharji večkrat hiše odkrijejo, drevje oškodvajo, in marsikako drugo škodo naredé. Ali korist vetrov je vender veliko večja, kakor škoda, ktero včasi naredé; prava dobrota božja so.

Vetrovi čistijo zrak škodljivega soparja, majejo sapa, de se ne skazi, in de nalezljivih bolézen ne zanese; pomanjšajo veliko vročino in velik mráz, ker iz drugih krajev merzlejše ali gorkejšé sape naženó. Sušé zemljo o preveliki mokroti; razdelé oblake, in prinesó o veliki suši dobrotljiv dež. Raztrošajo seme dreves in sadežev, in zasevajo mlade drevesa, koristno rodno drevje in marsiktere sadeže in zeliša. Majejo vodo, de se ne usmradi. Gonijo barke čez morje, gonijo mline, in mnogotero služijo ljudem. Kako dobrotljiva je tedaj sapa, kako koristni so vetrovi! In vender malokdej mislimo, de se nam tudi v tem božja dobrota razodeva, in de bi mogli Boga za-njo hvaliti.

Od vóde.

Voda je tekoča, prezrétna stvar, brez farbe in duha, kadar je sama na sebi. Vodá rek in morja se po modrosti božji zméraj maje in giblje, ker bi sicer kmalo začéla gnjiti. Voda rek teče iz višjih krajev v zméraj nižje, in zadnjič v morje. Voda v morju se po vetrovih in po pritoku in odtoku maje. Voda morja vstaja namreč po šest

ur, in pada spet po šest ur; vstaja se imenuje pritok, pad utok; pritok in utok pa se imenuje z eno besedo bibovica. Pritok in utok pa v 24 urah dvakrat nastopita.

Naj večji del zemlje je z vodo pokrit. Iz grozne širjave morja, kakor tudi iz jezer, rek in potokov vstajajo zméraj soparji, ki se v oblakih nabirajo. Oblake, ki se nad morjem delajo, vetrovi večji del nad suho zemljo soženejo, in v njih zapopadeni soparji gredó kot dež ali sneg na našo zemljo, in jo delajo rodovitno. Iz oblakov izvirajoča deževnica se spet v izvire in potoke nabira, iz njih so večje reke in bistrice, ki proti morju derejo, in se va-nj stekajo. Po ti modri naredbi se voda zméraj giblje, de nam verte in polja pomaka, de se nam za naše potrebe, priročnosti in veselje v brezštevilnih virih in potokih natéka.

Brez vode ne morejo biti ljudje, živali in rastline. Brez vode bi ne mogli živeti, ne jedi si pripravljati, ne žeje gasiti. Voda je naj bolj zdrava pijača, ker dela, de kri nespotikoma po žilah teče, razpere žlez in vlago, ktera bi bila našemu zdravju škodljiva. Voda nam je potrebna za snaženje obleke in života, in snaga ohranjuje zdravje, ker s to se soki v teku, in potivnice odperte ohranijo, ktere so po naši koži, in imajo namen, de škodljive soparje iz našega života izpušajo.

Vsaka voda ni enako čista, zdrava in dobra. Izvirna in studenčna voda je boljša kakor tekoča, ker ta ob svojem teku nektere stvari razpere, in tedaj marsiktere dele s seboj nosi, ki jo nezdravo delajo. Deževnica, snežnica in lednica ravno zato ni dobra za pitje. Zato je nevarno precej iz vsakega izvirká, pa še bolj nevarno stoječo vodo piti, ker se lahko kaj škodljivega popije.

V nekterih krajih je voda prav z veliko rudnimi deli zmešana. Taki izvirkí se imenujejo toplice, v nekterih boleznih zlo koristne.

Kjer so pa plitve, stoječe vode in mlake, je škodljivo blizo njih prebivati, ker gnjili soparji iz njih vstajajo, in čisto sapa kazijo, ktere v sopenje zméraj potrebujemo.

Od megle, oblakov, rose in slane.

Megla vstane, če veliko vodnih soparjev po spodnji sapi leta, in se zgosti. De se pa soparji namnožijo in zgostijo, se zgodi posebno od mraza, kateri soparjem ne da nakviško vstajati. De tedej megla vstaja, mora sapa nekoliko merzlejša biti, kakor zemlja, de se iz nje vstajajoči soparji zadržujejo in zgostujejo. Zato se vidijo megle naj večkrat pri velikih vodah, ravno zato so v spomlad in v jesen naj navadniše. De megle, ktere se mesca sušca kažejo, čez sto dni v hudem vremenu spet pridejo, je prazen govor.

Oblaki niso nič drugega, kakor megle ali vodni soparji, ki so nakviško vstali, ki jih sapa nosi, vetrovi preganjajo, in ki niso zlo daleč od zemlje.

Rosa pride od soparjev, kateri zvečer ali po noči od zemlje, in posebno iz zeliš vstajajo, zjutraj pa ob merzlejši sapi se v kaplje nabirajo. Rosa tedaj ne pride od višave dol, postane le iz soparjev zemlje in zeliš. Če se steklo ali glaž na zeliše povezne, se bo vidilo, de bo zjutraj še večja rosa po njem, kakor ko bi ne bilo pokrito. Rosa se pa le takrat na zeliše obesi, kadar ni vetra; če je vetrovno, prežene veter tanke soparje, preden se morejo v kaplje zbrati.

Slana ni nič drugega kakor zmerznjena rosa. Če namreč v spomlad ali v jesen, kadar je sapa zlo merzla, od zemlje in zeliš soparji vstajajo, se z mrazam pred solničnim vzhodom v slano premenijo.

Od dežja.

Če se vodni soparji v oblake po vetru, mrazu ali gromnem tresu stisnejo, so težji kakor sapa, in padajo v kapljah na tla. Temu pravimo dež. Če kaplje v veliki množici z visokih oblakov padajo, padaje več soparjev s seboj jemljejo, in se tako povekšajo, vstane naliv. Prašnik pride v zlo drobnih kapljicah iz nizkih oblakov. Ploha pride iz posameznih dalje gredočih oblakov. Deževje je, če je vse nebo nad katerim krajem z deževnimi oblaki prepreženo. Solika in toča so zmerznjene manjše ali večje deževne kapljice. Oblak se uterga, če vetrovi velik oblak naglo stisnejo, ali ga ob visoke gore zadenejo; tako se soparji naglo v vodo spremené, se s silo ulijejo, in večkrat veliko škodo naredé. Vertanja se zgodi, če močni nasprotni vetrovi oblak stisnejo, v vodo premenijo, in v krog verté. Mavrica ali božji stolček se naredi, če na kateri strani neba dež gre, in nasproti solnce sije. Delijo ali lomijo se namreč solčni žarki v padajočih deževnih kapljicah, in dajo v sedmerih rižah mnogotere farbe v svoj odsvetek. Zavoljo okroglosti solnca se vidi tudi mavrica kakor pol oboda.

Dež nam dela zlo veliko prida; ž njim se zemlja namoči, omehči in urodoviti, sapa očisti, in tudi letna vročina zmanjša, ker pride dež iz višjih merzlejših krajev, od kodar hladi in poživlja. Ljudje in živali dobivajo po dežju precej vode, ktere potrebujejo, ali se jim vsaj izviri in reke z vodo napolnijo.

Od snega.

Sneg se napravi, če mraz vodne soparje po sapi letajoče v tanke kosme stisne. Sneženi kosmi so čuda lepi in umétni. Vsak ima šest voglov,

ti so z brezštevilnimi majhinimi buckami tako po redu ozalšani, de jih naj imenitnejši umetnik ne more prav na tanko zaznamovati. Skozi povečnik se vidijo kakor zgol lepe zvezdice ali rožice. Sneg nam daje ravno tisti prid, kterega nam dež daje. Verh tega varuje sneg zemljo z zeliši in sadeži vred, kakor odéja, ojestrega zimskega mraza, in dela, de mlada setev po zemlji ne pozebe, ampak v spomladi vnovič ozeleni, raste in obilni sad rodi.

Od hudega vremena.

Povsod po naši zemlji je nekaka tanka ognjina razširjena, ki jo tudi tanko ognjinstvo ali divje ognjinstvo ali divji ogenj imenujemo. Če se te ognjine v enih oblakih dosti nabere, in če se tim ognjinskim oblakam drugi neognjinski bližajo, kar se po letu večkrat zgodi, vstane huda ura ali hudo vreme. Če se namreč ognjinski in neognjinski oblaki sternejo, in eden ob drugega dergnejo, se užge ognjina, in blisk iz oblakov šine, ter velikrat krivo in nas križem šviga. Njegov glas je grom, kteri je za nas ves neškodljiv. Blisk je tedaj iz ognjine, kteri udari, in razdrobi, in užge, kjer kaj unetljivega zadene.

Blisk naj večkrat udari v visoko ozidje, v zvonike, v visoke drevesa; zato so tisti ljudje, kteri so ob časi hude ure v zvonikih, in kteri pod velikimi drevesi pred dežjem strehe išejo, v naj večji nevarnosti od bliska zadeti biti. Ob hudem vremenu ni varno vrat in oken na enkrat odpreti, de sapa skozi ne potegne, ktera bi utegnila blisk navleči. Ravno tako je nevarno blizo kterega dimnika biti, ker blisk rad v dimnik šine, in tedaj lahko tiste poškoduje, ki so blizo njega. Tudi ni svetovati, de bi kdo ob hudem vremenu naglo domu tekkel, hitro jezdil ali peljal se, ker vlak sape ali večji sopar blisk lahko za seboj potegne.

Že pred nekaj časam so znašli resničen pomoček, s katerim se poslopje treska obvaruje. Na poslopje se postavi železen, na koncu okroglast drog nakviško, od tega droga se debelkasto železo ob zidu na kakem nastranskem kraju v zemljo ali v vodnjak napelje. Če se hudo vreme približa, in če udari, gre blisk (tanka ognjina) po železnem drogu ali po železnem svilu, obnemaga in zadahne v zemlji ali v vodi, de nobene škode ne stori. Hudo vreme, ta strašno-lepa prikazen, ktera na glas oznanuje božjo vsegamogočnost, ima veliko prida za nas in za vso naturo. Zemlja se s tim pretrese, rast sadežev in drevja, kakor tudi rodovitnost zemlje se s tim povikša, sapa se nečistih soparjev znebi, omotna letna vročina se zmanjša in ohladi, in velikrat se zemlja z rodovitim dežjem napoji.

Nebne svetline so bliski, katerih grom se zavoljo velike dalje ali drugih zaderžkov ne sliši.

Od marsikterih drugih prikazen na nebu.

Zarja vstane, če vzhajajoče solnce soparje po zraku leteče in oblake obsije, in če ti svojo prejeta svetlobo na nas mečejo. Ravno to se zgodi ob večerni zarji, kjer solnce ob svojem zahodu oblake in soparje nad nami leteče obsije, in ti olomljeno solnčno svetlobo nam pošiljajo.

Utrinki zvezd, ognjene kepe in leteči pozoji ali lintveri niso nič drugega, kakor unetivne reči, ki se v zraku naberejo, se užgejo, in ki jih sapa nosi in podi, ali pa naglo na zemljo padejo, ali pa svitle obnebnne trupla, ki se v obnebnju sučejo.

Pozemeljski plameni ali véše so užgani soparji, ki iz močvirnih krajev vstajajo, in ktere zavoljo lahkote vsak gibljeje sape nad zemljo semtertje goni. Res je tedaj, de se jih ni treba kakor duhov bati. Toliko se jih je pa vender treba varovati, kadar jih kdo vidi, in za njimi gre, de se to-

liko v nje ne zagleda, de bi pot zgubil ali zašel. Ker se le po noči vidijo, je lahko, če kdo na pot ne pazi, in gre za njimi, de v močvirje zajde, iz kterega vstajajo, ali de ga v postranske in nevarne kraje zapeljejo.

V vsakem kraju, v vsakem podnebjju zamore
človek srečno živeti.

Dozdaj smo že veliko slišali od modre naredbe naše zemlje, in vidili, de stvarjene reči na glas oznanujejo božjo vsegamogočnost, modrost in dobrotljivost. Pa ravno tako prečudežna je modrost in dobrotljivost tudi v tem, de ljudje zamorejo po vsih krajih, v vsakem podnebjju veselo in srečno živeti, če le narurne dobrote, ki jim jih je Bog pripravil, po pameti in z zderžnostjo uživajo, svoje telesne nagnjenja in strasti premagujejo in berzdajo, božje zapovedi zméraj na tanko spolnujejo, in le v božji ljubezni in v dobrih delih svoje sreče in zveličanja išejo.

Vsak kraj naše zemlje ima kako korist in dobroto, ki jih drugi nima, ktere tedaj prebivavcam tisto namestijo, kar jim od druge strani manjka. Tako je sicer v nekterih deželah vročina zlo velika; ali ondi je marsikako hladivno sadje, ktero život pokrepčuje. V goratih deželah delajo dobre klaje in paše, de imajo prebivavci obilno mleka, masla in sira, in v dolinah se najde zdrava voda in ravno pravilna gorkota. Prebivavci merzlih krajev bi ne hotli svojiga lova, svojih zverin, svoje kožuhovine, svoje mesne hrane in svoje obilnosti derv za nič zamenjati. In kjer ni derv, jim natura daje premog in šoto.

Laponci in tiste ljudstva, ki dalje proti severju prebivajo, pravimo, so nesrečni ljudje. Njih dežela je sama versta hribov, ki je večji del s snegam in

ledam pokrita. Večji del leta je zima; noči so dolge, in imajo le majhin zor. Tukaj živé ljudje po šest mescov v vedni noči, in ne slišijo okoli svojih koč nič drugega kakor vetrove hrumeti in zveri rjuti, ktere hodijo na svoj rop.

Ali ti ljudje niso tako nesrečni, kakor mislimo. Uterjen život imajo, so od rojstva manjši in močnejši kakor mi; ravno zato zamore njih život več mraza preterpeti. Laponec je reven, pa vender dosti bogat, ker drugega ne potrebuje, kakor kar lahko ima. Nekoliko mescov ne vidi solnčne svetlobe, ali severni zor in mesec mu razsvitlujeta noči, de vidi zveri in ribe loviti. Led in sneg ga ne strašita, ker ju je od mladosti vajen, in je za nju uterjen. Bog mu je živali dal, ktere vse njegove potrebe zadovoljijo. Severnega jelena ima, kateri je našemu jelenu zlo enak, in ta mu daje mleko, in vleče mu sanj. Koža in dlaka te živali mu dajete obleko, šotore in postelje, njeno meso mu daje hrano, parklji posodo, in čeva mu dajejo vervi. Severni jelen živi večji del le z maham, in tega revnega živeža si sam iše spod snega. Za poskušnjo so že take Laponce v toplejše in rodovitnejše kraje djali; pa so le želeli v svojo domačo deželo nazaj.

Od tod vidimo, de človek v vsaki deželi, v vsakem podnebjju srečno in zadovoljno more živeti. Uživaj le ondi, kjer živiš, dari in dobrote, ki ti jih je Bog pripravil, zmerno in hvaležno; veseli se svojiga življenja, ker ima veliko ceno pred Bogam, če ga prav obračaš; bodi dovoljin s tim, kar ti je Bog dal; varuj se strasti, ktere same človeka nesrečnega delajo; posebno se varuj sovraštva, nevošljivosti, jeze, nezmernosti in vsake nerodnosti; delaj zmeraj le to, kar ti božje zapovedi, tvoja vest in tvoj stan ukazujejo; po tem boš srečno, in veselo živel, če tudi zemlja, ktero obdeluješ, ni zlo rodovitna, in če si tudi moraš potnega obraz svoj kruh

služiti; srečno boš živel zméraj, dokler se tvoje truplo v zemljo ne poverne, iz ktere je vzeto, in dokler tvoja duša k Bogu ne pride, kateri jo je dal.

Od solnca, zvézd, planetov in lune.

Dozdaj smo se učili nekoliko spoznavati zemljo in druge stvari na nji, in vidili smo, kako koristno in dobrotljivo je ljubi Bog vse napravil, kako je vse reči na zemlji k našemu pridu vstvaril.

Pustimo zdaj svojo zemljo na stran, povzdignimo svoje oči nakviško, in kaj zagledamo tam gôri? Vidimo zalo solnce, ki s svojimi dobrotljivimi žarki vse osvetljuje, ogréva in zveseluje; ob svetli noči vidimo brez števila veliko zvezd in prijazno luno. Te brezštevilne nebne stvari z našo zemljo vred se imenujejo skup svét ali vesvoljni svet.

Solnce, ki nam tako dobrotljivo sveti, ki s svojo gorkoto vsim zelišem rast in tek daje, je veliko večje od naše zemlje. Solnce se nam le zato majhino zdi, ker je grozno daleč od nas.

Solnce stoji zméraj na enem kraju. Zdi se nam sicer, de solnce vsak dan vzhaja in zahaja. Ali ne solnce, ampak zemlja se verti, in se oberne z vsimi svojimi prebivavci v 24 urah okoli; to stori noč in dan, in v enem letu ali v 365 dneh in 6 urah se zemlja zasuče okoli solnca. Kakor se nam zdi, de solnce gre, zemlja pa stoji, ravno tako se tistemu zdi, ktese v ladji pelje, in na breg gleda, kakor de bi se breg in drevesa premikale, in de bi ladja stala, desiravno narobe breg pri miru stoji, ladijo pa valovi naglo dalej nesejo.

Takih solnc, kakoršno je naše, je še veliko na širokem prostoru neba. Vsaka zvezda, ki jo po noči nad seboj na nebu zagledamo, je solnce, kakor naše, in nektera zvezda je še večja od njega. Te podnebne stvari se imenujejo zvezde stalnice ali zvezde nepremičnice, ker se

zméraj v tistem podnebjú in v tisti dalji na nebu vidijo. Našemu solncu enako imajo svojo lastno luč.

Tiste nebne stvari pa, ktere se kakor naša zemlja okoli solnca sučejo, in od njega svetlobo in gorkoto dobivajo, se imenujejo planeti ali zvezde premičnice. Kometi ali répaste zvezde se tudi štejejo med premične zvezde; v podolgovatih krogih se sučejo okoli solnca. Prikazen repastih zvezd celó nič ne pomeni, ampak se ravno tako kakor solnčni vzhod ali zahod po navadnih natornih postavah godi.

Luna se tudi šteje med premične zvezde, in je stanovitna spremljavka naše zemlje. Petdesetkrat manjša je od naše zemlje, in se zasučé okoli nje v 27 dneh, 7 urah in 43 minutah. Veliko tisuč milj je od naše zemlje daleč. Luna dobiva svetlobo, kakor naša zemlja, od solnca. De je zdaj manj, zdaj več svetlobe na luni viditi, dela njeno mnogotero obračanje proti zemlji in solncu. Kakor že luna svojo osvetljeno stran bolj ali manj proti nam oberne, imamo mlaj, prvi krajic, šip, zadnji krajic.

Od merknjenja solnca in lune.

Luna se suče okoli naše zemlje, in ž njo vred vsako leto okoli solnca. Če tedaj luna, tako sukaje se, na ravnost med solnce in zemljo pride, prikrije naši zemlji solnčno svetlobo. Ta prikazen se imenuje solnčni mrak. Če pa zemlja pride na ravnost med solnce in luno, prikrije luni svetlobo, ktero sicer od solnca dobiva. Ta prikazen se imenuje lunin ali mescov mrak,

Ob solnčnem mraku ni solnce otemnjeno, ampak zemlja, ker solnčni žarki zavoljo lune v sredi stoječe ne morejo na zemljo padati, in je popolnoma osvetliti. Ob mescovem mraku ne pridejo na luno solnčni žarki, ker jih zemlja v sredi

stoječa pobere, in ravno zato lune prav ne osvetlijo.
— Učeni zvezdogledi véjo solnčne in mescove
mrake veliko let pred sošteviliti in napovedati.

Kako veliko, kako neizrečeno je stvarjenje!
Kdo zamore dela tvoje vsegamogočnosti, o Gospod,
pregledati, kdo jih zamore premeriti! Kako lepo,
kako prav, kako modro je ves svet narejen! Mili-
jonov in milijonov ljudi prebiva na ti zemlji, in za
vse skerbiš, Oče v nebesih, z neizrečeno dobroto
in modrostjo! Kdo more sošteti ptice v zraku,
ribe v vodi, domače in divje živali po zemlji,
čedo mergolincov in červov! Solnce je grozno
veliko, zvezde se ne dajo sošteti. Že čez 6000 let
se sučejo te podnebne stvari v naj lepšem redu po
svojih potih, ktere jim je Bog zaznamoval, in nikoli
še niso celó nič od njih zašle. Zares, premiš-
ljevaje prelepe božje dela mora človek le
čuditi se, poklekniti in moliti tistega, kteri
je vse z neskončno močjo, modrostjo in dobroto
iz nič napravil, in tako lepo in prav naredil.

In vender veliko več, kakor vse to, je človek,
ki ga je Bog po svoji podobi vstvaril, ki ga je an-
gelam pridružil, in ki ga je gospodarja te zemlje
postavil.

Gospod! če dela tvoje vsegamogočnosti, velik
prostor na nebu, solnce, luno, zvezde pogledam,
ki si jih ti tam gôri posadil, kaj ti je človek, de
se ga spomniš, de si ga tako visoko povzdignil?
Hvala, čast in molitev bodi zato večnemu, nes-
skončnemu Bogu od véka do véka!

Dolžnosti podložnih do svojiga deželnega oblastnika, do gosposke od njega postavljene in do rojstne dežele.

Pri vsaki hiši in vsaki soseski mora kdo biti, de ima ukazovati, kdaj in kako de naj se kaj opravlja, in dela, kar je potrebnega za hišo ali sosesko; mora kdo biti, de ima zapovedovati, kaj de naj vsakteri ud stori ali ne stori, de se red, mir in edinost ohrani. Ko bi vsakteri, kar bi hotel, smel storiti, ko bi nikogar ne bilo, po kterega volji se morajo vsi združeni ravnati, bi bila nerednost, nepokoj in razpertija, in hiša ali soseska bi ne mógla obstati.

Ravno tako, in še veliko bolj je za vso deželo, kjer toliko družin, toliko sosesk in toliko tisuč ljudi skupej prebiva; še veliko bolj je tedej potrebno, de je kdo, kteri zapovedi in povelja vsim prebivavcam dežele v spolnovanje daje, in kteri potrebne naprave dela, de red, pokoj in edinost povsod prebiva, in de se varnost življenja in lastine vsim prebivavcam ohrani. Tistega, kteri ima pravico, v vsi deželi ali vsimu ljudstvu, vsim deželnim prebivavcam zapovedi dajati, in naprave delati za red, pokoj, edinost in varnost življenja in lastine,

imenujemo naj višjo deželno gosposko, vladnika, deželnega oblastnika, samodržca, kateri ima po vladi, po kateri vlada, priimek: Cesar, kralj, veliki vojvoda i. t. d.

Udje deželnega društva se imenujejo med seboj sodeželani, in vsi, gledé na deželnega oblastnika, se imenujejo podložni.

De je deželni oblastnik od Boga namenjen in postavljen, uči razločno sveto pismo: Rim. 13. 1. 2. „Vsakteri bodi vikši oblasti podložin, ker je vsaka oblast od Boga postavljena. Kterikoli so oblastniki, so od Boga postavljeni.“

Ker je deželni oblastnik od Boga postavljen, in je oče svojim podložnim, tedej je tudi vsak podložnik dolžin, svojimu oblastniku bolj ko vsim drugim ljudém čast in spoštovanje skazovati. To nam zapoveduje sveto pismo rekoč: I. Petr. 2. 17. „Bojte se Boga in častite kralja.“

Ker je deželni oblastnik od Boga postavljen, in je oče in dobrotnik svojim podložnim, smo mu tedej tudi posebno ljubezen, zvestobo in spoštovanje dolžni.

Kakor pa otrok ljubezen do svojih starišev z zvestim in radovoljnim spolnovanjem njihovih zapoved prikazuje, ravno tako naj tudi podložni svojo ljubezen deželnemu oblastniku z zvesto in radovoljno pokoršino do vsih njegovih postav in ukazov skazujejo.

Postave in ukazi, ki jih deželni oblast-

nik svojim podložnim daje, imajo le ta namen, srečo vse dežele in vsih udov države povišati. Le vladnik sam more naredbe in kakošnosti svoje vlade naj bolj previditi, in tedej naj bolj vediti, ktere postave in naredbe so k sreči vse dežele potrebne in koristne. Posamezen deželjan ne more potreb vsih podložnih previditi; tedej tudi velikrat ne more vediti, zakaj je te ali une postave in ukaze deželni oblastnik dal. Zatoraj je vsak podložni dolžin postave in ukaze deželnega oblastnika radovoljno, na tanko in vselej, tudi takrat spolnovati, kadar ne vé in ne umé, zakaj so dane.

Sveto pismo nam očitno zapoveduje, gosposkine ukaze zavoljo svoje vésti spolnovati: Rim. 13. 1—5. „Vsakteri bodi višji oblasti podložin, ker je vsaka oblast od Boga postavljena. Kdor se tedaj vikšim ustavlja, se ustavlja božji naredbi, in sam sebi pogubljenje nakopava. Zakaj deželni oblastnik je služabnik božji tebi k dobremu; ako pa kaj hudega storiš, boj se ga, meča ne nosi zastonj; zakaj on je služabnik božji, maševavec v kazen temu, kteri hudo dela. Vikšim morate tedej podložni biti ne samo zavoljo kazni, ampak zavoljo vesti.“

Sveto pismo tedej s rasločnimi besedami uči: „Kdor se vikšim ustavlja, se ustavlja božji naredbi, in sam sebi pogubljenje nakopava.“ I. Petr. 21, 8—24. „Bodite svojim gospodam podložni, ne samo dobrim in tihim, ampak tudi ojstrim, ker to je prijetno Bogu, ako kdo za-

voljo njega, ki za vse vé, žalost prenese, in po krivici terpi.“

Ker je oblastnik od Boga postavljen, je oče deželi in velik dobrotnik svojim podložnim, smo mu tedaj zato veliko hvalo dolžni, ktero mu posebno s tim skazujemo, de mu dolgo življenje, zdravje in božji blagodar pri vsih njegovih delih vošimo, in njegove postave in naredbe na tanko in radovoljno spolnujemo.

Ker zamore pa le Bog vse naše želje uslišati in spolniti, svoje prošnje tedaj za svojiga deželnega oblastnika k Bogu pošiljajmo, velikrat za-nj Boga prosimo. To nam velewa sveto pismo: I. Tim. 2. 1. „Sosebno vas opominjam, de opravljajte prošnje, molitve, priporočevanja in zahvale za vse ljudi, zlasti pa za kralje in sa vse gosposke, de mirno in pokojno živite v vsi pobožnosti in čistosti.

Deželni oblastnik skerbi za réd in pokoj po vsi deželi, za varnost življenja in premoženja svojih podložnih, in oskerbuje vse, kar je k njih sreči potrebnega in koristnega. Tega vsega on sam ne more storiti; pomoči in podpore drugih ljudi mu je treba, de srečo svojih podložnih, ki za njo skerbi, tudi res doseže. Zato izroči nekterim podložnim nekoliko svoje oblasti in pravice, de v njegovem imenu k spolnovanju njego-

vih postav in naredb priganjajo, za red in pokoj čujejo, podložnemu po nedolžnem okrivičenemu pravico dajejo, prepiram konec delajo, nepokorne strahujejo, in srečo prebivavcov-povišujejo. Podložni, katerim deželni oblastnik nekoliko svoje oblasti k vladanju države izroči, se imenujejo državni opravilniki, sodniki, gosposke.

Gosposke so od deželnega oblastnika postavljene, in imajo potrebno oblast; njegovi namestniki so tedej pri njegovih podložnih. Tedej je vsak podložin dolžin gosposke s ponižnostjo in spoštovanjem slušati. Sveto pismo pravi: „Dajajte vsakemu, kar ste dolžni: čast, komur ste čast, spoštovanje, komur ste spoštovanje dolžni.“

Ker gosposke v imenu deželnega oblastnika ukaze delajo, in povelja dajo, tedej je vsak podložin dolžin gosposkine ukaze in povelja radovoljno, na tanko in vselej spolnovati. Sveto pismo nam zapoveduje, rekoč: I. Petr. 2. 13. 14. „Bodite vsaki gosposki zavoljo Boga pokorni, ne samo kralju, kakor naj višjemu gospodu, ampak tudi njegovim k hvali pravičnih in maševanju hudo delnikov od njega postavljenim namestnikom.“ Jezus sam se je podvergel sodbi Rimskega deželnega poglavarja, Poncija Pilata, in mu odgovori: „Ti bi ne imel oblasti do mene, ko bi ti ne bila od zgorej dana.“

Gosposke čujejo za red, pokoj in edinost, za življenje in premoženje podložnih. Naj tedej

vsak podložni svoji gosposki vse dobro želi, in naj svoje želje Bogu pošilja; naj za nje Boga prošči.

Tista dežela, v kateri je kdo bil rojen ali zrejen, ali v kateri stanovitno prebiva, se imenuje rojstna ali domača dežela, domovina, očeštvo ali očetnjava. V domovini dobiva vsakteri prebivavec potrebni živež; tukej se zuči potrebnih in koristnih znanost in urnost, in se zredi, tukej dobiva branitev in varnost svojiga življenja in premoženja in marsiktere druge dobrote, ktere mu pomagajo življenje in zdravje ohraniti in svoj visoki večni namen zadobiti. Vsakteri tedej zadobi od svoje domovine mnogotere in velike dobrote. Zato je vsak prebivavec svoji domači deželi hvalo, ljubezen in pomoč dolžin. To hvaležnost, ljubezen in pomoč imenujemo domoljubje. Domoljubje je tedaj dolžnost vsakterega podložnega.

Kaj bo tedaj storil, kdor domovino ljubi?

Kdor svojo domovino ljubi, se bo vsega veselil, kar srečo domovine povišuje; serce ga bo bolelo, če jo nadloga in nesreča zadene; vse njene prigodke bo v serci čutil. Prerok Jeremija je v sercu čutil vse nadloge svoje domovine, in je žaloval zavoljo njenega razdjanja v svojih žalostnih pesmih; Jezus je jokal zavoljo Jeruzalema.

Kdor svojo domovino ljubi, ji iz serca vse želi, kar je za njo dobrega in koristnega. Svojo ljubezen do domovine tedej tudi s tim skazujemo, de ji vse dobro in koristno iz serca vošimo.

Ali ne bilo bi zadosti, vse vesele in žalostne prigodke svoje domovine v sercu čutiti in ji vse dobro in koristno iz serca vošiti; dobri deželan bo tudi pripravljen z besedo in djanjem v potrebi svoji domovini po svoji moči pomagati, in bo skerbel, vse odvracati in obvarovati, kar bi ji bilo škodljivega in nevarnega. Tudi s tim tedej skazujemo domovinsko ljubezen, de radi in radovoljno vse storimo, kar srečo domovine poviša, in si prizadevamo vsako škodo od nje odverniti.

Kaj je domovini res koristnega ali škodljivega, kaj njeno srečo poviša ali pomanjša, to naj bolj tisti razsoditi vé, kateri potrebe vse dežele pozna, in za srečo vsih podložnih skerbi, in ta je deželni oblastnik. Deželni oblastnik daje tedej postave in povelja v spolnovanje vsim podložnim, in ukazuje s tim vsakteremu, kaj de naj stori ali opusti, de se sreča vsi domovini ohrani in poviša. Kdor tedej svojo domovino ljubi, bo postave in povelja deželnega oblastnika rad, na tanko in vselej spolnoval.

V božjo čast in za povišanje kreposti in pobožnosti morajo cérkve ali božje hiše, šole ali učilnice biti; k temu je treba duhovskih in deželskih učenicov in prednikov, treba je cérkve in učilnice zidati in popravljati. De se ohrani red

in pokoj, varnost življenja in premoženja, de se postave in povelja deželnega oblastnika spolnujejo, so opravilniki, sodniki in drugi predstojniki potrebni, ktere mora domovina živiti. — De se kupčija zljajša in poviša, de se obilni domači pridelki drugam pošiljajo, in druge potrebne reči od drugod vozijo, se morajo ceste in mostovi narejati in v dobrem stanu ohranovati. — Za oskerbovanje ubogih, vdov in sirot, bolnikov in hromcov so posebne oskerbne hiše ali naredbe potrebne. — De se zunanji sovražniki domovine odvrtaajo, de se dežela ropa in razdjanja obvaruje, so potrebni vojaki. Ti morajo preživljeni, oskerbljeni in s potrebnim orodjem prevideni biti, in še druge naredbe za brambo morajo storjene biti.

De se vse to, kar je k sreči domovine potrebnega, zadobi, de se potrebni učeniki, opravilniki in vojaki plačujejo in oskerbujejo, de se vse potrebne deržavne naredbe ohranijo, potrebuje domovina denarjev in marsikterih drugih reči. Denarji in druge reči, ktere so domovini potrebne, se imenujejo njene potrebe.

Ker so vse te naredbe vsi deželi k pridu in vsakteremu podložnemu potrebne in koristne, naj tedej vsak, kateri svojo domovino ljubi, rad in s pravo voljo njenim potrebam pomaga. Sveto pismo nas k temu opominja: Rim. 12, 5—11. „Mi, ki smo kristjani, kolikor nas je, smo eno telo, in tako je eden drugega ud. Vsak skerbi vsim drugim k pridu biti.“ I. Peter 4, 8—10. „Pred

vsemi drugimi rečmi imejte bratovsko ljubezen med seboj. Služite eden drugemu z darovi, ki jih je vsakteri prejel.“

Korist in dobrote očitnih naredeb domovine uživajo vsi njeni prebivavci. Zató je tudi slehern dolžin potrebam domovine pomagati. Ko so pa stan, premoženje in zunanje okolšine podložnih mnogotere, tedej gosposka vелеva, koliko ima vsakteri podložni po meri svojiga stanu in premoženja potrebam domovine pomagati. To, kar ima vsakteri podložni za potrebe domovine plačevati, se imenuje dača ali davek. Kdor svojo domovino ljubi, bo tudi davke radovoljno in po svoji vesti na tanko opravljal. Tudi mi tedej svoje domoljubje skazujmo, radovoljno in vestno dolžne davke opravljaše.

Sveto pismo to razločno zapoveduje: *Mat. 22. 21.* „Dajajte Cesarju, kar je cesarjevega;“ to je, opravljajte z vestjo njemu dolžne davke. *Rim. 13, 6. 7.* Opravljajte davke tudi zavoljo vesti. Dajajte tedej vsakemu, kar ste mu dolžni, davek, komur ste davek, col, komur ste col dolžni.“

V vsaki deželi morajo nekteri take dela in službe opravljati, ktere so k pridu vse domovine, in za srečo vsakega podložnega potrebne. Take dela se imenujejo očitne ali vladске opravila in službe, in ker jih mora, komur so izročene, osebno, to je sam

oskerbovati in opravljati, se jim pravi osebne službe; kakor postavim opravilo učenika, sodnika, opravilnika, vojaka. Ko bi nihče takih vladskih opravil in osebnih služeb ne hotel prevzeti, bi domovina ne mogla bivati. Kdor svojo domovino ljubi, bo tudi rad, če je poklican ali iz svoje dobre volje, vladne in osebne službe opravljal, tudi celó takrat, kadar mora svoje življenje v nevarnost postaviti, kakor postavim vojak, zdravnik. Skazujmo tudi tedej svoje domoljubje, radi k pridu domovine vladске in osebne službe opravljaje.

To nam ukazuje sveto pismo: Rim 12, 4 —11. „Vsi smo eno telo, in tako eden drugega udje.“ Slepemu bodimo oko, gluhemu uho, mutastemu usta, hromemu noga, to je, eden drugemu ljubeznjivo pristopajmo, in v potrebah svojimu bližnjimu radi pomagajmo. „Po milosti nam dodeljeni imamo mnogotere dari. Če ima kdo službo, naj z vestjo oskerbljuje njene opravila. Če je kdo učenik postavljen, naj se peča z učenjem. Če je kdo predstojnik, bodi z vso unetostjo in vestjo. V tem, kar imate delati, ne bodite leni; Gospodu služite.“ I. Joan, 3, 16. „Kako velika je bila Jezusova ljubezen do nas, smo v tem spoznali, ker je svoje življenje za nas dal; tedej moramo tudi mi pripravljene biti, življenje za brate dati.“

Če pa tudi prigodke svoje domovine v sercu čutimo, ji dobro vošimo, in smo pri-

pravljeni, k pridu domovine po svoji moči pomagati; je vendar le sam ljubi Bog, kateri za more domovini vse, kar ji je dobrega in koristnega dati, vse hudo in nesreče od nje odverniti, jo blagodariti in osrečiti. Kdor svojo domovino resnično ljubi, bo tedej tudi svoje želje za srečo domovine k Bogu pošiljal, velikrat in priserčno ho za njo molil. Tudi mi s tim skazujmo svojo ljubezen do domovine, de večkrat za njo Boga molimo, od kterega samega vse dobro pride.

Kdor svojimu deželnemu oblastniku dolžno čast, ljubezen in voljnost, podložnost in voljno pokoršino skazuje, in za-nj Boga moli; kdor gosposkam od deželnega oblastnika postavljenim čast in pokoršino skazuje, in za nje moli; kdor ima pravo domovinsko ljubezen, in jo s tim na znanje daje, de vse prigodke svoje domovine priserčno čuti, in ji vse dobro resnično želi; kdor je pri volji, ji k sreči pridno v djanju pomagati; kdor vsim postavam in poveljem deželnega oblastnika voljno pokoršino skazuje; kdor potrebam domovine rad in ročno pomaga, in z vestjo dolžne davke opravlja; kdor je pripravljen, domovini vladne in osebne službe opravljati, in za njeno srečo in božjo pomoč velikrat k Bogu moli; kdor vse te dolžno-

sti opravlja, se imenuje dober in zvest podložnik.

V vsakem, tudi v naj nižjem in revnišem stanu, v vsih prilogah in okolšinah življenja je mogoče in treba, te silne dolžnosti na tanko in radovoljno spolnovati.

Tak podložni zadobi ljubezen in dopadenje božje, si žasluzi dobro ime pri ljudéh, in se stori vrednega dobrot v tem in v prihodnem življenju.

Tem dolžnostim tisti nasproti ravna, kateri z besedo ali djanjem zaničevanje, mlačnost ali celó sovraštvo do svojiga deželnega oblastnika kaže, kateri čez njegove postave ali povelja godernja, jih po krivem graja, ali jim celó morebiti nasproti dela. Soper te dolžnosti se pregreši tisti, kateri do gosposke od deželnega oblastnika postavljene zaničevanje, nepokoršino ali nasprotnost kaže.

Ravno tako se tisti pregreši, kateri je pri vsih prilogah svoje domovine enakodušni in neobčutljiv; kateri ji vsega dobrega iz serca ne voši, ali kaj takega počénja, kar je redu, miru in pokoju domovine nevarno in škodljivo. Tudi greši, kdor od narédeb in naprav domovine zaničljivo govori, jim korist in dobroto odrekuje, in jih po krivem graja; kdor potrebam domovine noče pomagati, in dobrodelnih očitnih naredeb noče podpérati; kdor morebiti celó z gerdo samopridnostjo, golufijo in odertijo pomankanje in potrebo povikšuje, in svojim deželanam srečo podkopuje in podéra; kdor noče

dolžnih davkov plačevati, ali manj plačuje, kakor je plačevati dolžin; kdor postavljene cestovine in mostovine ne opravlja. Zadnjič grešiti, kateri postopa, in domovini z delam in pridnostjo celó nič ne pomaga; kdor je v očitni službi goljufen in nezvest; kdor noče domovine, kadar je sila, tudi s nevarnostjo svojiga življenja braniti.

Človek, kateri te dožnosti v némar pusti, pokaže gerdo nehvaležnost do Boga, ki nas pusti v soseskini družbi živeti, de eden drugemu ljubeznjivo pomagamo, učiti in boljšati se, potrebni živež si pridobivati, življenje si zljajševati, in na korist biti eden drugemu. — Tak človek je nehvaležen in brez ljubezni do drugih ljudi, s katerih prizadevanjem in pomočjo je toliko prida, zložnosti, veselja v svojem življenju zadobil. Tak škoduje zadnjič sam sebi, in se nesrečnega stori, ker se kakor nepriden in škodljiv ud ob dobro ime pripravi, in pomoči drugih ljudi nevrednega stori; ne pomaga tedej k sreči domovine sam svojo svečo podéra. Tako se tak človek že tukej na zemlji Bogu in vsim dobrim ljudem zopernega in šibe vrednega stori, in tam v prihodnem življenju ga čaka ojstra sodba.

De vse dolžnosti do deželnega oblastnika, do gosposk in domovine spolnujmo, nam je v četerti božji zapovedi zapovedano, ktera se tako glasi: „Spoštuj oceta in mater, de dolgo živiš, in se ti dobro godi na zemlji.“

Spolnujmo tedej vse dolžnosti do svojiga deželnega očeta in do gosposk od njega postavljenih radi, na tanko in vselej; on je namreč od Boga postavljen, de nas vlada in varuje; on skerbi z modrimi in dobrotnimi nuredbami, neutrudnim prizadevanjem za podučevanje in rejenje mladosti, za lepo vedenje in božji strah, srečo vse države in vsih podložnih postaviti in utrditi; on ima za tega voljo veliko skerbi, dela in težav prevzeti in prenesti.

Tudi svojo domovino in ž njo vred vse njene prebivavce ljubimo kakor svoje brate, bodimo si med seboj kakor dobri otroci enega očeta, in pomagajmo pošteno iz vsih moči k sreči vse domovine in vsakega prebivavca. — Le tako zamoremo Bogu, nebeškemu očetu, dopasti, kateri tudi vse ljudi ljubi, in nam je ljubezzen do bližnjiga, kakor drugo veliko zapoved vse postave, na tanko spolnovati zapovedal.

Djanski pregovori za mladost.

Z Bogam začni vsako delo,
De bo dober tek imelo.

Dobro stori, dober bódi
Blagor tebi bo v Gospódi.

Če hočeš srečen biti,
Se moraš mlad učiti:
Že zdaj skerbi Bogu dopasti,
Od dne do dne v dobrem rasti.

Če nauk poslušáš,
Spolnit' pa ne skušáš,
Si srečo kaziš;
Vse bode veselo,
Te rado imelo,
Če lepo živiš.

Če starše spoštuješ, in ljubiš Boga,
Je vse ti prijazno, te rado ima.

Obleka prave hvale vredna
Ni draga, ampak snažna, čedna;
Ker snažnost je čednost, mladino lepi,
Bogu in ljudem vsim jo priporoči.

S časam svojim prav ravnaj,
De ti žal ne bode kdaj.

Revežem pomagaj rad,
Ker je revež tud' tvoj brat.

Hinavšino sovraži,
In kar si res, to kaži.

Iz nič je Bog te vstvaril sam, otrok ljub moj!
Spoznati in ljubiti ga namen je tvoj.

O Bog, velika je oblast,
Neskončna je mogočnost tvoja,
Če tvojih del premisli čast,
Stermi nad njimi duša moja.

Neskončno si dobrotljiv, Bog!
Po celem svetu krog in krog
Tvoj blagodar kraljuje;
Vesela giblje vsaka stvar,
In čut' ljubezni tvoje dar,
Ti hvalo vso daruje.

Bog pravičen si, Gospod,
Po delih povračujes;
Hudobne tepeš ti povsod,
Pobožne pa daruješ.

Res je, kar ti, Bog, govoriš,
Modrost si zgol brez zmote;
Kdor v té zaupa, mu deliš
Obljubljene dobrote.

Kdor vedno misli na Boga,
Se njemu rad priporočuje;
Kdor z Bogam dela vse ravna,
V nesreči k njemu le zdihuje;
Kdor po zapovedih živi,
Je svojim prednikom podložin;
Kdor dobro vselej rad stori,
Le on, le on je res pobožin.

Mili Bog rad prizanaša,
Grešniku rad odpusti,
Če pokore ne odlaša,
In prederzno ne greši.

Omikana pamet, nedolžno sercé,
Naj lepši zaklad je za leta mladé.

Mars'kdo se v nesreči prepozno kesá,
Če svoje opravke brez glave ravná.

Pravičen in dober do vsakega bodi,
Po vnanji dozdévi nikogar ne sodi.

Kar dobrega svojimu bratu storiš,
Stokratno plačilo v nebesih dobiš.

Če hočeš sebi kdaj
In drugim k pridu biti,
Se moraš pridno zdaj
V mladosti dela učiti.

Nedolžnost in pridnost in dobre želje
Naj lepše veselje za dobro sercé.

Postave so potrebne, hudobnike kroté.
Postave nas ljubezni, pravičnosti učé;
Ko b' vsak, kar hoče, smel storiti,
Kdo nek' bi mogel srečen biti!

Otrok, ki staršev ne spoštuje,
Jih draži, žali, zaničuje,
Popači svoje si sercé
Hudobnejše od dné do dné.

Otrok, ki reveža ne žali,
Mu rad svoj koščik pomoli,
Se pri ljudeh naj lepše hvali,
Obilno Bog ga obdari.

Če dobroto kdaj prejameš,
Skaži hvalo mu lepo;
S tim dobrotnika si vnameš,
Rad te še obdaril bo.

V mladosti zmérni, mirni, trézni
Še star ne bo poznal bolezní.

Po postavah ne ravnati,
Žali to Boga, ljudi;
Kdor jih noče spolnovati,
On blagó, prostost zgubi.

**Skrivnosti svoje varno skrij
Človeku, ki nerad molči.**

**Nauka staršev zaničvat' ne smeš,
Ker si še malo skusil, malo veš.**

**Kdor težko dela, ga ne zaničuj,
Če reven je in nizek tudi;
Zavoljo pridnost' vselej ga spoštuj,
In misli, de se za te trudi.**

**Bod' zvest, pošteno imej sercé'
Ti bodo upali ljudjé.**

**Škodoželjni nevošljivec
Svoje sreče je morivec,
Takega se vsi bojé,
Radi od njega bežé.**

**O zdravi uki so,
K' jih starši otrokam dajo!
Ki jih spolnujejo,
Življenje srečno imajo;
Neslušljiv mora pa
Velikokrat terpeti,
In glava termasta
V nadlogah koperneti.**

Nauki modrosti in kreposti iz Salomonovih pregovorov.

Začetek modrosti je strah božji. Strah božji pa studi vse, kar je hudega.

Spolnuj nauke svojiga očeta, in bodi pokoren poveljem svoje matere.

Modrost je boljša kakor zlato in srebro. Čemu so bogastva hudobnemu, ker si modrosti in kreposti ne more zanje kupiti.

Strah in svarjenje dasta modrost; otrok pa, ktereга prepustijo njegovi volji, bo sramota svojim staršem.

Kdor se z dobrimi in modrimi ljudmi peča, bo tudi dober in moder, prijatelj bedakov bo pa njim enak.

Človek si prizadeva, Bog dodela. Človek sklepa, Bog sklene.

Zaupaj v Boga iz celega serca; va-nj misli pri vsakem delu, in ne zanašaj se sam na se; ogiblji se vsega hudega, in spoštuj Gospoda.

Moj sin, če te grešniki vabijo, ne hodi za njimi, ne pečaj se ž njimi, njih pota so hude in spačene: kdor živ ogel prime, ali se ne speče?

Spomin pobožnega ostane v časti; ime hudobneža pa sramotno zgine. Česar se hudobnik boji, to ga bo doletelo; pravičnim pa se bo godilo po njih željah.

Povsod so gospodove oči na dobre in na hudobne obrnjene. Vsakemu bo povernjeno po njegovih delih.

Nad sedmerimi rečmi se gospodu posebno gnjusi; nad prevzetnostjo, nad lažmi, nad ubijanjem, nad sercam, ktero kaj hudega hoče, nad hudimi deli, nad krivimi pričami, nad tistim, kateri razpertijo dela.

Kdor dobro s hudim vračuje, od njegove hiše ne bo nesreča nikoli odstopila.

Ti se ne smeš hvaliti, ampak drugi naj te hvalijo.

Kdor svoje zmote prikriva, se jih tudi ne bo znebil; kdor jih pa razodene, in se jih varuje, bo odpušenje zadobil.

Mladeneč svojih navad, tudi če bo star, ne bo pozabil. Mladi se navadi, stari dela.

Gospod! Daj mi, ne pomankanja, ne bogastva, ampak le toliko, kolikor za življenje potrebujem, de te v sreči ne pozabim, in v potrebi tujiga blaga ne poželim, in tebe ne razžalim.

Kdor rad postopa, bo pomankanje terpel. Lenuh, pojdi k čebeli, in glej, kako je pridna. Po letu si živež pripravlja in nabira, de ima po zimi ob čem živeti. Kdaj se boš iz svoje lenobe zdramil? Le dremlji le, pa vedi, de bo potreba in sila kakor z orožjem obdani konjenik nad te prišla.

Dobro ime je boljše kakor veliko bogastvo.

Ponižen odgovor zlomi jezo, čemerna beseda jo pa užge. Prepirljivec podpihuje zdražbo, ponižni pa jo skuša pogladiti in zravnati.

Ne brani, če kdo ubogim dobro dela. Pomagaj raji sam, če ti je moč. Ne reci: pojdi, pa jutri pridi, potlej ti bom pomagal, kar vender

zdaj precej zamoreš storiti. Bog je reveža ravno tako kakor bogatinca vstvaril.

Ne veseli se nikoli sovražnikove nesreče, ker je to Gospodu zoperno; daj mu raji jesti in piti, če je lačen in žejin; tako mu boš živo oglje na glavo nanašal, Gospod bo z dopadenjem vidil, in ti povernil.

Kdor komu drugemu jamo koplje, lahko sam v njo pade, in kamen, ki ga v koga drugega zaženeš, na te odleti.

Kdor koga posvari, bo od poboljšanega večjo hyalo prejel, kakor kdor se mu prilizuje.

Človeška prijaznost je golufiva, in lepota zgine: božji strah pa prinese pravo hvalo.

Moj sin! ne pozabi vender mojih naukov, in ohrani moje zapovedi v svojem sercu, to ti bo dalo dolgo življenje in mir, milost in dopadenje boš s tim zadobil pri Bogu in ljudeh, sladko bo tvoje spanje in prijeten tvoj pokoj: zakaj Bog ti stoji na strani, in čuje nad tvojimi stopinjami.

Pravila za priljudnost.

Če smo priljudni in lepega vedênja ali zadržanja, nam bodo ljudje bolj nagnjeni. Priljudnost tedaj se šteje med pripomočke, si ljubezen in nagnjenost drugih ljudi zadobiti, svojo čast in srečo povikšati.

Ohranite tedaj v spominu te nauke:

1. Berž ko vstanete z postelje, se oblecite čedno, pa ne vpričo drugih ljudi, če je mogoče. Umijte si obraz in roke s hladno vodo, in poravnajte lepo lase po glavi. Marsikteri otroci, kadar se zjutraj oblačijo, morajo dolgo še le svoje obleke iskati; tega je kriva njih nerodnost. Otroci! učite se reda, navadite se ga zgodaj. Red je duša vsih opravil. Red vam odverne trud in osramotenje. Ze v mladosti se morate reda navaditi, de bo časoma kaj iz vas! —

Po redu večkrat se dobi,
Kar delo nam ne dodeli;
Zamuda pa sitnost in trud
Ti z redam odvräča se tud'.

2. Poglejte, ali je vse oblačilo na vas čedno, ali so škornje ali čevlji osnaženi, ali je perilo in drugo oblačilo snažno, in ali ni kaj razterganega.

Kdor stergan in umazan kam gre,
Povsod ga neradi terpé.

3. Perva misel pri vstajanju bodi k Bogu obernjena. Zatoraj opravite precej, ko se oblečete, prav priserčno in pobožno svojo juternjo molitev; zahvalite dobrotljivega Boga, de je vas, vaše ljube starše, brate in sestre ponoči vsega hudega varoval, in vam dal pokoj in novo moč za delo, prosite ga, de naj vas ta dan blagoslovi, in vam, vašim staršem bratom in sestram vse potrebno dobro da.

4. Pojdite potlej k svojim staršem ali k svojim rednikam, pri katerih živite, priklonite se jim prijazno, ali jim roke poljubite, in jim po navadni šegi dobro jutro vošite; potlej pojdite k svojim opravilam.

Od deržanja života.

1. Stojé deržite glavo na ravnost. Ne pačite si obraza, de bi oči ali usta na stran obračali i. t. d. Ne devajte nog naskrižem.

2. Gredé zméraj enako stopajte, ne pa zdaj na ozko, zdaj na široko; ne skakajte in ne šepajte.

3. Sedé ne devajte ne kolen, ne nog naskrižem, pri miru jih imejte, in ne naslanjajte herbta na stol. Ne opérajte ne glave na roke, ne komolca na mizo. Naravnost se deržite.

Pri mizi.

1. Po molitvi k jedi se še le potlej usedite, ko so imenitnejši sedli.

2. Pustite naj pred imenitnejšim jedi jemati, in še le potem pride versta do vas. Ravnajte spodobno pri mizi z žlicami, vilicami in nožmi, in varujte, de si perta ali oblačila ne pomazžete.

3. Ne jejte prehitro in požrešno, ampak žvečite jedi prav in zadosti.

4. Ne pihajte jedi nepriljudno, ampak čakajte raji, de se uhladijo. Ne umažite rok, in varujte se perstov pri jedi nespodobno rabiti.

5. Ne vstajajte brez potrebe od mize, in zahvalite se po jedi svojim staršem prav pri-serčno.

6. Po jedi molite pobožno, in zahvalite dobrotljivega Boga, de vam je tako dobrotljivo hrano dodelil.

V tovaršii.

1. Pozdravite slehernega prijazno, in odzdravljajte jim, kateri so vas pozdravili.

3. Če pridete k znanim, vošite jim po okolišinah dobro jutro ali dober večer.

3. Če vas kdo imenitnih ali kateri vikši sreča, odkrite se mu iz daleč, priklonite se mu, postojte nekoliko, in še le potlej se pokrijte, ko bo nekoliko stopinj od vas.

4. Če h komu v hišo pridete, poterkajte na lahko na vrata, in počakajte malo, preden spet poterkate, če vas niso že v prvič slišali. Potlej stopite natihoma odkriti v stanico, in vrata tiho za seboj zaprite. Priklonite se potem, zdaj povejte in odgovorite na kratko in razložno, kar imate povedati in odgovoriti. Kadar naročilo opravite, priporočite se ponižno, in pojdite spodobno in spoštljivo.

5. Ne mahajte z rokami, kadar govorite. Tudi ne zéhajte; če pa le morate zehati, ne odpérajte ust, de bi vsakteri vidil, ampak zakrivajte usta z roko ali ruto.

6. Na očitnih krajih sam pri sebi smejeti se, péti, koga na glas klicati, v pse kaj metati, je nespodobno.

7. Če pa na tuj vert pridete, varujte se brez dovoljenja rož ali sadja tergati, in po gredah ali tratah skakati.

Še več pravil od priljudnosti bi se vam tukej lahko dalo. Pa glejte le, kako se lepo zrejeni ljudje vedejo, in posnemajte jih.

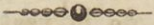
Zarobljenca ljudjé
Povsod težkó terpé.

Velikim kakor majhnim bod'
Priljuden, pameten povsod.

Pametnost, priljudnost, dve reči,
Oblačilo, vredno vse časti,

Lepša otroka, zalša moža,
Blagor le njemu, kdor ga ima.

Kako se imate učenci vēsti, vam povedó
šolske postave.

Pravila za zdravje.

Telesno zdravje je veliko vredno.

Zravno dušnih dobrot so tudi take, ktere naše telo in našo časno srečo zadevajo. Med temi je zdravje velike cene. Če ima bolnik tudi naj zalše stanovanje, naj lepše verte, mizo polno naj dražjih jedi, če ima še toliko premoženja, moči in časti, ga ta obilnost, ta blešoba in visokost vender ne bo veselila. Vse bi rad dal, ko bi si mogel le zdravje kupiti.

Bolnik ne more dolžnost svojiga stanu spolnovati, po svojih delih in opraviilih hoditi, vse mora drugim ljudem prepustiti, kteri ne spolnujejo zméraj s pravo skerbjo in zvestobo človeku zročeni del in dolžnost.

Kako srečen je pa zdrav človek! Vsaka jed se mu prileže, sladko in mirno spi, vesel in pokrepčan ze zbudi, dobrovoljin in vesel gre na svoje delo, in spolnuje svoje dolžnosti z lahkoto in veseljem, Bogu in ljudem lahko služi, in dela brez vsega zadržéka v zadobljenje svojiga imenitnega večnega namena.

Pa vender veliko ljudi le malokdaj misli, kolika dobrota je zdravje; ne premislimo, kako lahko se zdravje zapravi, huda bolezen dobi, ali celó življenje zgubi. O koliko nespametnih otrok se ugonobi ali pohabi že v svoji prvi mladosti! Koliko si jih poškoduje po nemarnosti, prešernosti in nepokoršini zdravo telo, koliko jih mora celó pred časom umreti, ker opominjevanja in svarjenja svojih staršev in učnikov niso poslušali! Ali se ne storé taki ljudje tudi Bogu sopernih in šibe vrednih, ki nam je to drago dobroto, zdravje, dal, de ga skerbno varujmo in hranimo, de zamoremo svoje dolžnosti na tanko spolnovati, in sebi in svojimu bližnjimu veliko dobrega storiti?

Če hočete svoje življenje in zdravje ohraniti, si morate med drugimi te pravila za zméraj v spomin utisniti in na tanko se po njih ravnati.

1. Bodite zmerni in trezni v jedi in pijači; s preobilnostjo v jedi in pijači si človek zdravje konča, si nakoplje marsiktero bolezen in velikrat prenašlo smert. Zméren in trezen je pa tisti, kateri le toliko je in pije, kolikor mu je treba, de svojo lakoto in žejo prežene. Kdor več sné, kakor mu je treba k ohranjenju svoje moči, ali kdor iz sladkosnédnosti mnogoterih in škodljivih jedi zaužije, zboli in oslabi, in se stori nepripravnega za svoje dela in dolžnosti. On greši, ker božjiga daru ne čisla, in ker se nepripravnega dela, veliko dobrega med drugimi ljudmi delati in svoje dolžnosti na tanko spolnovati. Kdor hoče dolgo živeti in zdrav biti, ne sme nikoli nezumno jesti,

mora le takrat jesti in piti, kadar je lačen in žejin. Jed, katero človek zaužije, kadar ni lačen, dela njegovemu životu slabost namesto moči, in mu vzame radost in veselje do del in opravil.

2. Bodite snažni v jedi, obleki in stanovanju. Če si človek obraza in rok ne umije vsak dan, in večkrat tudi nog; se potne luknjice ali potivnice po naši koži tako zamažejo in zamašijo, de soparica ne more skozi nje, od tod tedaj mnogotere bolezni izhajajo, kakor: operh ali kraste po životu ali glavi, oskrumbe i. t. d.

Bodi snažin v perilu in obleki. Če perilo in obleko večkrat preoblečeš, se život ložje potí, in koža čistejša ostaja, kar veliko bolezni odverne. Če te dež zmoči, berž zmenjaj mokro obleko s suho, de ti mokrota v život ne udari in zdravju ne škoduje. Snažnost zdravje hrani.

Skerbi za čisto sapa v stanovavnici, odpri okna vsak dan. Pometi vsak dan iz stanice nesnago, in odpri vrata in okna, de se prah izkadi. Kako koristna je čista sapa našem zdravju, se naj bolj čuti, kadar se v stanovavnico stopi, ktera je bila dolgo zaperta, ali kjer je prebivanje veliko ljudi sapa spridilo. Težave in britkost nas prevzamejo v taki stanovavnici. Kako lahko pa sopemo, ko iz take stanovavnice v prosto sapa pridemo!

3. Ravnaj se po natančnem redu v jedi in pijači, delu in počivanju, spanju in čuvanju. Tisti ne ostane zdrav, kateri v jedi in pijači nima reda, dans preveč, jutri premalo je; zdaj postopa, zdaj se žene čez svojo moč; zdaj preveč, zdaj premalo spi,

in se sploh v vsih svojih delih in opravilih po nobenem redu ne ravna.

Zmerno, trezno pij in jej,
Snažin bodi v vsaki reči,
V spanju pravo méro imej;
To bo zdravje tebi k sreči.

4. Bodite previdni, in varujte se vsega, kar bi utegnilo vaše življenje in zdravje v nevarnost pripraviti. Koliko ljudi in koliko otrok se je z neprevidnostjo v bolezen, in velikrat v zgodnjo smert pripravilo! Ne pijte nikdar, ako ste vroči; sicer si pijete smert. Ne pijte nikoli precej na vroče, tudi ne na tolste jedi. Ne pijte upijanljivih pijač. Otrokam so take pijače zelo škodljive. Posebno je žganje ljudem pravi strup; ker zpriduje vlage, slabi čutnice, razdene zdravje, in je že marsiktere ljudi ob hišo in premoženje, in pred časom v grob spravilo. Naj boljša pijača je hladna čista voda.

Ne požerajte jedi požrešno in prenaglo. Varujte se nezrelega sadja, marsiktera huda bolezen se dobi od njega. Ne jejte jagod ali zelenjav, katerih ne poznate, ker so nekatere strupene med njimi.

V spomladi in v jeseni, ko so gorki dnevi in hladne noči, se varujte, de se zjutraj ali zvečer ne prehladite; po noči ne pušajte odprtih oken, ker vam ponočna sapa lahko prehlajo in bolezen napravi.

Po zimi ne hodite iz mraza precej k peči, in ne bodite nikoli predolgo pri nji ali preblizo

nje. Velika vročina od peči je vselej nezdrava; dela, de glava boli, in napravlja še marsiktere druge bolezni.

Ne mahajte nemarno z nožem ali vilicami, utegnili bi sebe ali koga drugega raniti ali celó oko stakniti. Ne dotikajte se strelnega orožja. Koliko otrok je že s tim sebe ali druge poškodovalo, ali celó umorilo.

Ne hodite nikjer na visoko, od kodar bi utegnili pasti. Ne hodite v nepoznano vodo. Ne hodite k nobenemu konju preblizo, še manj se smete kterege pritakniti; marsikterege otroka je že konj pokvečil, ali celó ubil. Varujte se, de ne pridete derečemu vozu preblizo, de vas ne povózi.

Ne kazite si zob s sladkarijami, tudi ne pregrizujte niti, ne grizite orehov ali drugih terdih reči. Usta si pridno zmivajte.

Ne slabite si oči. Ne glejte dolgo v solnce, varujte se, de vam škodljivi prah v oči ne pride; ne delajte brez luči, kadar se noč bliža, in se zmrači. Če vam kaj v oči pride, ne mencajte jih, ampak skušajte tisto reč zlahkoma iz njih spraviti.

5. Posebno se varujte strast; niso le samo pregrešne, ker so svetim božjim zapovedim nasproti; ampak so tudi zlo nevarne sovražnice zdravju in življenju.

Varujte se sovraštva, ker po njem kri kipi, nepokoj nastane, slast do jedi mine, pa bledost in medlost nastopi. Nevošljivost požre naj boljšo moč življenja, vzame spanje, in je enaka kostnemu raku. Jeza napravi tres in včasi smertne bolezni;

dela životu slabost, in ga konča. Marsikteri je straha umerl, ali je pa zavoljo vedne skerbi, straha, žalosti in gnjeva svoje zdravje zapravil, in si bolehave življenje nakopal. Pa tudi nezmerno naglo veselje zamore omedlevico ali naglo smert nagnati.

Naj se tedaj človek že v mladosti navadi svoje želje in strasti premagovati, pohleven in priprost biti; če je pa vendar človeka jeza ali kaj drugega takega znotranjiga hudo prijelo, naj gre pod milo nebo, in naj se rajši v kaj drugega zamisli, naj popred ne jé in pije, preden se ni popolnoma umiril.

6. Posebno dober pripomoček zdravje ohraniti je delo. Z delam se ohrani in pomnoži telesna moč. Navadite se tedaj delavni biti. Le varovati se morate, pretežke reči nositi, ali prehude telesne vade se lotiti. Plesáje, tekaje in skakaje si je že marsikteri otrok neozdravno bolezen in smert nakopal. Po velikem gibanju ali trudu se ne podajajte na enkrat k pokoju, ampak le počasi. Ne sedite v šoli sključeni, ampak na ravnost, de se persi ne vtisnejo, in otok kervi ne ustavlja.

Naj boljši počitek po trudu in delu je spanje, pa le nikar ne spite predolgo; po sedem ali osem ur je zadosti, de se naš život v spanju počije in okreпча. Ne spite v debelih pérnatih posteljah, ne z rokami pod glavo podloženimi, ne s sključenim životam. Navadite se zvečer kmalo k počitku hoditi, zjutraj pa zgodaj vstajati. Zgodna danica pridnim zlatica.

7. Pred nekaj leti so še v marsikterih vaseh otročje kože razsajale, in veliko otrok pomorile ali pokvarile. Znašli so pa prav lahko, vso neškodljivo in gotovo pomoč, s katero se človek nalezivosti morljivih otročjih koz lahko za vselej obvaruje. To prav zdravo pomoč je pred nekoliko leti neki zdravnik na Angličanskem na znanje dal. Spoznal je namreč, da tisti ljudje, kateri so kravje kože prestali, navadnih otročjih koz niso dobili. Tedaj so priporočevali otrokam kravje kože sploh staviti, in jih potem hujskih navadnih koz obvarovati, in zato so tudi naš deželni oče ukazali, da naj vsim otrokam kantonski zdravniki nalaš zato postavljeni kravje kože stavijo. Od tega časa so ondod, kjer se to dobrotljivo povelje na tanko in sploh spolnuje, kože jenjale razsajati, ktere so pred tako strašno davile. Če bodo več let zaporedoma sploh to pomoč rabili, ne bo nihče več v nevarnost prišel, da bi ga kože ob življenje ali ob vid in zdravje pripravile. Koliko jezer otrok in odrašenih je bilo do zdaj že s to pomočjo kužne bolezni obvarvanih, popačenja, sleposti, bolehnosti in drugih težav rešenih in zdravih ohranjenih!

In to pomoč je prav lahko imeti. Povsod so zdravniki, kateri znajo kože staviti. Kozostava ni boleča ali nevarna. Otroku še na roki z bucko ali iglo koža malo uprasne, nekoliko sokrovce od koz v njo dene, in varuje, da se prehitro ne obriše, ker se mora s kervjo zmešati. Čez ene dni dobi otrok na uprasnjenih rokah kake mehurčke,

ki se v 10 ali 11 dneh popolnoma napnó, okrog in okrog rudeče, kateri pa celó nobene bolečine ne delajo. K večjemu dobi otrok lahko, komaj občutno merzlico na kratek čas, tako de otroci večji del zunaj postelje ostajajo, lahko jedó, pijó in spé kakor o zdravju.

Kako bi se mogli pred Bogam izgovoriti, ko bi zdaj, ko nam je Bog tako dobro pomoč zoper koze dal, iz lenobe ali svojoglavnosti te pomoči ne iskali in ne rabili, in se raji kozam moriti dali, ali če bi tudi le vid zgubili, ali si bolehavnost in druge nadloge navlekli? To bi bila tepenja vredna nehvaležnost za božjo dobroto!

K a z a l o .

	Stran
Šolske postave za ljudske šole	1
Povesti iz svetega pisma stare zaveze	10
Nekaj znanosti od zemlje, na kateri živimo	146
Dolžnosti podložnih do svojiga deželnega oblastnika, do gosposke od njega postav- ljene in do rojstne dežele	180
Djanski pregovori za mladost	194
Pravila ali regelce za priljudnost	202
Pravila za zdravje	207

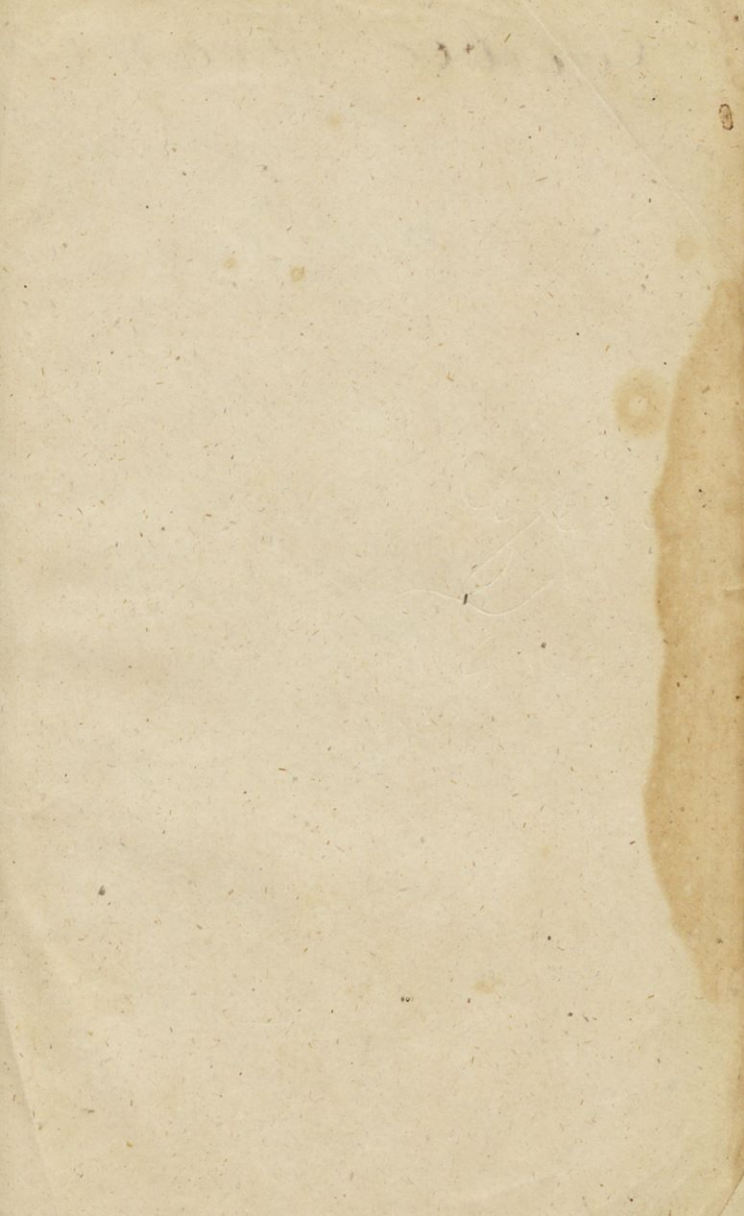
Index.

Natisnil L. Grund.

G

Pravila za zdravje 207
 Pravila ali rečice za priljudnost 202
 Djanaki pregovori za mladost 194
 Ijane in do rojstne detele 180
 Oblastniki do krasobike od njene postave
 Določnost podla
 Nekaj znamenit od zanjje za klari živino 148
 Ijave in svetoga pisma stare zavese 10
 Šolske postave za ljudske šole 8

Gerbec Francis

78 n
Gerbes

Gerbe

